

Strategia ZIT Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

---

na lata 2014-2020

Wersja z dnia 13 lipca 2015 roku

Zatwierdzona przez Prezydenta Miasta Lublin w dniu 15 lipca 2015 roku

Fundusze
Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Spis treści

Wprowadzenie	6
Struktura i metodologia opracowania dokumentu.....	7
Rozdział 1. Podstawa prawna opracowania Strategii ZIT	9
Rozdział 2. Spójność Strategii ZIT LOF z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi.....	10
Rozdział 3. Obszar wsparcia Strategii ZIT LOF	40
Rozdział 4. Diagnoza obszaru wsparcia	43
4.1 Wnioski diagnostyczne	43
4.2 Analiza strategiczna SWOT	50
4.3 Rekomendacje uzasadniające wybór obszarów wsparcia do realizacji w ramach ZIT LOF.....	56
Rozdział 5. Cele rozwojowe ZIT oraz wymiar terytorialny wsparcia	59
5.1 Układ Celów Rozwojowych ZIT LOF	59
5.2 Uszczegółowienie Celów Rozwojowych poprzez Priorytety Rozwojowe w odniesieniu do wymiaru terytorialnego.	62
5.3 Wzajemne relacje w zakresie CT i PI pomiędzy Strategią ZIT LOF i RPO WL 2014-2020 – matryca logiczna strategii inwestycyjnej Strategii ZIT.....	82
Rozdział 6. Zasady i tryb wyboru projektów	82
6.1 Zasady i wybór Projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL ze środków EFRR – tryb pozakonkursowy.....	84
6.2 Kryteria wyboru Projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL ze środków EFRR – tryb pozakonkursowy.....	85
6.3 Wybór projektów przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL ze środków EFS – tryb konkursowy	86
6.4 Identyfikacja projektów o charakterze komplementarnym przewidzianych do realizacji w formule poza ZIT wspieranych z PO PW oraz PO IS.	87
Rozdział 7. Ramy finansowe i plan finansowy Strategii ZIT LOF	87
7.1 Podstawa prawna finansowania ZIT wraz z odniesieniem się do instrumentów finansowych. ..	87
7.2 Plan finansowy	88
Rozdział 8. Rozstrzygnięcie, co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	89
Rozdział 9. Monitoring i system wdrażania Strategii ZIT LOF	89
9.1 Opis podstawowych procedur zarządzania ZIT LOF	89
9.2 Opis struktury organizacyjnej ZIT LOF.....	91
Rozdział 10. Raport z przygotowania Strategii ZIT LOF i sposoby zaangażowania lokalnych aktorów	94

10.1 Raport z przygotowania Strategii ZIT LOF	94
10.2 Sposoby włączenia lokalnych aktorów w realizację Strategii ZIT LOF	96
Spis tabel:	98
Spis map:	98
Spis schematów:	98
Załączniki:	98

Wykaz stosowanych skrótów

B+R	Działalność badawczo-rozwojowa
CKU	Centrum Kształcenia Ustawicznego
CR	Cele rozwojowe zdefiniowane w Strategii ZIT LOF
CT	Cele tematyczne zdefiniowane w UP
DSRK	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFSI	Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych
ENI	European Neighbourhood Instrument (Europejski Instrument Sąsiedztwa)
ENN	Enterprise Europe Network
EUR	euro
FS	Fundusz Spójności
GM	Gmina miejska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GW	Gmina wiejska
ICT	Teleinformatyka
IP	Instytucja pośrednicząca
IZ	Instytucja zarządzająca
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KM RPO	Komitet Monitorujący Regionalnego Programu Operacyjnego
KPM	Krajowa Polityka Miejska
KPO	Krajowy Program Operacyjny
KPZK	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020
LOF	Lubelski Obszar Funkcjonalny
LOM	Lubelski Obszar Metropolitalny
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
MPK Lublin	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Lublinie
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
MUP	Miejski Urząd Pracy
NCBR	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NPR	Narodowy Plan Rewitalizacji
OF	Obszar Funkcjonalny
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji Państwa
OZE	odnawialne źródła energii
PDK	Plan Działań Krótkoterminowych
PE	Parlament Europejski
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PI	Priorytet inwestycyjny zdefiniowany w RPO WL 2014-2020
PKB	Projekt Krajowy Brutto
PO	Program Operacyjny
POIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POPW	Program Operacyjny Polska Wschodnia
PR	Priorytet Rozwojowy
PR	Priorytet rozwojowy zdefiniowany w Strategii ZIT LOF
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PZPWL	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego
RIPOK	Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
RIS	Regional Innovation Scoreboard

RPK	Regionalny Punkt Konsultacyjny
RPO WL	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
SOOS	Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko
SPA	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
SPO	Sektorowy Program Operacyjny
SRK	Strategia Rozwoju Kraju 2020
SRL	strategia rozwoju lokalnego
SRWL	Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
TEN-T	Transeuropejska sieć transportowa
TIK	technologie informacyjno-komunikacyjne
UE	Unia Europejska
UML	Urząd Miasta Lublin
UMWL	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
UP	Umowa Partnerstwa
Ustawa Wdrożeniowa	Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020
WMDT	Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej
Wytyczne ZIT	<i>Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce</i> , ogłoszone w lipcu 2013 r. przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju).
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZTM	Zarząd Transportu Miejskiego

Wprowadzenie

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (Strategia ZIT LOF) jest dokumentem odpowiadającym na wyzwania, jakie stawia przed jednostkami samorządu terytorialnego (JST) rosnąca rola w polityce krajowej i Unii Europejskiej miejskich obszarów funkcjonalnych. Znaczenie tych obszarów dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oddają krajowe dokumenty strategiczne. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie* (KSRR) ustanawia obszary strategicznej interwencji (OSI) na których powinna być skoncentrowana interwencja ze środków publicznych. Koncentracja dotyczy także tematyki wsparcia. Wśród OSI ważne miejsce zajmują obszary funkcjonalne miast wojewódzkich, do których odnosi się także *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (KPZK), wskazująca na ich wiodącą rolę dla rozwoju kraju. Zgodnie z zapisami KPZK kluczowym dla wzrostu konkurencyjności obszarów funkcjonalnych największych miast w Polsce jest wzmocnienie powiązań zarówno wewnątrz obszarów funkcjonalnych, jak i pomiędzy nimi (w skali krajowej i międzynarodowej).

Obszary funkcjonalne są także traktowane jako podstawowa jednostka odniesienia w *Krajowej Polityce Miejskiej* (projekt z marca 2014 r.; KPM). W dokumencie tym wskazano brak efektywnej współpracy pomiędzy władzami samorządowymi i innymi kluczowymi podmiotami danego obszaru funkcjonalnego jako jedną z barier jego rozwoju. Koncentracja na obszarach funkcjonalnych w polityce spójności UE w perspektywie finansowej 2014-2020, przejawia się m.in. ustanowieniem nowego instrumentu – Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ang. *Integrated Territorial Investments*). Definiowane są one jako zintegrowane działania, mające służyć rozwiązywaniu problemów występujących w miejskich obszarach funkcjonalnych. Wsparcie dla nich ma być programowane za pomocą strategii rozwoju obszarów miejskich bądź innych strategii lub paktów terytorialnych.

Instrument ZIT został umocowany w dwóch unijnych aktach prawnych, do których należą:

- *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy, dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne, dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;*
- *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.*

Warunki brzegowe dla wsparcia w ramach instrumentu ZIT zawiera *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa z dnia 23 maja 2014 r.*, zawarta pomiędzy Polską a Komisją Europejską, określająca zasady programowania perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Potwierdza ona obowiązek przygotowania strategii definiującej zakres wsparcia w ramach instrumentu ZIT dla miejskich obszarów funkcjonalnych. Wskazuje jednocześnie trzy cele wdrażania tego instrumentu:

- promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych w miejskich obszarach funkcjonalnych,
- zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji poprzez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby oraz problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie,

- zwiększenie wpływu miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie³ na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności.

Pierwszym dokumentem określającym wytyczne dla realizacji ZIT w Polsce były *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, ogłoszone w lipcu 2013 r. przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju; dalej wytyczne MIR). Zgodnie z tym dokumentem w ramach ZIT realizowane miały być wzajemnie powiązane i komplementarne projekty służące wykorzystaniu wspólnych atutów i rozwiązywaniu wspólnych problemów obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich, które zostały wskazane jako adresat instrumentu ZIT.

Wytyczne MIR określiły także podstawowe wymogi formalne, które muszą zostać spełnione, aby możliwe było wdrażanie ZIT na danym obszarze. Należy do nich przede wszystkim powołanie „związku ZIT” (poprzez zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa) oraz opracowanie strategii ZIT identyfikującej problemy oraz określającej kierunki interwencji.

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie wdrażania ZIT w Polsce jest *ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020*¹ (tzw. ustawa wdrożeniowa), która uszczegółowiła regulacje określone w *Umowie Partnerstwa* oraz nadała moc prawną zapisom wytycznych MIR. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem umiejscowionym w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (RPO WL)*², współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Zgodnie z tzw. ustawą wdrożeniową strategia ZIT może być także realizowana przy wsparciu krajowych programów operacyjnych, przede wszystkim *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (PO IŚ)* a w przypadku ZIT LOF również z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia (PO PW).

Struktura i metodologia opracowania dokumentu

ZIT jest nowym z punktu widzenia polityki spójności instrumentem finansowym. Logika funkcjonowania ZIT musi być opisana w formie strategii określającej cele, zadania i środki realizacji. W przypadku tego instrumentu zawartość jak i kształt Strategii ZIT warunkują Wytyczne ZIT oparte bezpośrednio na zapisach UP.

Zgodnie z tymi dokumentami w Strategii ZIT, muszą być zawarte analizy o charakterze diagnostyczno-strategicznym, jak i elementy operacyjno-wdrożeniowe. Dokument pełni zatem także rolę pewnego rodzaju planu działania, którego wdrożenie przyczynia się do lepszego wykorzystania potencjału rozwojowego obszaru funkcjonalnego.

Bezpośrednie założenia niniejszej Strategii ZIT LOF są spójne z wnioskami zawartymi w opracowanych wcześniej dokumentach strategicznych krajowych, regionalnych i lokalnych, przeprowadzonych analizach czy to w zakresie delimitacji LOF.

Zgodnie z Wytycznymi ZIT, niniejsza Strategia ZIT LOF musi zawierać następujące elementy:

¹ Dz.U. z 2014 r. poz. 1146.

² Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 dokument przyjęty przez Komisję Europejską 12 lutego 2015 r.

Tabela 1 - Wymagane elementy Strategii ZIT

Lp.	Wymagane elementy Strategii ZIT	Strategia ZIT LOF odniesienie do struktury dokumentu
I	Podstawa prawna Strategii ZIT	Rozdział 1
II	Zgodność Strategii ZIT z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi	Rozdział 2
III	Wskazanie obszaru terytorialnego wsparcia (wyniki przeprowadzonej delimitacji obszaru funkcjonalnego)	Rozdział 3
IV	Syntetyczna diagnoza obszaru wsparcia wraz z analizą SWOT	Rozdział 4 oraz Załącznik Nr 1
V	Określenie wymiaru terytorialnego wsparcia Strategii ZIT	Rozdział 5
VI	Wskazanie celów rozwojowych do realizacji w ramach ZIT	Rozdział 5
VII	Wskazanie Priorytetów Rozwojowych wraz ze wskazaniem odpowiadającym im Priorytetom Inwestycyjnym oraz Matrycą logicznej strategii inwestycyjnej Strategii ZIT	Rozdział 5
VIII	Określenie zasad i trybów wyboru projektów oraz listy przedsięwzięć strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT	Rozdział 6 oraz Załącznik Nr 2
IX	Określenie listy strategicznych projektów o charakterze komplementarnym możliwych do realizacji w formule poza ZIT	Rozdział 6 oraz Załącznik Nr 3
X	Odniesienie do instrumentów finansowych	Rozdział 7
XI	Rozstrzygnięcie co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	Rozdział 8
XII	Plan finansowy wskazujący źródła finansowania Strategii ZIT	Rozdział 7
XIII	Wskazanie systemu wdrażania Strategii ZIT z opisem struktury organizacyjnej ZIT oraz opisem podstawowych procedur zarządzania ZIT	Rozdział 9
XIV	Określenie sposobu zaangażowania w realizację Strategii ZIT aktorów lokalnych wraz z raportem z przygotowania Strategii ZIT	Rozdział 10

W celu osiągnięcia jak najdalej idącej spójności pomiędzy interwencjami w ramach ZIT, zostało założone następujące podejście do Strategii ZIT.

Etap 1 Dotyczył przeprowadzenia pogłębionych analiz poszczególnych obszarów tematycznych, które bezpośrednio wpisują się w PI przewidziane dla Związku ZIT w ramach RPO WL 2014-2020. Przeanalizowane zostały dokumenty o charakterze strategicznym na poziomie unijnym, krajowym i lokalnym. Szczególne znaczenie miały analizy dokumentów strategicznych o charakterze lokalnym – lokalne strategie rozwoju JST wchodzących w LOF. Diagnozy zawarte w tych dokumentach były punktem wyjścia gdyż opisują sytuację społeczno-gospodarczą obszaru danej JST wraz z analizami SWOT.

Etap 2 Na podstawie wyników analiz w Etapie 1 została stworzona Strategia ZIT, w tym misja i wizja oraz zostały zidentyfikowane cele rozwojowe uszczegółowione poprzez przypisanie do nich priorytetów rozwojowych wraz z opisem poszczególnych Działań w ramach PR. Opracowane zostały wskaźniki Strategii ZIT LOF.

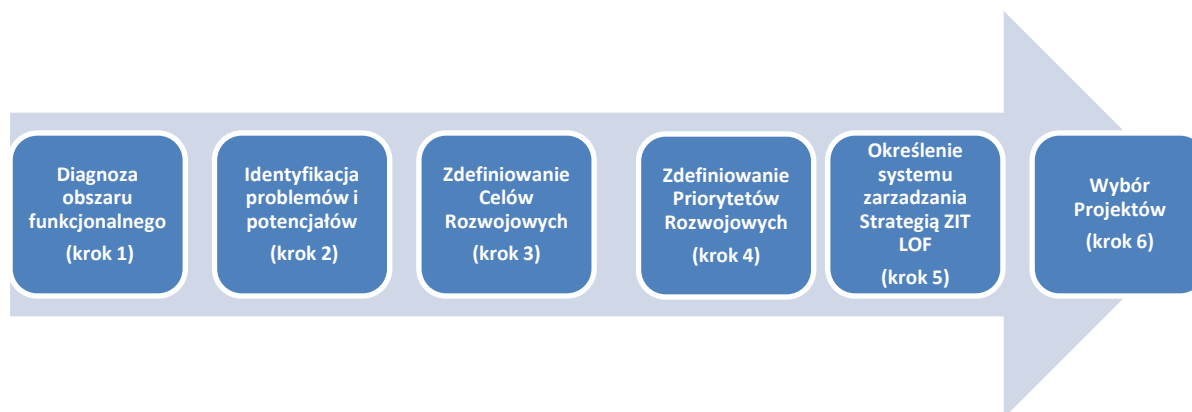
Etap 3 Zdefiniowano ogólne zasady i tryb wyboru projektów adekwatnych do ustalonych celów rozwojowych. Po określeniu celów, doprecyzowujących konieczne obszary interwencji i kierunki działań został stworzony plan operacyjny zawierający wykaz projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w ramach Strategii. Elementem wieńczącym jest pogrupowanie projektów (wobec których przewidziano tryb pozakonkursowy) w ramach poszczególnych CR i odpowiadających im PI, wraz ze wstępnym ich budżetem. Zidentyfikowano również projekty komplementarne przewidziane do realizacji w ramach KPO. Określono planowane rezultaty co pozwoliło doprecyzować odpowiednie wskaźniki (produktu i rezultatów) zgodne z systemem monitoringu przyjętym na potrzeby RPO WL

2014-2020. Dodatkowo, na tym etapie została również potwierdzona spójność Strategii ZIT LOF z CT oraz PI.

W związku z powyższym, został zrealizowany sposób definiowania kluczowych elementów Strategii ZIT w postaci ciągu logicznego:

Schemat 1 - Sposób definiowania kluczowych elementów Strategii ZIT

Źródło: Opracowanie własne.

Etap 4 Określa system zarządzania ZIT w tym ramy i plan finansowy oraz harmonogram wdrażania Strategii ZIT. Budżet na projekty wyłonione z ZIT został zaplanowany tak, aby stał się on kompatybilny do planu finansowego RPO WL 2014-2020.

Identyfikacja celów w ZIT odbywała się jednocześnie na wielu płaszczyznach, aby wyłonić powiązania funkcjonalne i sprostać wymaganiom stawianym przez UE w obecnej perspektywie finansowej 2014-2020.

Wszystkim Etapom towarzyszyło partycypacyjne podejście co doprowadziło do ustalenia wspólnych projektów inwestycyjnych realizujących zintegrowaną strategię. W proces przygotowania byli zaangażowani lokalni aktorzy, a poszczególne wersje projektów Strategii ZIT LOF były udostępniane na stronie Urzędu Miasta Lublin.

Rozdział 1. Podstawa prawna opracowania Strategii ZIT

W świetle wymogów formalnych Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego podstawowym warunkiem dla realizacji inwestycji w formule ZIT jest posiadanie przez zainteresowane partycypacją podmioty dokumentu strategicznego. Docelowo tym dokumentem ma być Strategia ZIT dla miasta wojewódzkiego i powiązane z nim obszaru funkcjonalnego: „**Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego**”.

Zgodnie z Wytocznymi MIR: Podstawą prawną Strategii ZIT jest decyzja organu wykonawczego Związku ZIT w sprawie przyjęcia Strategii ZIT LOF. Przyjęcie Strategii ZIT będzie równoznaczne z deklaracją o jej realizacji złożoną przez wszystkie Gminy ZIT.

Związek ZIT w rozumieniu Umowy Partnerstwa to zinstytucjonalizowana forma partnerstwa mogąca przybrać jedną ze wskazanych w w/w dokumencie form. Związek ZIT dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego pierwotnie przybrał formę współpracy 16 gmin w ramach zawartej w dniu 13 maja 2014 roku Umowy współpracy jednostek samorządu terytorialnego w ramach Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego. Umowa została zawarta na mocy art. 18 ust 2 pkt 12 ustawy o samorządzie

9

gminnym z dnia 8 marca 1990r. (Dz U. z 2013r. poz. 594 z późn. zm.), dalej ustawa o samorządzie gminnym. Na mocy przedmiotowej umowy wyłoniono Lidera Partnerstwa Gmin – Gminę Lublin, oraz powołano Radę Programu ZIT. W ramach współpracy ustalono główne kierunki rozwoju LOF, opracowywano Strategię ZIT oraz opiniowano zgłaszane propozycje projektów w ramach ZIT LOF.

W związku z faktem, iż zawarta umowa zawierała zbyt ogólny podział praw i obowiązków stron umowy oraz brak umocowania dla Miasta Lublin, aby mogło pełnić rolę Instytucji Pośredniczącej, strony podjęły wspólną decyzję o zmianie formy współpracy.

Docelowo Gminy LOF zawarły 30 marca 2015 r. - na mocy art. 74 ustawy o samorządzie gminnym - Porozumienie Gmin Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 (dalej Porozumienie ZIT LOF).

Przedmiotowe porozumienie w sposób szczegółowy określa rolę Lidera ZIT LOF tj. Gminy Lublin reprezentowanej przez Prezydenta Miasta Lublin lub osobę przez niego upoważnioną – Lider reprezentuje wszystkie gminy ZIT LOF w tym upoważniony jest do opracowania, przedkładania, zatwierdzania i uzgadniania Strategii ZIT LOF oraz do pełnienia funkcji IP. Jednocześnie Porozumienie ZIT LOF wskazuje na programowo – opiniodawczą funkcję Rady ZIT LOF, w skład której wchodzi wszyscy przedstawiciele ZIT LOF.

Rozdział 2. Spójność Strategii ZIT LOF z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi.

Układ Celów Rozwojowych i Priorytetów Rozwojowych Strategii ZIT LOF wypracowany został w oparciu o potrzeby zidentyfikowane w trakcie przeprowadzonych analiz i konsultacji, jednak prace nad ostatecznym kształtem zapisów podporządkowane były ideom przewodnim zawartym w szeregu dokumentów na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Schemat 2 – Zgodność Strategii ZIT LOF z innymi dokumentami

Źródło: opracowanie własne

Takie podejście wynika bezpośrednio ze sposobu realizacji unijnej polityki rozwoju - to na poziomie UE zostały wskazane unijne priorytety ogólne oraz wymierne cele. W związku z tym, należy uznać, iż dokumenty strategiczne wyższego rzędu, przeanalizowane poniżej, stanowią swego rodzaju

warunki brzegowe dla konstruowania Strategii ZIT LOF, natomiast zdiagnozowane na poziomie regionalnym potrzeby pozwalają uszeregować indywidualną dla danego regionu hierarchię celów i potrzeb.

1. Dokumenty Unii Europejskiej³

➤ **Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**

Strategia Europa 2020 to unijna strategia wzrostu na najbliższe dziesięciolecie, stanowiąca najwyższy poziom odniesienia przy programowaniu strategicznym każdego poziomu programowania państw Unii Europejskiej.

• **Główne cele i założenia dokumentu:**

Dokument zawiera wizję społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku, ujętej w trzy powiązane priorytety: rozwój inteligentny, rozwój zrównoważony i rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i jest dokumentem będącym długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej.

• **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Strategia ZIT LOF wykazuje pełną spójność z trzema głównymi priorytetami Strategii Europa 2020 (dalej: Priorytet Europa 2020):

Priorytet Europa 2020: Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji (Strategia ZIT LOF – CR 1).

Priorytet Europa 2020: Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej (Strategia ZIT LOF – CR 2).

Priorytet Europa 2020: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Realizacja warunkowana będzie zapewnieniem równoległej realizacji CR 1-2 z uwzględnieniem rewitalizacji społecznej i przy zastosowaniu rozwiązań TIK we wszystkich obszarach (Strategia ZIT LOF – CR 3).

Mimo, że na etapie opracowywania Strategii ZIT LOF nie zakładano realizacji projektów inwestycyjnych odpowiadających 1 Priorytetowi Europa 2020 to obszar ten został zdiagnozowany jako wymagający interwencji i w ramach dostępnych środków poza ZIT będzie zaspakajany. W ramach ZIT LOF zakłada się również podjęcie działań finansowanych z EFS, które w znaczny sposób przyczynią się do realizacji 1 Priorytetu Europa 2020. Decyzja ta wynika z priorytetyzacji problemów w ścisłym związku z przewidzianą alokacją środków przeznaczonych na realizację ZIT LOF ze środków EFRR w ramach RPO WL 2014-2020.

➤ **Europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych⁴**

Partnerstwo pozostaje od wielu lat jedną z głównych zasad wdrażania funduszy Unii Europejskiej podlegających zarządzaniu dzielonemu, w szczególności Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Zasada partnerstwa oznacza ścisłą współpracę między Komisją a instytucjami publicznymi na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w państwach członkowskich, jak również partnerami społecznymi oraz organizacjami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie. Główne cele i założenia dokumentu:

• **Najważniejsze zasady Kodeksu:**

- wybranymi partnerami powinny być reprezentatywne właściwe zainteresowane strony;
- procedury wyboru powinny być przejrzyste i należy w nich uwzględnić różne ramy instytucjonalne i prawne państw członkowskich;
- partnerzy powinni uczestniczyć w przygotowaniu i wdrażaniu umowy partnerstwa i programów; w tym celu należy ustanowić minimalne wymogi proceduralne zapewniające terminowe, istotne

³ Bruksela, 3.3.2010, KOM(2010) 2020 wersja ostateczna

⁴ Bruksela, XXX COM(2011) 665/3

- i przejrzyste konsultacje (czyli wystarczająco długi okres na konsultacje, dostępność dokumentów itp.);
- partnerzy powinni być reprezentowani w komitetach monitorujących programy podczas ich całego cyklu (tj. przygotowania, wdrożenia, monitorowania i oceny);
- należy zapewnić skuteczne wdrożenie zasad partnerstwa;
- przez wzmocnienie zdolności instytucjonalnych właściwych partnerów dzięki działaniom na rzecz budowy potencjału zaangażowanych w programy partnerów społecznych i organizacji;
- reprezentujących społeczeństwo obywatelskie;
- należy ułatwić wymianę doświadczeń i wzajemne uczenie się, w szczególności przez ustanowienie wspólnoty praktyków ds. partnerstwa obejmującej wszystkie EFSI;
- rola partnerów we wdrażaniu umowy partnerstwa, jak również realizacja i skuteczność partnerstwa w okresie programowania powinny podlegać ocenie.

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Strategia ZIT LOF spełnia wymogi stawiane przez Kodeks postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w szczególności poprzez włączenie lokalnych aktorów zarówno na etapie opracowywania dokumentu Strategii jak i poprzez stworzenie procedur i zasad w zakresie wdrażania, monitoringu i ewaluacji⁵.

2. Dokumenty krajowe

➤ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa⁶

UP jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybołówstwa. UP określa z jednej strony kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, z drugiej zaś wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe.

- **Główne cele i założenia dokumentu:**

UP stanowi punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości programów operacyjnych, które precyzują specyficzne obszary wsparcia i instrumenty realizacji. Wynegocjowana z Komisją Europejską (KE) UP oraz programy operacyjne stanowią podstawę do realizacji nowej perspektywy finansowej w Polsce dając tym samym podstawę do opracowania i wdrożenia Strategii ZIT. UP wprost odnosi się do ZIT wskazując, iż ZIT realizowane są obligatoryjnie na terenie miast wojewódzkich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie, stanowiących jeden z kluczowych opisanych wcześniej OSI Państwa.

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Strategia ZIT LOF wykazuje pełną spójność Celów Rozwojowych z następującymi Celami Tematycznymi zdefiniowanymi w Umowie Partnerstwa:

🚦 **Cel rozwojowy 1 jest zgodny z następującymi CT:**

CT 8 - Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.
 CT 10 - Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.
 CT 9 - Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
 Realizacja warunkowana będzie w ramach CR 1 - zapewnieniem użyteczności edukacji jako wspomagającej rozwój innowacyjności i przedsiębiorczości oraz dostosowanie jej do potrzeb rynku z uwzględnieniem działań rewitalizacyjnych, prowadzących do włączenia społecznego.

🚦 **Cel rozwojowy 2 jest zgodny z następującymi CT:**

CT 4 - Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
 CT 6 - Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami.

⁵ Zobacz Rozdział 9 Monitoring i system wdrażania

⁶ Dokument zawarty pomiędzy Polska a Komisja Europejską w dniu 23 maja 2014 r

CT 7 - Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.

Realizacja warunkowana będzie w ramach CR 2 - zapewnieniem efektywności z uwzględnieniem zrównoważonego transportu miejskiego i niskoemisyjności.

🌈 Cel rozwojowy 3 jest zgodny z następującymi CT:

CT 2 - Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK.

CT 9 - Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Realizacja warunkowana będzie w ramach CR 3 - zapewnieniem równoległej realizacji CR 1-2 z uwzględnieniem rewitalizacji społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i przy zastosowaniu rozwiązań TIK we wszystkich obszarach. W związku z tym, realizacja CR 3 będzie ściśle powiązana i uzupełniana działaniami CT 8.

➤ **Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 tzw. SPA 2020⁷ z perspektywą do 2030.**

To pierwszy dokument strategiczny, który bezpośrednio dotyczy kwestii adaptacji do zachodzących zmian klimatu, głównym jego celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu.

• **Główne cele i założenia dokumentu:**

W dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża.

Cel główny SPA 2020 zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych i wskazanych w ramach tych celów kierunków działań, stanowiących zasadniczy element SPA 2020.

• **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym:**

Strategia ZIT LOF w pełni wpisuje się w ramową politykę Unii Europejskiej w zakresie adaptacji do zmian klimatu, której celem jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, zwracając szczególną uwagę na lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcję kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

W ramach SPA 2020 zdefiniowano 6 celów szczegółowych tj.:

1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,
2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich,
3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,
4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu,
5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Wszystkie działania podejmowane w ramach projektów przewidzianych do realizacji w formule ZIT (zarówno ze środków EFRR jak i EFS) dedykowanych ZIT w RPO WL 2014-2020) oraz projektów komplementarnych realizowanych ze środków KPO tj.: PO PW oraz PO IS w pełni wpisują się w Cele SPA 2020 przyczyniając się tym samym to realizacji celu głównego SPA 2020.

➤ **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK)⁸**

DSRK jest najważniejszym dokumentem w perspektywie długookresowej, określającym cele strategiczne rozwoju kraju do 2030 r., w tym między innymi poprzez działania możliwe do sfinansowania, w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020.

• **Główne cele i założenia dokumentu**

Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia w Polsce. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu

⁷ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 października 2013 r.

⁸ Załącznik do uchwały Rady Ministrów N r 16 z dnia 5 lutego 2013 r.

krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.

- **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Strategia ZIT LOF odnosi się do dwóch z pięciu wymienionych w DSRK dylematów rozwojowych, w szczególności poprzez zaplanowane działania na poziomie regionalnym, odpowiadając na postawione w DSRK pytania:

1. Jak odrobić zaległości rozwojowe (dystans infrastrukturalny: transport, energetyka, zasoby cyfrowe) w tym samym czasie, w którym należy w jak najszybszym tempie tworzyć nowe przewagi konkurencyjne (rola środków UE jako generatora kapitału na inwestycje w tym zakresie)?

Realizacja dylematu rozwojowego warunkowana będzie w ramach CR 2 i 3 - zapewnieniem efektywności z uwzględnieniem zrównoważonego transportu miejskiego i niskoemisyjności.

2. Jak podjąć długoterminowy wysiłek w celu wyrównywania szans i równoważenia rozwoju w wymiarze terytorialnym oraz utrzymania dostępności zasobów naturalnych?

Realizacja dylematu rozwojowego warunkowana będzie w ramach CR 1 i 3 - zapewnieniem efektywności z uwzględnieniem zrównoważonego transportu miejskiego i niskoemisyjności.

Zaplanowane do realizacji działania w ramach Strategii ZIT LOF zarówno na poziomie środków RPO WL 2014-2020 jak i pochodzących ze środków KPO w pełni wpisują się w 7 z 11 celów strategicznych zdefiniowanych w DSRK tj.:

Cel 3 – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki (Strategia ZIT LOF – CR 1).

Cel 5 – Stworzenie Polski Cyfrowej (Strategia ZIT LOF – CR 3).

Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska (Strategia ZIT LOF – CR 2).

Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (Strategia ZIT LOF – CR 2 i 3).

Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego (Strategia ZIT LOF – CR 2).

Cel 10 – Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej (Strategia ZIT LOF - CR 3).

Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju (Strategia ZIT LOF – CR 1).

➤ **Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020)⁹**

SRK 2020 jest najważniejszym dokumentem w perspektywie średniookresowej, określającym cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowym dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

- **Główne cele i założenia dokumentu**

Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne: sprawne i efektywne Państwo, konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i terytorialna, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

- **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Strategia ZIT LOF czerpie bezpośrednio z założeń opisanych w obszarze strategicznym III. SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I TERYTORIALNA.

Z wymienionych w tym obszarze Celów, Strategia ZIT LOF wpisuje się w każdy z wymienionych:

✚ Cel.III.1. Integracja społeczna - Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 3).

⁹ Załącznik do uchwały Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.

✚ Cel.III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych - Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 3).

✚ Cel.III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych - Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich. Zwiększenie spójności terytorialnej (Strategia ZIT LOF – CR 1,2 i 3).

➤ **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR)¹⁰**

KSRR jest dokumentem, który wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych obszarów kraju, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

• **Główne cele i założenia dokumentu**

Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

• **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

KSRR zawiera działania zwiększające spójność terytorialną w skali krajowej i regionalnej z wykorzystaniem budowy powiązań funkcjonalnych między ośrodkami wojewódzkimi, a ich otoczeniem regionalnym, aktywnym przeciwdziałaniem marginalizacji najsłabiej rozwijających się obszarów oraz ograniczaniem dysproporcji rozwojowych między poszczególnymi województwami. Strategia ZIT LOF w pełni wpisuje się w ustalone w KSRR cele szczegółowe.

➤ **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)¹¹**

Programowanie i realizacja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju podlegają zbiorowi zasad wynikających z określonego paradygmatu rozwoju oraz przepisów zawartych w Konstytucji i w odpowiednich aktach prawnych – krajowych i międzynarodowych. Zasady polityki przestrzennej mają charakter stały i dotyczą wszelkich form działalności człowieka w odniesieniu do przestrzeni.

• **Główne cele i założenia dokumentu**

KPZK jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Zgodnie z tym dokumentem, rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego jest współzależny otwarty układ obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, zintegrowanych w przestrzeni krajowej i międzynarodowej.

• **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Strategia ZIT LOF wpisuje się w zadania opisane Celem numer 1 w KPZK: „Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez

¹⁰ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 13 lipca 2010 r.

¹¹ Załącznik do uchwały Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r

ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności”.

➤ **Krajowa Polityka Miejska (KPM)**¹²

Powyższy dokument zawiera propozycję definicji polityki miejskiej, identyfikuje wyzwania przed jakimi stoją obszary miejskie, formułuje propozycje głównych celów polityki miejskiej i zasady jej prowadzenia oraz zarys systemu jej koordynacji i wdrażania. Sformułowanie krajowej polityki miejskiej jest istotnym elementem działań rządu, mającym na celu zwiększenie skuteczności i efektywności działań ukierunkowanych terytorialnie.

• **Główne cele i założenia dokumentu**

Cel strategiczny KPM to wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Jest on powiązany z celami dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

• **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym.**

Założenia obecnego projektu KPM zakładają, że Polskie Miasta będą: konkurencyjne, silne, spójne, zrównoważone oraz zwarte. Bez względu na ostateczny kształt KPM Strategia ZIT LOF w pełni wpisuje się powyższe założenia. Ponadto na poziomie krajowym istnieje wiele dokumentów o charakterze strategicznym, w które wpisuje się Strategia ZIT LOF, chociażby Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, czy Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – Dynamiczna Polska 2020. Założenia wszystkich tych dokumentów i określone w nich cele były podstawą tworzenia Strategii ZIT LOF w zakresie obszarów, których dotyczą.

➤ **Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020**¹³

Makroregion Polski Wschodniej stanowi zwarty obszar o najniższym poziomie rozwoju gospodarczego w Polsce i jeden z najsłabszych w Unii Europejskiej. Charakter problemów niekorzystnie wpływających na sytuację społeczno-gospodarczą i perspektywy rozwoju tego obszaru w znacznej mierze mają wymiar strukturalny, będący konsekwencją historycznych uwarunkowań. Są one dodatkowo negatywnie wzmacniane skutkami peryferyjnego położenia makroregionu na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej, za którą znajdują się w dużej mierze obszary jeszcze słabiej rozwinięte.

Ze względu na specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej Polska Wschodnia jest obszarem szczególnego zainteresowania polityki regionalnej wymagającym podejmowania dodatkowych działań, umożliwiających nadrobienie zapóźnień i zdynamizowanie rozwoju. Skutecznie wdrożone przyczynią się one do zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej całego kraju. Przejawem takiego myślenia o makroregionie było przyjęcie przez Radę Ministrów w 2008 r. Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 – pierwszej i jak dotąd jedynej tego typu rządowej strategii skierowanej do grupy województw

• **Główne cele i założenia dokumentu:**

Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej.

• **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym.**

Strategiczne obszary określone w dokumencie:

- ✚ Innowacyjność (Strategia ZIT LOF CR 1 i 2)
- ✚ Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego (Strategia ZIT LOF CR 1)
- ✚ Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna (Strategia ZIT LOF CR 2 i 3)

Ponadto na poziomie krajowym istnieje wiele dokumentów o charakterze strategicznym, w które wpisuje się Strategia ZIT LOF, chociażby "Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji"¹⁴

¹² W czasie opracowywania Strategii ZIT LOF trwa w MIR trzeci etap prac nad dokumentem

¹³ Załącznik do uchwały nr 121 Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2013 r.

¹⁴ Załącznik do uchwały Rady Ministrów Nr 165 z dnia 12 sierpnia 2014 r.

Założenia wszystkich tych dokumentów i określone w nich cele były podstawą tworzenia Strategii ZIT LOF w zakresie obszarów, których dotyczą.

3. Dokumenty regionalne

➤ **Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 (z perspektywą do 2030 r.)¹⁵**

SRWL 2014-2020 jest najważniejszym dokumentem programowym, który określa wizję rozwoju oraz cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego w horyzoncie czasowym do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Formalną podstawę do rozpoczęcia prac nad prezentowanym dokumentem stanowiła uchwała Nr VII/86/2011 Sejmiku Województwa Lubelskiego. Strategia prezentuje zasadniczą zmianę podejścia do programowania rozwoju i prowadzenia polityki regionalnej. Opiera się na terytorializacji polityki rozwojowej, wskazując m.in. obszary strategicznej interwencji, jest zorientowana na konkretne rezultaty i efekty. Zakłada zintegrowane podejście oraz wieloszczeblowe zarządzanie, w tym poprzez mobilizowanie regionalnych i lokalnych inicjatyw.

• **Główne cele i założenia dokumentu**

W horyzoncie 2020 r. (z perspektywą do 2030 roku) strategiczne cele rozwoju regionu lubelskiego, których realizacji będą służyły działania samorządu województwa, są określone następująco:

1. Wzmacnianie urbanizacji regionu.
2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich.
3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.

• **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

SRWL 2014-2020 wskazuje Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które stanowią przestrzenne odzwierciedlenie potencjałów i problemów rozwojowych zidentyfikowanych na obszarze województwa lubelskiego. Wśród tych obszarów znajduje się Lubelski Obszar Metropolitalny (LOM) czyli obszar funkcjonalny ośrodka metropolitalnego.

Lubelski Obszar Funkcjonalny swoim terytorium wpisuje się w Lubelski Obszar Metropolitalny, w związku z tym, również interwencja na tym obszarze powinna obejmować działania mające na celu zwiększenie:

Zewnętrznej kolejowej i drogowej dostępności komunikacyjnej na kierunkach powiązań z: Warszawą, Łodzią, Radomiem, Krakowem, Kielcami, Rzeszowem i Białymstokiem (Strategia ZIT LOF - CR 2).

Wewnątrzregionalnej dostępności komunikacyjnej stolicy regionu z innymi miastami województwa oraz w obrębie kształtującego się LOM m.in. poprzez rozwijanie systemu transportu niskoemisyjnego (Strategia ZIT LOF - CR 2).

Ponadto, interwencja powinna mieć na celu wspieranie działań na rzecz podnoszenia konkurencyjności, dążenia do rozwijania gospodarki niskoemisyjnej, usprawnienie i integrację systemów gospodarki komunalnej, rozwój instytucji nauki i kultury, rozwój i promocję turystyki, kompleksową rewitalizację, wspieranie rozwiązań integrujących przestrzeń w zakresie zagospodarowania przestrzennego (Strategia ZIT LOF - CR 1,2 i 3).

➤ **Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020¹⁶ (SPS WL 2014-2020)**

Zadaniem strategii jako dokumentu tworzącego pewną wizję przyszłości jest wytyczenie kierunków działań, które służyć mają realizacji tej wizji. Powinny również inspirować podmioty działające w obszarze polityki społecznej do podejmowania wysiłków na rzecz wyszukiwania rozwiązań trudnych kwestii stojących obecnie na przeszkodzie efektywnego rozwoju społeczności województwa

¹⁵ Załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Lubelskiego XXXIV/559/2013 z dnia 24 CZERWCA 2013 r..

¹⁶ Załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XXXV/III/612/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r.

- **Główne cele i założenia dokumentu**

Zgodnie z SPS WL 2014-2020 Wizja Rozwoju Polityki Społecznej w Województwie Lubelskim zakłada, że „Budując nowoczesny region lubelski zaktywizujemy społeczności lokalne, ograniczymy ubóstwo. Efektywnie wspierając rodzinę, seniorów, osoby niepełnosprawne i bezrobotne będziemy tworzyć możliwości uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym wszystkim mieszkańcom Lubelszczyzny”

- **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Realizacji założeń przyjętych w SPS WL 2014-2020 przypisano 7 Celów głównych, uszczegółowionych Celami operacyjnymi.

Cel główny 1: Wzrost zatrudnienia i ograniczenie poziomu ubóstwa w województwie lubelskim do 2020 roku.

Cel główny 2: Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, włączenie społeczne oraz wzrost aktywności i udziału w życiu społecznym osób starszych.

Cel główny 3: Budowa spójnego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę w woj. lubelskim.

Cel główny 4: Włączenie niepełnosprawnych mieszkańców województwa lubelskiego w życie społeczne.

Cel główny 5: Włączenie osób z zaburzeniami psychicznymi w życie społeczne i zawodowe.

Cel główny 6: Aktywne społeczności lokalne województwa lubelskiego.

Cel główny 7: Budowa efektywnej ekonomii społecznej w województwie lubelskim.

Strategia ZIT LOF wpisuje się w poszczególne Cele główne przede wszystkim w ramach PR 1 i 3.

➤ **Wojewódzki Program Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego.¹⁷**

Wojewódzki Program Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego, istotnym narzędziem wspierania rozwoju województwa i poprawy jego atrakcyjności. W swoich założeniach jest spójny z priorytetami i celami polityki regionalnej kraju, nawiązuje do zasad europejskiej środowiskowej polityki miejskiej, opierającej się na kryteriach zrównoważonego rozwoju.

- **Główne cele i założenia dokumentu**

Cel nadrzędny dokumentu to: Poprawa atrakcyjności i konkurencyjności miast regionu służąca zrównoważonemu rozwojowi województwa.

Dokument Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast jest opracowaniem, którego potrzeba wykonania wiązała się przede wszystkim ze słabym wizerunkiem i małą atrakcyjnością miast województwa, zarówno w odniesieniu do jakości życia mieszkańców jak i możliwości przyciągania nowych inwestycji. Zła sytuacja społeczno – gospodarcza miast i brak wyraźnych działań zmierzających do zmiany obecnego stanu powodowałyby dalsze opóźnienia w rozwoju w porównaniu do szybko przeobrażających się miast innych regionów.

- **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Priorytetami w realizacji celu nadrzędnego przejętego w Programie Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego są:

1. Rewitalizacja zdegradowanych terenów miejskich (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 3).
2. Poprawa standardów funkcjonowania i rozwoju miast (Strategia ZIT LOF – CR 2 i 3).
3. Wzrost i efektywne wykorzystanie potencjału miast (Strategia ZIT LOF – CR 2 i 3).

Zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne na obszarze LOF, a co za tym idzie planowane do realizacji Projekty strategiczne w pełni wpisują się w założenia tego dokumentu strategicznego, który podkreśla słuszność założenia, że region LOF mimo upływu czasu nadal ma ogromne potrzeby związane z zadaniami rewitalizacyjnymi.

¹⁷Załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XLVI/715/06 z dnia 24 kwietnia 2006r.

Ponadto na poziomie regionalnym istnieje wiele dokumentów o charakterze strategicznym, w które wpisuje się Strategia ZIT LOF, chociażby Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku¹⁸, Plany i Programy Ochrony Środowiska¹⁹ czy Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie lubelskim na lata 2011 – 2014²⁰

Założenia wszystkich tych dokumentów i określone w nich cele były podstawą tworzenia Strategii ZIT LOF w zakresie obszarów, których dotyczą.

➤ Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Projekt²¹

Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego jest dokumentem o charakterze długookresowym, stanowiącym element krajowego systemu planowania przestrzennego. Określa on zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych.

Projekt PZPWL identyfikuje obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. Wśród tych obszarów wskazany jest Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego – Lubelski Obszar Metropolitalny, w który wpisuje się LOF.

Delimitacja miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego) opiera się na analizie trzech typów wskaźników: funkcjonalnych (komunikacyjne, rekreacyjno-wypoczynkowe, przyrodniczo-krajobrazowe), społeczno-gospodarczych (aktywność gospodarcza) i morfologicznych (demograficzne, mieszkaniowe, procesów suburbanizacji i semiurbanizacji). Wskaźniki te pozwalają z jednej strony na zdiagnozowanie natężenia procesów charakteryzujących obszary podmiejskie, z drugiej zaś – na identyfikację przestrzeni niezbędnych dla dalszego optymalnego rozwoju i kształtowania obszaru funkcjonalnego.

Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego obejmuje obszar urbanizujący się o największej gęstości zaludnienia (prawie trzykrotnie większej od gęstości zaludnienia województwa) i najważniejszych funkcjach w systemie osadniczym Lubelszczyzny (wskaźniki gospodarcze dwukrotnie wyższe niż dla obszaru całego regionu). Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym. Rdzeń obszaru funkcjonalnego stanowi układ dwóch miast: Lublin i Świdnik. Lublin, jako największe miasto Polski Wschodniej, stanowi ważny ośrodek gospodarczy oraz miejsce koncentracji wielu funkcji administracyjnych, akademickich, naukowych i kulturowych. Wokół Lublina obserwuje się narastanie procesów aglomeracyjnych przejawiających się również wzrostem intensywności zabudowy i znacznymi przepływami towarów i usług. W zasięgu oddziaływania miasta Lublina, to jest w promieniu ok. 30 km, znajduje się 18 gmin (Lubartów, Niemce, Spiczyn, Wólka, Łęczna, Mełgiew, Piaski, Jabłonna, Głusk, Bychawa, Strzyżewice, Niedrzwica Duża, Bełżyce, Wojciechów, Konopnica, Nałęczów, Jastków i Garbów) i 7 miast (Świdnik, Lubartów, Łęczna, Piaski, Bychawa, Bełżyce i Nałęczów), które organizują strukturę osadniczą LOM. Na obszarze tym obserwuje się:

- niekontrolowaną ekspansję zabudowy mieszkaniowej i letniskowej na terenach o wysokich walorach agroekologicznych w strefach żywicielskich miast oraz zielonego pierścienia,
- osłabienie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Lublina oraz utrudnienia w rozwoju spójnych, zintegrowanych systemów komunikacji publicznej,
- przekraczanie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń emitowanych do wód, powietrza i gleby.

¹⁸ Załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XLIX/795/2014 z dnia 31 października 2014 r. w sprawie przyjęcia Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku.

¹⁹ Plany i Programy Ochrony Środowiska dostępne na stronie <http://www.bip.lublin.pl/um/index.php?id=474>

²⁰ Załącznik do Uchwały Nr IX/122/2011 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 maja 2011 r.

²¹ Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego - wersja z marca 2015r.

Lubelski Obszar Funkcjonalny jest częścią zdelimitowanego obszaru LOM, zatem wszystkie zdiagnozowane problemy i wyznaczone kierunki rozwoju w pełni przekładają się na obszary interwencji planowane do realizacji w ramach ZIT LOF.

- **Główne cele i założenia dokumentu:**

W PZPWL przyjęto układ celów obejmujący: cel wiodący i priorytety określające dążenia regionu do osiągnięcia wysokich standardów jakości życia oraz cele główne i szczegółowe mające charakter operacyjny w wyróżnionych sferach PZPWL.

W związku z powyższym, uznając w planie województwa konieczność dynamizacji rozwoju regionu oraz uwzględniając potrzebę kształtowania właściwych relacji na styku przestrzeni gospodarczej i ekologicznej **za cel wiodący uznaje się zrównoważony rozwój przestrzenny regionu prowadzący do podniesienia konkurencyjności województwa i poprawy warunków życia.**

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego LOM a w tym i LOF:

- ✚ Wzmocnienie funkcji metropolitalnych rdzenia LOM jako ośrodka polaryzacji wiedzy i innowacji, (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 3).
- ✚ Wzmocnienie powiązań funkcjonalno-przestrzennych ośrodków osadniczych LOM, (Strategia ZIT LOF – CR 2).
- ✚ Krystalizowanie struktury przestrzennej LOM w kierunku jej optymalizacji funkcjonalnej. (Strategia ZIT LOF – CR 3).

➤ **Plan rozwoju sieci dróg Województwa Lubelskiego na lata 2012-2020²²**

Plan rozwoju sieci dróg Województwa Lubelskiego na lata 2012-2020 jest dokumentem o charakterze diagnostycznym i planistycznym.

Szczególnie położenie Lubelszczyzny, aby w pełni było wykorzystane wymusza konieczność znacznej poprawy infrastruktury drogowej (sieci dróg wojewódzkich), która pozwoli na sprawny i bezpieczny dojazd do sąsiednich regionów, poprawi dostęp do sieci dróg krajowych jak i poprawi dostęp do wschodniej granicy Unii Europejskiej.

Z chwilą wprowadzenia nowego podziału administracyjnego Kraju - Województwo Lubelskie ściśle współpracuje z samorządami lokalnymi w zakresie realizacji szeregu zadań na drogach wojewódzkich, mających duże znaczenie dla społeczności lokalnych. Były to głównie zadania obejmujące swoim zakresem: budowę i remonty chodników, budowę zatok autobusowych.

- **Główne cele i założenia dokumentu:**

W oparciu o dane opisujące:

- uwarunkowania społeczno-gospodarcze;
- ogólną charakterystykę dróg wojewódzkich;
- ocenę stanu technicznego sieci dróg wojewódzkich;
- diagnozę warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz
- inwestycje i utrzymanie dróg wojewódzkich

przyjęto cele i założenia planu rozwoju sieci, przyjmując, iż Plan będzie stanowił propozycję ukierunkowania decydentów na możliwość podejmowania decyzji w oparciu o działania systemowe, zmierzające do wprowadzenia do realizacji zadań inwestycyjnych na drogach wojewódzkich województwa lubelskiego obejmujących budowę, przebudowę, rozbudowę oraz roboty utrzymaniowe na tych drogach, w korelacji z podstawowymi wskaźnikami funkcjonalno - eksploatacyjnymi ustalonymi dla dróg publicznych, tj:

²² Uchwała Zarządu Województwa Lubelskiego CXXII/2471/2012

- oceną stanu technicznego dróg,
- bezpieczeństwem ruchu drogowego,
- pomiarem natężenia ruchu drogowego wg SDR 2010 r,
- ustaloną dla sieci dróg wojewódzkich funkcją poszczególnych dróg.

Konieczność zdynamizowania w latach następnych rozwoju gospodarczego Lubelszczyzny wymusza w sposób bezpośredni rozwój infrastruktury drogowej gdyż stan tej infrastruktury jest kluczowym czynnikiem stymulującym wzrost ekonomiczny danego regionu, jest również jednym z najważniejszych kryteriów oceny poziomu jego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Głównym zadaniem infrastruktury drogowej w tym sieci dróg wojewódzkich, jest zapewnienie rozwoju nowoczesnego i efektywnego systemu transportowego, który umożliwi intensyfikację działalności gospodarczej oraz spowoduje zapewnienie odpowiedniej dostępności zewnętrznej i wewnętrznej województwa lubelskiego. Istotne znaczenie w poprawie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej województwa lubelskiego jest konieczność dostosowania istniejącej sieci dróg wojewódzkich do parametrów technicznych i użytkowych wynikających z uregulowań prawnych w tym zakresie

• Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym

Realizacja założeń Planu w pełni wpisuje się w założenia Strategii ZIT LOF, szczególnie w odniesieniu do Celu rozwojowego 2 Poprawa mobilności transportowej, niskoemisyjności oraz zachowanie i promowanie dziedzictwa naturalnego w LOF w ramach PR 2.1 Rozwój i usprawnienie systemu komunikacyjnego na obszarze LOF (wspierane przez RPO WL 2014-2020 – PI 7b oraz POPW 2014-2020 – 7b).

➤ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie lubelskim²³

Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego jest kompleksowym narzędziem, wskazującym zasady kształtowania publicznego transportu zbiorowego w województwie lubelskim.

Określa on obszar działania tego transportu w aspekcie geograficznym, społecznym, prawnym i ekonomicznym oraz wzajemne relacje zachodzące między uczestnikami transportu podczas procesu przewozowego. Wychodząc z analiz zapotrzebowania na usługi transportu zbiorowego, jak również uwzględniając możliwości finansowe samorządu, plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego przedstawia gwarantowane standardy usług publicznego transportu zbiorowego, sposoby zarządzania nim oraz możliwości rozwoju.

• Główne cele i założenia dokumentu

Celem opracowania „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Lubelskiego” jest wskazanie najlepszych możliwych rozwiązań w obszarze przewozów pasażerskich na terenie województwa lubelskiego ukierunkowanych na zwiększenie udziału transportu zbiorowego w podróżach o zasięgu wojewódzkim.

Powyższy cel zostanie osiągnięty po zrealizowaniu założeń Planu gwarantujących podniesienie atrakcyjności transportu kolejowego i autobusowego. Do najważniejszych należy zaliczyć odpowiedni standard usług, postulowaną integrację transportu publicznego, na przykład poprzez wprowadzanie biletu ważnego w różnych środkach transportu na obszarze całego województwa, jednolity system informacji pasażerskiej otwarty również na przewoźników niebędących operatorami publicznego transportu zbiorowego oraz ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne.

²³ Uchwała Nr XLVII/744/2014 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 14 lipca 2014 r. Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego poz. 2678.

Wskazane kierunki działań prowadzić powinny do poprawy dostępności, poprawy efektywności funkcjonowania oraz poprawy bezpieczeństwa użytkowników transportu, co w konsekwencji przełoży się na wzrost konkurencyjności gospodarki obszaru objętego Planem i na jakość warunków życia mieszkańców regionu. Wdrożenie Planu przyczyni się do racjonalnego kształtowania środków publicznych przeznaczanych na publiczny transport zbiorowy poprzez optymalne dopasowanie oferty przewozowej i kierunków rozwoju do aktualnych i przyszłych oczekiwań pasażerów w oparciu o dostępne możliwości finansowe.

Kolejnym celem niniejszego opracowania jest przygotowanie Województwa Lubelskiego, jako organizatora wojewódzkich przewozów pasażerskich do rozpoczęcia organizacji publicznego transportu zbiorowego według nowych uregulowań prawnych (wynikających z Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym), które będą obowiązywać w pełni od dnia 01.01.2017 roku.

- **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Realizacja założeń Planu w pełni wpisuje się w założenia Strategii ZIT LOF, szczególnie w odniesieniu do Celu rozwojowego 2 *Poprawa mobilności transportowej, niskoemisyjności oraz zachowanie i promowanie dziedzictwa naturalnego w LOF w ramach Priorytetu Rozwojowego 2.2 Wspieranie zrównoważonego rozwoju mobilności, systemu transportu i zastosowań strategii niskoemisyjnych w transporcie* (wspierane przez RPO WL 2014-2020 – PI 4e, POPW 2014-2020 – 4e).

W momencie opracowywania Strategii ZIT LOF trwają prace nad „Programem Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Lubelskiego” zwanym „Planem transportowym”.

Plan Transportowy będzie zawierał listę inwestycji regionalnych w perspektywie 2014-2020 przyczyniających się do realizacji celów założonych w planie oraz celów szczegółowych interwencji w obszarze transportu opisanych w RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, a także celów określonych w SRT polegających na zwiększeniu dostępności transportowej oraz poprawie bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.

4. Dokumenty lokalne

Wszystkie Strategie rozwoju jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w LOF zostały opracowane w oparciu o szerokie diagnozy, analizy czy wsparcie eksperckie.

➤ **Strategia Rozwoju Lublina na lata 2013-2020²⁴**

Strategia ta opisuje zakres zasadniczych zmian pożądaných dla rozwoju Lublina, uznanych za kluczowe w perspektywie nie tylko najbliższych ośmiu lat. Definiuje obszary priorytetowe dla tych zmian, które wynikają ze specyfiki miasta. Nie przypisuje też realizacji tych priorytetów konkretnym strukturom, lecz stawia je jako zadania dla wszystkich struktur, w granicach przypisanych im kompetencji wraz z potrzebą ich integralnego współdziałania (może natomiast wskazywać struktury wiodące, odpowiedzialne za koordynację tej współpracy). Jednocześnie Strategia zakłada dobrowolne włączanie się innych podmiotów w jej realizację i stanowi podstawę do budowania wielorakich partnerstw na rzecz realizacji jej zadań.

Misją Lublina jest tworzenie warunków i zdobywanie najlepszej wiedzy w celu: zaspokajania i rozwoju potrzeb mieszkańców Lublina i innych jego interesariuszy oraz realizacji i rozwoju dla dobra wspólnego ich talentów i twórczego potencjału.

²⁴ Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr 693/XXVIII/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 28 lutego 2013 r.

- **Główne cele i założenia dokumentu**

Strategia Rozwoju Lublina na lata 2013-2020 modyfikuje dotychczasowy układ celów strategicznych, podkreślając ich komplementarność, a jednocześnie uzupełniając o istotne dla rozwoju miasta aspekty warunkujące równowagę rozwoju i decydujące o innowacyjności. Zostały one wyrażone w formie czterech Obszarów Rozwojowych: OTWARTOŚĆ, PRZYJAZNOŚĆ, AKADEMICKOŚĆ, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.

- **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Cele Rozwojowe Strategii ZIT są zgodne ze wskazanymi Obszarami Rozwojowymi Strategii Rozwoju Lublina na lata 2013-2020:

✚ **A. OTWARTOŚĆ** - odnosi się do budowania coraz lepszych kontaktów zewnętrznych Lublina, budujących wizerunek miasta i kreujących nowe możliwości rozwoju. W wyniku realizacji poprzedniej strategii (a zwłaszcza rozwoju przedsiębiorczości) obszar ten zyskał na znaczeniu i zaczął istotnie ważyć na realizacji dalszych aspiracji rozwojowych (Strategia ZIT LOF – CR 2 i 3).

A.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Lublina zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

- A.1.1. Rozwój usług i sieci połączeń lotniczych z Lublina
- A.1.2. Budowa łączników z obwodnicą miasta i trasami wylotowymi
- A.1.3. Starania o modernizację i rozwój zewnętrznych sieci dojazdowych do Lublina wszystkimi rodzajami transportu (kolej, samochody, rowery)
- A.1.4. Rozbudowa i udostępnianie interesariuszom Lublina szkieletowej szerokopasmowej sieci światłowodowej

A.2. Rozwój relacji zewnętrznych zostanie zrealizowany poprzez następujące Działania:

- A.2.1. Włączanie Lublina w międzynarodowe sieci współpracy oraz tworzenie nowej oferty turystycznej Lublina
- A.2.2. Stworzenie Centrum Kompetencji Wschodnich
- A.2.3. Budowanie oferty internetowej ukazującej atuty miasta
- A.2.4. Zagospodarowanie atrakcyjności turystycznej Lublina
- A.2.5. Promowanie Lublina w kraju i za granicą

A.3. Wzmacnianie otwartości kulturowej zostanie zrealizowane poprzez następujące Działania:

- A.3.1. Kształtowanie postaw sprzyjających współpracy i tolerancji wobec różnorodności we wszelkich działaniach obywatelskich i instytucjonalnych
- A.3.2. Systemowy rozwój wymiany międzynarodowej dla młodzieży szkolnej

A.4. Budowanie więzi regionalnych i metropolitalnych zostanie zrealizowane poprzez następujące Działania:

- A.4.1. Budowa wspólnego systemu komunikacyjnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM)
- A.4.2. Integracja informacji oraz usług publicznych w celu stworzenia „przyjaznego otoczenia” w Lubelskim Obszarze Metropolitalnym
- A.4.3. Budowanie strategicznego programu współpracy miasto-region

✚ **B. PRZYJAZNOŚĆ** – decyduje o jakości życia w mieście w szerszym aspekcie kulturowym. Poza wpływem na zadowolenie mieszkańców z życia w Lublinie umożliwia ona wyhamowanie niekorzystnych trendów demograficznych, z którymi borykają się wszystkie polskie miasta (Strategia ZIT LOF – CR 2).

B.1. Poprawa infrastruktury technicznej zostanie zrealizowane poprzez następujące Działania:

- B.1.1. Kontynuacja rozwoju i modernizacji miejskiej sieci drogowej
- B.1.2. Rozwój systemu komunikacji publicznej
- B.1.3. Rozwój alternatywnych form komunikacji wewnątrz miasta
- B.1.4. Rozwój infrastruktury kluczowej dla rozwoju środowiska miejskiego

B.2. Zwiększenie komfortu życia zostanie zrealizowane poprzez następujące Działania:

- B.2.1. Sukcesywne korygowanie układu funkcjonalno-przestrzennego Lublina pod kątem wygody mieszkańców i optymalizacji ruchu oraz innych aspektów zrównoważonego rozwoju układu przestrzennego
- B.2.2. Poprawa standardów zamieszkania
- B.2.3. Rozwój sieci centrów dzielnicowych zapewniających pieszą dostępność usług (publicznych i komercyjnych) oraz lokalnych miejsc pracy
- B.2.4. Poprawa jakości usług publicznych
- B.2.5. Zwiększanie bezpieczeństwa publicznego
- B.2.6. Warunkowe poszerzenie granic miasta (w sytuacji, gdy będą wskazywały na to analizy demograficzne i ekonomiczne)

B.3. Dbłość o kulturę przestrzeni zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

- B.3.1. Realizacja Programu Rewitalizacji dla Lublina
- B.3.2. Wzmacnianie wartości kulturowych przestrzeni miasta
- B.3.3. Rozwój przestrzeni publicznych we wszystkich częściach miasta
- B.3.4. Budowanie wrażliwości i odpowiedzialności za jakość przestrzeni i środowiska miejskiego
- B.3.5. Opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego miasta z dbałością o najwyższą jakość planistyczną oraz dostosowywanie ich do potrzeb i możliwości rozwoju miasta
- B.3.6. Rozwój, wzmacnianie i skuteczna ochrona systemu przyrodniczego miasta

B.4. Wspieranie rozwoju kultury czasu wolnego zostanie zrealizowane poprzez następujące Działania:

- B.4.1. Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej Lublina oraz promocja aktywności plenerowych
- B.4.2. Rozwój oferty kulturalnej i dążenie do zwiększenia uczestnictwa mieszkańców Lublina w działaniach kulturalnych

B.5. Podnoszenie jakości edukacji zostanie zrealizowane poprzez następujące Działania:

- B.5.1. Dostosowanie sieci przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych do potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży (z uwzględnieniem zmieniających się warunków demograficznych i urbanistycznych miasta)
- B.5.2. Rozwijanie oferty dydaktycznej w mieście

B.6. Partycypacja społeczna zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

- B.6.1. Wypracowanie i realizacja programu „Miasto w Dialogu”, dotyczącego rozwoju demokracji partycypacyjnej w Lublinie
- B.6.2. Budowanie „Obserwatorium Miasta” jako systemu zbierania, przetwarzania i udostępniania adekwatnych do potrzeb rozwojowych baz danych, generowanych w skalach bliskich mieszkańcom (dzielnice, osiedla), umożliwiającego monitorowanie i koordynację współpracy oraz obserwowanie skutków realizowanych projektów

C. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – oznacza wzmacnianie gospodarczego znaczenia Lublina, co wpływa na poprawę zamożności mieszkańców. Uwzględnia jednocześnie specyfikę Lublina, wprowadzając działania wynikające z rosnących na znaczeniu atutów geograficznych i społecznych (Strategia ZIT LOF – CR 1).

C.1. Rozwój sektora przemysłu zostanie zrealizowany poprzez następujące Działania:

- C.1.1. Tworzenie warunków do inwestycji przemysłowych
- C.1.2. Pozyskiwanie inwestorów (zewnętrznych i lokalnych) w strategicznych kierunkach rozwoju miasta
- C.1.3. Promocja potencjału gospodarczego sektora przemysłowego w Lublinie i Lubelskim Obszarze Metropolitalnym
- C.1.4. Budowanie synergii dla wzmocnienia potencjału sektora produkcji w Lublinie

C.2. Rozwój sektora usług zostanie zrealizowany poprzez następujące Działania:

- C.2.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych i przestrzennych do rozwoju sektora usług
- C.2.2. Wspieranie budowy nowoczesnego sektora usług w Lublinie

— C.2.3. Promocja potencjału gospodarczego sektora usług w Lublinie i w Lubelskim Obszarze Metropolitalnym

C.3. Kultura przedsiębiorczości zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

— C.3.1. Wspieranie tworzenia ekosystemu przedsiębiorczości w Lublinie, opartego na lokalnych przedsiębiorstwach i kreatywnej przedsiębiorczości

— C.3.2. Wspieranie transferu wiedzy do sektora biznesu

— C.3.3. Promocja potencjału gospodarczego Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego

C.4. Wspieranie przemysłów kreatywnych zostanie zrealizowane poprzez następujące Działania:

— C.4.1. Wspomaganie rozwoju sektora przemysłów kreatywnych

— C.4.2. Oddziaływanie na tworzenie postaw aktywności prokreatywnej

D. **AKADEMICKOŚĆ** – służy wykorzystaniu obecności uczelni do wzmacniania kreatywności i innowacyjności we wszystkich dziedzinach rozwoju (zbiorowym i indywidualnym). Filar ten jest więc istotnym uzupełnieniem pozostałych Obszarów Strategicznych, opartym na koncepcji współdziałania samorządu z istotnymi dla żywotności miasta partnerami, jakimi są uczelnie (Strategia ZIT LOF – CR 1).

D.1. Umiejdzynarodowienie uczelni zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

— D.1.1. Wzmocnienie pozycji Lublina jako atrakcyjnego ośrodka kształcenia dla studentów zagranicznych

— D.1.2. Współdziałanie z władzami uczelni na rzecz zwiększenia udziału lubelskich naukowców, nauczycieli i studentów w europejskich i światowych programach wymiany akademickiej

— D.1.3. Wspieranie uczelni lubelskich w nawiązywaniu i utrzymaniu sieciowych kontaktów międzynarodowych z uczelniami na świecie

— D.1.4. Współpraca z uczelniami na rzecz podnoszenia poziomu kompetencji studentów w obszarze nauki języków obcych oraz innych metod kształcenia

D.2. Symbioza z otoczeniem zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

— D.2.1. Budowanie współpracy na płaszczyźnie uczelnie-biznes

— D.2.2. Budowanie współpracy na płaszczyźnie uczelnie-miasto

— D.2.3. Budowanie współpracy na płaszczyźnie uczelnie-uczelnie

D.3. Genius loci miasta uniwersyteckiego zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

— D.3.1. Wsparcie rozwoju studentów w oparciu o istniejący potencjał kulturalno-edukacyjny

— D.3.2. Wsparcie akademickich liderów (kadry i studentów) zainteresowanych nadprogramową lub poza programową działalnością edukacyjną

— D.3.3. Wsparcie rozwoju studentów w oparciu o nową ofertę kulturalno-edukacyjną

D.4. Przyciąganie i zatrzymywanie talentów w Lublinie zostanie zrealizowana poprzez następujące Działania:

— D.4.1. Poznawanie „małej ojczyzny” przez uczniów szkół

— D.4.2. Wsparcie aktywności liceów i gimnazjów w zakresie zatrzymania talentów w Lublinie

— D.4.3. Rozwój kontaktów lubelskie szkoły-lubelskie uczelnie

— D.4.4. Stworzenie unikatowego w Polsce programu wsparcia absolwentów podczas startu na rynku pracy

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Głusk na lata 2007-2015**²⁵

W oparciu o analizę stanu Gminy Głusk zdefiniowano następującą misję:

Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców w wyniku zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

oraz wizję gminy: ***Gmina Głusk obszarem czystym ekologicznie, z nowoczesną gospodarką oraz zamożnym i wykształconym społeczeństwem***

²⁵ Załącznik do uchwały Rady Gminy Głusk Nr XV/96/2007 z dnia 8 listopada 2007r.

- **Główne cele i założenia dokumentu**

Dla Gminy Głusk wyznaczono następujące obszary priorytetowe:

- Rozwój infrastruktury technicznej
- Ochrona środowiska naturalnego i rozwój turystyki
- Rozwój gospodarki
- Rozwój infrastruktury społecznej

- **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

W obrębie tych czterech obszarów skupiała się cała działalność gminy prowadząca do osiągnięcia zamierzonego celu generalnego (misji i wizji) w przewidzianym horyzoncie czasowym 2007-2015. W oparciu o obszary priorytetowe, przy uwzględnieniu uwarunkowań gminy, oczekiwanej jej mieszkańców wyznaczone zostały dla Gminy Głusk następujące cele operacyjne:

- ✚ W ZAKRESIE ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)
  - Poprawa funkcjonowania i jakości oraz rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i teleinformatycznej
  - Poprawa zaopatrzenia w wodę dobrej jakości i usprawnienie odprowadzania ścieków
  - Rozbudowa infrastruktury dostarczającej energię
- ✚ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA NATURALNEGO I ROZWOJU TURYSTYKI (Strategia ZIT LOF – CR 2)
  - Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych gminy
  - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy
- ✚ W ZAKRESIE ROZWOJU GOSPODARKI (Strategia ZIT LOF – CR 1)
  - Rozwój nowoczesnego rolnictwa rynkowego i zwiększenie jego konkurencyjności na rynku unijnym
  - Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w gminie
- ✚ W ZAKRESIE ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I SPORTOWEJ (Strategia ZIT LOF – CR 1, 3)
  - Poprawa funkcjonowania szkół i przedszkoli
  - Poprawa jakości życia mieszkańców
  - Poprawa funkcjonowania administracji samorządowej
  - Poprawa sfery społecznej, inwestowanie w kapitał ludzki i podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa.

➤ **Strategia Rozwoju Lokalnego 2008-2015 Gmina Jabłonna²⁶**

- **Główne cele i założenia dokumentu:**

W oparciu o analizę uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz stanu obecnego gminy za cel główny (misję Gminy Jabłonna) należy uznać:

Stymulację rozwoju społeczno-gospodarczego dla podniesienia ekonomicznej atrakcyjności Gminy poprzez wykorzystanie korzystnego położenia Gminy oraz poprawę standardu życia mieszkańców przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z zasad równoważenia rozwoju.

Realizując cel główny w latach 2008 – 2015 gmina Jabłonna może przyjąć, że jej wizja w roku 2015 będzie następująca:

Gmina Jabłonna w 2015 roku kierując się zasadami zrównoważonego rozwoju, wykorzystując swój potencjał społeczny, gospodarczy i przyrodniczy, jest atrakcyjnym miejscem do życia i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym rolniczej) dzięki zaawansowanej i rozwiniętej infrastrukturze oraz dbałości o jakość życia mieszkańców.

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Jako szanse na zrównoważony rozwój przyjęto realizację następujących celów strategicznych, wynikających z określonej na wstępie misji Gminy Jabłonna. Są to:

- ✚ Rozwój gospodarczy Gminy;
- ✚ Podniesienie poziomu życia na obszarze Gminy; (Strategia ZIT LOF – CR 1)

²⁶ Uchwała nr XIX/141/2008 z dnia 12 grudnia 2008 r.

✚ Ochrona dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i potencjału społecznego. (Strategia ZIT LOF – CR 1,2,3)

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Jastków na lata 2008-2015²⁷.**

• **Główne cele i założenia dokumentów:**

W oparciu o analizę uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz stanu obecnego gmina Jastków zdefiniowała następującą misję oraz wizję rozwoju:

Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców w wyniku zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Gmina obszarem czystym ekologicznie, z nowoczesną gospodarką oraz zamożnym i wykształconym społeczeństwem.

• **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Dla gminy wyznaczono następujące obszary priorytetowe w ramach wielofunkcyjnego rozwoju:

- Infrastruktura techniczna,
- Ochrona środowiska i turystyka,
- Gospodarka,
- Sfera społeczna.

W oparciu o obszary priorytetowe, przy uwzględnieniu uwarunkowań gminy, oczekiwania jej mieszkańców wyznaczone zostały następujące cele operacyjne:

✚ **Cel operacyjny 1. W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ (Strategia ZIT LOF – CR 2)**

- 1.1 Poprawa funkcjonowania i jakości oraz rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i teleinformatycznej
- 1.2 Poprawa zaopatrzenia w wodę dobrej jakości i usprawnienie odprowadzania ścieków
- 1.3 Rozbudowa infrastruktury dostarczającej energię

✚ **Cel operacyjny 2. W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA I TURYSTYKI (Strategia ZIT LOF – CR 2)**

- 2.1 Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych gminy
- 2.2 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy
- 2.3 Intensyfikacja działań dotyczących wykorzystania odnawialnych źródeł energii jako jednego z kluczowych elementów ochrony środowiska przyrodniczego w gminie

✚ **Cel operacyjny 3. W ZAKRESIE GOSPODARKI (Strategia ZIT LOF – CR 1)**

- 3.1 Rozwój nowoczesnego rolnictwa rynkowego i zwiększenie jego konkurencyjności na rynku unijnym
- 3.2 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w gminie

✚ **Cel operacyjny 4. W ZAKRESIE SFERY SPOŁECZNEJ (Strategia ZIT LOF – CR 1)**

- 4.1 Poprawa funkcjonowania szkół i przedszkoli (ośrodki przedszkolne i kluby przedszkolaka)
- 4.2 Poprawa jakości życia mieszkańców
- 4.3 Poprawa funkcjonowania administracji samorządowej
- 4.4 Poprawa sfery społecznej, inwestowanie w kapitał ludzki i podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa.

²⁷ Załącznik do uchwały Rady Gminy Jastków Nr XIX/215/2008 z dnia 30 grudnia 2008r.

➤ Strategia Rozwoju Miasta Lubartów do roku 2015²⁸

• Główne cele i założenia dokumentu:

Misję Gminy Miejskiej Lubartów określono w perspektywie do roku 2015:

Lubartów to Miasto wygodne dla swoich mieszkańców, umożliwiające podnoszenie poziomu ich życia oraz przyjazne dla gości i zapewniające zrównoważony rozwój oparty o solidną bazę gospodarczą.

„Zasobny Lubartów – wygodny dla mieszkańców i przyjazny dla gości”

• Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:

Zdiagnozowano potrzeby i przypisano im cele strategiczne:

✚ Cel strategiczny: Potrzeba bezpieczeństwa: (Strategia ZIT LOF – CR 1)

— Ograniczenie zjawiska agresji wśród dzieci i młodzieży

— Ograniczenie wykluczenia społecznego na obszarach miejskich

— Ograniczenie zagrożeń w ruchu komunikacyjnym, dostępne miejsca parkingowe (wraz z zapleczem socjalnym), w tym dla autobusów

✚ Cel strategiczny: Potrzeba zabezpieczenia materialnego, wyżywienia, schronienia

— Poprawa sytuacji dochodowej mieszkańców

— Zwiększona dostępność mieszkań na lokalnym rynku

— Przygotowanie mieszkań chronionych oraz zwiększenie liczby

— Stworzone możliwości schronienia dla osób bezdomnych, będących w potrzebie

— Rozszerzone możliwości udzielenia schronienia w sytuacjach kryzysowych osobom ewakuowanym

— Poprawa standardu mieszkań

— Stworzone możliwości zapewnienia schronienia osobom zbiegłym z młodzieżowych ośrodków wychowawczych

— Dostępne tanie zbiorowe formy żywienia

— Ograniczenie zjawiska niedożywienia

✚ Cel strategiczny: Potrzeba rozwoju ludzi, kultury, rekreacji, wygody, przyjemności (Strategia ZIT LOF – CR 1,3)

— Osiągnięcie wysokiego poziomu biernego i czynnego uczestnictwa społeczności w kulturze

— Szerokie możliwości atrakcyjnego, efektywnego wypoczynku i rekreacji - bogata oferta spędzania wolnego czasu mieszkańców

— Stworzone możliwości rozwijania zainteresowań dla mieszkańców miasta

— Poprawa stanu wyposażenia szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne

— Poprawa stanu bazy technicznej szkół i kulturalno-oświatowej

— Dostosowanie infrastruktury bazy szkolnej do potrzeb osób niepełnosprawnych

— Poprawa stanu wyposażenia placówek kulturalno-oświatowych

— Szerokie możliwości zmiany bądź podnoszenia kwalifikacji zawodowych

✚ Cel strategiczny: Potrzeba zdrowia i życia (Strategia ZIT LOF – CR 1)

— Poprawa dostępności leczenia specjalistycznego

— Wypromowany zdrowy styl życia i szeroko rozwinięta profilaktyka zdrowotna

— Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu wśród młodzieży

— Poprawa dostępności rehabilitacji

— Ograniczenie negatywnego zjawiska otyłości i wad postawy u dzieci i młodzieży

✚ Cel strategiczny: Potrzeba opieki (Strategia ZIT LOF – CR 1,3)

— Poprawa infrastruktury placówek pomocy socjalnej

— Zapewnienie pomocy społecznej wszystkim wymagającym tego osobom

— Pełna dostępność opieki przedszkolnej, w tym opieki popołudniowej nad dziećmi

— Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym miasta

— Zapewnienie opieki i możliwości integracji osobom starszym

✚ Cel strategiczny: Potrzeba kontaktów społecznych, więzi grupowej, swobody i łatwości kontaktów przestrzennych (Strategia ZIT LOF – CR 1,3)

²⁸ Załącznik do uchwały Nr XVIII/128/08 Rady Miasta Lubartów z dnia 28 marca 2008r.

- Poprawa poziomu zintegrowania społeczności miasta
- Powszechność zachowań tolerancyjnych i zrozumienia potrzeb różnych grup wiekowych
- Aktywnie działające organizacje pozarządowe
- Wysoki poziom poinformowania mieszkańców o problemach miasta i działaniach podejmowanych przez władze miasta
- Powszechny dostęp do Internetu
- Rozwiązany problem przemieszczania się osób w czasie godzin szczytu na trasie pomiędzy Lubartowem a Lublinem
- Komunikacja miejska dostosowana do potrzeb mieszkańców i gości
- ✚ Cel strategiczny: Potrzeba kreacji otoczenia, poczucia użyteczności, uznania, akceptacji, gratyfikacji, tożsamości z gminą, ładu przestrzennego, wartości moralne, potrzeby religijne
- Stworzone możliwości oddziaływania na otoczenie materialne, społeczne i zawodowe
- Podwyższony poziom uczestnictwa mieszkańców w aktywnościach pozazawodowych
- Poprawa estetyki terenów poza centrum
- Podwyższony poziom uczestnictwa w życiu miasta
- Poprawa stanu oznakowania miasta

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Lubartów na lata 2008-2020**²⁹

• **Główne cele i założenia dokumentu:**

Za cel generalny „Strategii Rozwoju Gminy Lubartów na lata 2008 - 2020” uznano:
Osiąganie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez wykorzystanie zasobów własnych gminy oraz sprzyjających uwarunkowań otoczenia zewnętrznego.

• **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Cel generalny opiera się na trzech wybranych priorytetach rozwoju wynikających ze wskazania najbardziej znaczących słabych i mocnych stron oraz aspiracji rozwojowych gminy, uwzględniających wyzwania przyszłości.

- ✚ Priorytet I: Poprawa jakości życia mieszkańców oraz aktywizacja społeczności lokalnej. (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 3)
- ✚ Priorytet II: Rozwój gospodarczy gminy oraz podniesienie jej konkurencyjności. (Strategia ZIT LOF – CR 2 i 3)
- ✚ Priorytet III: Ochrona środowiska naturalnego oraz walorów krajobrazowych i kulturowych. (Strategia ZIT LOF – CR 2)

Gmina Lubartów w swojej Strategii Rozwoju przyjęła, że w ciągu najbliższych kilkunastu lat kluczowymi elementami w rozwoju społeczno-gospodarczym będzie z pewnością:

- Aktywizacja i rozwój nowoczesnego społeczeństwa zdolnego funkcjonować w gospodarce opartej na wiedzy i informacji.
- Poprawa warunków życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności i spójności terytorialnej gminy (infrastruktura techniczna i społeczna)
- Poprawa efektywności rolnictwa oraz rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (dywersyfikacja źródeł dochodu) oraz stworzenie sprzyjających warunków do lokalizacji na terenie gminy inwestycji zewnętrznych.
- Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego oraz środowiska naturalnego gminy oraz wykorzystanie tych walorów do rozwoju gospodarczego gminy.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Konopnica na lata 2008-2015**³⁰

²⁹ Załącznik do Uchwały nr XXII/148/08 Rady Gminy Lubartów z dnia 29 grudnia 2008 r.

³⁰ Załącznik do uchwały Rady Gminy Konopnica Nr XVII/103/08 z dnia 8 lutego 2008r.

- **Główne cele i założenia dokumentów :**

W oparciu o analizę uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz stanu obecnego gmina Konopnica zdefiniowała następującą misję oraz wizję rozwoju:

Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców w wyniku zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Gmina obszarem czystym ekologicznie, z nowoczesną gospodarką oraz zamożnym i wykształconym społeczeństwem.

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Dla gminy wyznaczono te następujące obszary priorytetowe w ramach wielofunkcyjnego rozwoju:

- Infrastruktura techniczna
- Ochrona środowiska i turystyka
- Gospodarka
- Sfera społeczna

W oparciu o obszary priorytetowe, przy uwzględnieniu uwarunkowań gminy, oczekiwani jej mieszkańców wyznaczone zostały następujące cele operacyjne:

- ✚ **Cel operacyjny 1. W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ (Strategia ZIT LOF – CR 2)**

1.1 Poprawa funkcjonowania i jakości oraz rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i teleinformatycznej

1.2 Poprawa zaopatrzenia w wodę dobrej jakości i usprawnienie odprowadzania ścieków

1.3 Rozbudowa infrastruktury dostarczającej energię

- ✚ **Cel operacyjny 2. W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA I TURYSTYKI (Strategia ZIT LOF – CR 2)**

2.1 Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych gminy

2.2 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy

2.3 Intensyfikacja działań dotyczących wykorzystania odnawialnych źródeł energii jako jednego z kluczowych elementów ochrony środowiska przyrodniczego w gminie

- ✚ **Cel operacyjny 3. W ZAKRESIE GOSPODARKI (Strategia ZIT LOF – CR 1)**

3.1 Rozwój nowoczesnego rolnictwa rynkowego i zwiększenie jego konkurencyjności na rynku unijnym

3.2 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w gminie

- ✚ **Cel operacyjny 4. W ZAKRESIE SFERY SPOŁECZNEJ (Strategia ZIT LOF – CR 1)**

4.1 Poprawa funkcjonowania szkół i przedszkoli (ośrodki przedszkolne i kluby przedszkolaka)

4.2 Poprawa jakości życia mieszkańców

4.3 Poprawa funkcjonowania administracji samorządowej

4.4 Poprawa sfery społecznej, inwestowanie w kapitał ludzki i podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Mełgiew na lata 2007-2015³¹**

W oparciu o analizę stanu Gminy Mełgiew zdefiniowano następującą misję gminy :

Gmina Mełgiew – miejsce rozwoju gospodarczego, przyjazne mieszkańcom, turystom i inwestorom, miejsce intensywnego rozwoju gospodarczego, z zachowaniem troski o wszechstronny indywidualny rozwój mieszkańców.

Gmina, której priorytetem jest pielęgnowanie historycznego dziedzictwa przeszłości i budowanie tożsamości pozwalających na podtrzymanie jej atrakcyjności jako miejsca zamieszkania i rekreacji w przyjaznym środowisku i krajobrazie.

- **Główne cele i założenia dokumentu:**

Jako Cel nadrzędny przyjęto : **Wysoka jakość życia mieszkańców gminy Mełgiew.**

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Następnie zdefiniowano cele strategiczne i uszczegóławiające je Cele Operacyjne:

✚ I cel strategiczny : **Poprawa jakości życia w gminie (Strategia ZIT LOF – CR 1)**

³¹ Załącznik do uchwały Rady Gminy Mełgiew NR XX/107/09 z dnia 06 stycznia 2009 r.

- I-1. Wzmocnienie systemu edukacyjnego gminy
- I-2. Wzmacnianie kulturalnej oraz sportowo - rekreacyjnej atrakcyjności gminy
- I-3. Wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
- I-4. Przeciwdziałanie biedzie i zjawiskom patologicznym
- ✚ II cel strategiczny: Wzmocnienie tożsamości gminy (Strategia ZIT LOF – CR1)
- II-1. Wzmacnianie więzi społecznych w gminie
- ✚ III cel strategiczny: Kształtowanie ładu przestrzennego i infrastrukturalnego (Strategia ZIT LOF – CR 2 i 3)
- III-1. Poprawa stanu środowiska naturalnego
- III-2. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy
- III-3. Wzrost jakości infrastruktury w gminie
- ✚ IV cel strategiczny: Wspieranie rozwoju gospodarczego gminy (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 2)
- IV-1. Gmina przyjazna przedsiębiorcom

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Nałęczów na lata 2008-2015** ³²

W toku prac na przygotowaniu niniejszej Strategii Rozwoju, wskazana została pożądana wizja Gminy Nałęczów:

Nałęczów to atrakcyjna turystycznie gmina o charakterze uzdrowiskowym, której społeczność cechują: otwartość na turystów, zintegrowane dążenie do zaspokajania potrzeb mieszkańców, dbałość o środowisko naturalne oraz szacunek dla tradycji i dziedzictwa kultury.

• **Główne cele i założenia dokumentu:**

Wizję swoją Gmina Nałęczów realizuje poprzez wypełnienie Misji, której szczególnymi elementami są:

- realizowanie polityki odpowiadającej oczekiwaniom mieszkańców i wychodzącej naprzeciw inicjatywom prywatnych podmiotów gospodarczych,
- otwarcie na turystykę, która stanowi niepowtarzalną szansę rozwoju,
- budowa przyjaznego wizerunku Nałęczowa, obecnego w organizacji Gminy, sposobie jej funkcjonowania i reprezentowania na zewnątrz,
- realizowanie hasła „Nałęczów – miasto zdrowia, sportu i urody” we wszelkich działaniach i inicjatywach podejmowanych przez Gminę,
- dbałość i poszanowanie dóbr i zasobów naturalnych występujących na terenie Gminy, stanowiących jej największe bogactwo.

• **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Określono Cele strategiczne oraz uszczegóławiające je cele operacyjne:

✚ Cel strategiczny 1: Rozwój turystyki z zachowaniem uzdrowiskowego charakteru Gminy (Strategia ZIT LOF – CR 2)

- 1.1 Efektywne zagospodarowanie miasta i Gminy
- 1.2 Efektywne wykorzystanie atrakcji turystycznych i budowa produktów turystycznych
- 1.3 Wsparcie rozwoju usług turystycznych poprzez podnoszenie ich jakości i wzbogacanie oferty lokalnego rynku
- 1.4 Ochrona środowiska naturalnego
- 1.5 Efektywna promocja Gminy
- 1.6 Poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie Gminy
- 1.7 Współpraca ponadlokalna zorientowana na rozwój turystyki

✚ Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków do wszechstronnego zaspokajania potrzeb mieszkańców i rozwoju zasobów ludzkich (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 3)

- 2.1 Wspieranie działań zmierzających do integracji społeczności Gminy
- 2.2 Upowszechnianie edukacji, zwiększenie jakości usług edukacyjnych i ich silne powiązanie z potrzebami lokalnej gospodarki
- 2.3 Dążenie do podniesienia poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo

³² Załącznik do uchwały Rady Miasta Nałęczów Nr XXIII/152/2008 z dnia 30 grudnia 2008r.

- 2.4 Dążenie do podniesienia poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- 2.5 Zwiększenie potencjału administracji publicznej
- 2.6 Wdrażanie działań zmierzających do budowy społeczeństwa informacyjnego
- 2.7 Zmniejszanie obszarów wykluczenia społecznego
- ✚ Cel strategiczny 3: Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego oraz wzrostu poziomu inwestycji (Strategia ZIT LOF – CR 2 i 3)
- 3.1 Rozwój rolnictwa
- 3.2 Rozwój rzemiosła
- 3.3 Rozwój nieuciążliwej produkcji

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Niemce na lata 2009-2015**³³

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu Gminy zdefiniowana następująca misję, będącą jednocześnie długofalowym celem strategicznym rozwoju Gminy Niemce:

„Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców w wyniku zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Niemce”.

- **Główne cele i założenia dokumentu:**

Przyjęto, że osiągnięcie długofalowego celu wymaga realizacji czterech następujących celów strategicznych:

- I. Modernizacja infrastruktury technicznej dla poprawy warunków życia mieszkańców gminy.
- II. Wykorzystanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych i nieskażonego środowiska naturalnego dla rozwoju turystyki i agroturystyki.
- III. Wielofunkcyjny rozwój wsi i restrukturyzacja rolnictwa.
- IV. Poprawa infrastruktury społecznej- poprawa stanu szkolnictwa podstawowego, poprawa stanu i warunków opieki zdrowotnej, rozwój-bazy sportowo rekreacyjno-oświatowej, rozwój kultury i kapitału społecznego

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

✚ **CEL STRATEGICZNY – I:** Modernizacja infrastruktury technicznej dla poprawy warunków życia mieszkańców gminy. (Strategia ZIT LOF – CR 2)

Działania w ramach Celu Strategicznego:

- Ulepszenie dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich.
- Podniesienie bezpieczeństwa drogowego poprzez - budowę chodników, parkingów, oświetlenia ulicznego oraz sygnalizacji i znaków ostrzegawczych.
- Rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków oraz budowa nowej.
- Budowa sieci kanalizacyjnej na obszarach objętych zwartą zabudową mieszkaniową.
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach rozproszonej zabudowy mieszkaniowej.
- Modernizacja sieci wodociągowych, sieci elektrycznych oraz budowa sieci gazowej, zwiększenie liczby przyłączy gazowych.
- Rozwój infrastruktury teleinformatycznej.

✚ **CEL STRATEGICZNY – II:** Wykorzystanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych i nieskażonego. (Strategia ZIT LOF – CR 2) środowiska naturalnego dla rozwoju turystyki i agroturystyki

Działania w ramach Celu Strategicznego:

- Wprowadzenie nowoczesnej gospodarki odpadami (likwidacja dzikich wysypisk, segregacja odpadów, itp.).
- Rozwój i promocja aktywnych form wypoczynku, budowa, wytyczenie i oznakowanie tras i ścieżek rowerowych.
- Promocja gminy jako przyjaznego i atrakcyjnego miejsca dla turystów, opracowanie oferty promocyjnej dla turystyki rodzinnej, szkolnej, sobotnio - niedzielnej.

³³ Załącznik do uchwały Rady Gminy Niemce Nr XXX/233/09 z dnia 27 stycznia 2009 r.

✚ CEL STRATEGICZNY – III: Wielofunkcyjny rozwój wsi i restrukturyzacja rolnictwa. (Strategia ZIT LOF – CR 1 i 2)

Działania w ramach Celu Strategicznego:

- Budowa i rozwój bazy turystycznej (hotel, kwatery prywatne, wypożyczalnia sprzętu sportowego np. rowery).
- Urządzenie chodników, parkingów przystosowanych również dla osób niepełnosprawnych, zapewnienie usług gastronomicznych i noclegowych.
- Rozwój rzemiosła, innych poza turystycznymi usług oraz nieuciążliwego drobnego przemysłu np. drzewnego, przetwórstwa produktów rolnych i runa leśnego.
- Wsparcie działalności związanej z przetwórstwem owoców oraz warzyw.
- Popularyzowanie inicjatyw wspierających rozwój przedsiębiorczości i usprawniających ich funkcjonowanie.
- Zdynamizowanie rozwoju agroturystyki.

✚ CEL STRATEGICZNY – IV: Poprawa infrastruktury społecznej - poprawa stanu szkolnictwa, poprawa stanu i warunków opieki zdrowotnej w gminie, rozwój bazy sportowo - rekreacyjno - oświatowej, rozwój kultury i kapitału społecznego (Strategia ZIT LOF – CR 1).

Działania w ramach Celu Strategicznego

- Utworzenie obiektu sportowo – rekreacyjno-oświatowego w Niemcach.
- Modernizacja i wyposażenie istniejących obiektów szkolnych i sportowych na terenie gminy (np. budowa boisk szkolnych przy istniejących placówkach oświatowych).
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy.
- Rozwój instytucji kultury, modernizacja niezbędnej infrastruktury, wspieranie imprez kulturalnych itp.
- Modernizacja istniejących placówek medycznych, rozszerzenie ofert usług medycznych i stomatologicznych, promocja edukacji zdrowotnej, wspieranie programów z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia.
- Przeciwdziałanie ubóstwu i patologiom społecznym (narkomania, alkoholizm) m.in. poprzez programy oświatowo – wychowawcze, rozwój pomocy psychologiczno –pedagogiczno – prawniczej.

➤ **Strategia Rozwoju Gminy Lokalnego Gminy Spiczyn na lata 2007-2015**³⁴

• **Główne cele i założenia dokumentu:**

Przejęta w Strategii Misja wyznacza ogólny trend rozwojowy, zgodny z oczekiwaniami i pragnieniami wszystkich zainteresowanych podmiotów, a zwłaszcza lokalnej społeczności.

Misja otrzymała brzmienie:

Gmina Spiczyn to wspólnota samorządowa tworząca warunki do harmonijnego rozwoju gospodarczego poprzez maksymalne wykorzystanie posiadanych zasobów, uwzględnianie korzystnego położenia oraz eksponowanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

• **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

W Strategii Rozwoju Gminy Spiczyn wyodrębniono 6 następujących obszarów priorytetowych:

- ✚ Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy. (Strategia ZIT LOF – CR 2)
- ✚ Poprawa stanu środowiska naturalnego. (Strategia ZIT LOF – CR 2)
- ✚ Rozbudowa infrastruktury technicznej i społecznej oraz jej wyposażenie. (Strategia ZIT LOF – CR 3)
- ✚ Odnowa i zachowanie dziedzictwa kulturowego. (Strategia ZIT LOF – CR 3)
- ✚ Optymalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do poprawy atrakcyjności gospodarczej i turystycznej. (Strategia ZIT LOF – CR 2)
- ✚ Poprawa jakości kapitału ludzkiego i aktywizacja społeczno- gospodarcza mieszkańców (Strategia ZIT LOF – CR 1).

³⁴ Załącznik do uchwały Rady Gminy Spiczyn Nr XX/115/09 z dnia 16 stycznia 2009 r.

➤ Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Strzyżewice na lata 2007-2020 ³⁵

• Główne cele i założenia dokumentu:

Jako główny cel generalny Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Strzyżewice przyjęto:
Zrównoważony rozwój Gminy Strzyżewice gwarantujący mieszkańcom wszechstronną poprawę warunków życia.

• Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:

Aby cel mógł być zrealizowany przyjęto działania w następujących obszarach priorytetowych:
✚ Priorytet I – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności Gminy Strzyżewice (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)

— I.1. Dostępność komunikacji drogowej oraz poprawa bezpieczeństwa na drogach.

— I.2. Tworzenie warunków do inwestowania

— I.3. Promowanie rozwiązań społeczeństwa informacyjnego

✚ Priorytet II – Rewitalizacja i zachowanie substancji przyrodniczej i dziedzictwa kulturowego (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)

— II.1. Ochrona środowiska

— II.2. Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego

✚ Priorytet III – Budowa silnych wewnętrznych więzi społecznych i zewnętrznych kontaktów gospodarczych (Strategia ZIT LOF – CR 1)

— III.1. Promocja inicjatyw lokalnych

— III.2. Stworzenie warunków do dobrego zarządzania w Gminie

— III.3. Wspólnota międzynarodowa

✚ Priorytet IV – Wzmocnianie bazy ekonomicznej i zmniejszanie bezrobocia (Strategia ZIT LOF – CR 1)

— IV.1. Wspieranie Małych i Średnich Przedsiębiorstw działających na terenie Gminy Strzyżewice

— IV.2. Zwiększanie mobilności zawodowej mieszkańców gminy Strzyżewice

— IV.3. Wspieranie umiejętności umożliwiające ponowne zatrudnienie i wykonywanie nowych zawodów osób zagrożonych bezrobociem i zmuszonych do zmiany profilu zatrudnienia w wyniku procesów restrukturyzacyjnych

— IV.4. Tworzenie warunków dla rozwoju i wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw sektora turystycznego, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw

— IV.5. Wykorzystanie potencjału turystycznego i przyrodniczego.

➤ Strategia Rozwoju Miasta Świdnik na lata 2009-2015 ³⁶

Misją Świdnika jest **zapewnienie mieszkańcom stabilnych podstaw zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej oraz wsparcie rozwoju przedsiębiorczości co wpłynie na wzmocnienie konkurencyjności i prestiżu miasta w regionie.**

• Główne cele i założenia dokumentu:

Celem generalnym jest zrównoważony rozwój gminy oraz tworzenie warunków do aktywizacji społeczno-gospodarczej poprzez poprawę stanu infrastruktury, podwyższenie atrakcyjności i konkurencyjności miasta, przyciągających nowych mieszkańców, inwestorów oraz zapewnienie obecnym mieszkańcom wzrostu dobrobytu, godnych warunków życia, przy wzmożonej dbałości o stan środowiska, rozwój kultury, edukacji, sportu i poszanowanie dziedzictwa kulturowo-historycznego.

• Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:

Przyjęta misja i wizja rozwoju Świdnika oraz analiza SWOT zostały przełożone na układ celów Strategii Rozwoju Miasta Świdnik. Układ ten składa się z czterech poziomów: cel generalny, cele strategiczne, cele operacyjne, działania.

³⁵ Załącznik do uchwały Rady Gminy Strzyżewice Nr XIV/68/07 z dnia 26 listopada 2007 r.

³⁶ Załącznik do uchwały Rady Miasta Świdnik Nr XXXIII/192/2009 z dnia 22 stycznia 2009 r.

- ✚ Cel strategiczny 1 – Zrównoważony rozwój gminy
  - 1.1. Rozwój infrastruktury miejskiej
  - 1.2. Rozwój przedsiębiorczości
- ✚ Cel strategiczny 2 – Wzmacnianie konkurencyjnej pozycji w regionie
  - 2.1. Efektywne zarządzanie gminą
  - 2.2. Przyciąganie znaczących inwestorów tworzących nowe miejsca pracy
- ✚ Efektywne wykorzystanie kapitału społecznego
  - 3.1. Stały rozwój edukacji, kultury i sportu w gminie
  - 3.2. Wspieranie integracji społecznej
  - 3.3. Rozwój budownictwa mieszkaniowego
  - 3.4. Zwiększenie aktywności mieszkańców
  - 3.5. Dobry stan zdrowia mieszkańców
  - 3.6. Budowa społeczeństwa obywatelskiego
- ✚ Partnerstwo
  - 4.1. Rozwój współpracy z miastami partnerskimi oraz pozyskanie nowych partnerów.

➤ Strategia rozwoju Gminy Wólka na lata 2007-2020³⁷

• Główne cele i założenia dokumentu:

Na podstawie diagnozy stanu gminy, za jej misję - Generalny cel strategiczny rozwoju - uznaje się: ***Efektywne wykorzystanie potencjału ludzkiego, gospodarczego, kulturowego i przyrodniczego gminy Wólka w celu radykalnej poprawy jej atrakcyjności inwestycyjnej oraz warunków zamieszkania, zachowania walorów naturalnych oraz dalszego wzmocnienia jej pozycji w regionie, wynikającej z rdzeniowego położenia w ramach kształtującego się lubelskiego obszaru metropolitalnego.***

• Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:

Z uwagi na charakter i status strategii rozwoju gminy, struktura celów operacyjnych w niej sformułowanych została oparta przede wszystkim na priorytetach rozwoju Lubelszczyzny przyjętych w strategii rozwoju województwa.

✚ Cel strategiczny operacyjny I: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)

— 1.1. Wyznaczenie stref aktywności gospodarczej, łatwo dostępnych komunikacyjnej kompleksowo wyposażonych w infrastrukturę techniczną.

— 1.2. Wyznaczenie i uzbrojenie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, porządkujące rozwój przestrzenny gminy i warunki funkcjonowania lokalnego rynku nieruchomości.

— 1.3. Wspieranie przedsiębiorczości (w tym przetwórstwa poprzez informacja, zachęty podatkowe, sprawna obsługa inwestorów w Urzędzie Gminy, jak również działania marketingowe związane z procesem budowania międzynarodowej marki „Szlaku Jana III Sobieskiego” oraz system zachęt dla inwestorów wynikających z systemu certyfikacji towarów i usług korzystających z marki).

— 1.4. Zwiększenie dostępności do sieci internetowej szerokopasmowej, poprawiające standardy obsługi mieszkańców i funkcjonowanie przedsiębiorczości.

✚ Cel strategiczny operacyjny II: Rozszerzanie funkcji metropolitalnych Lubelskiego Zespołu Miejskiego na obszar gminy. (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)

— 2.1. Lokalizowanie inwestycji o znaczeniu metropolitalnym, rzutujących na funkcjonowanie i rozwój całego Lubelskiego Zespołu Miejskiego (np. regionalny port lotniczy, obwodnica Lublina),

— 2.2. Wykorzystanie lub stworzenie specjalnych warunków prawno-fiskalnych dla napływu innowacyjnych przedsiębiorstw; może to nastąpić np. poprzez włączenie się w lubelską podstrefę Specjalnej Strefy Ekonomicznej EUROPARK Mielec lub Park Technologiczny w Świdniku.

✚ Cel strategiczny operacyjny III: Podniesienie spójności gminy (Strategia ZIT LOF – CR 1,2)

— 3.1. Kompleksowe wyposażenie gminy w infrastrukturę drogową, polegające zarówno na poprawie powiązań drogowych z centrum gminy, jak i pomiędzy obszarami peryferyjnymi wewnątrz jej obszaru. Szczególna uwaga powinna być położona na ukształtowanie sieci dróg lokalnych zapobiegających dezintegracyjnym skutkom powstania obwodnicy Lublina. Jednym z ważnych argumentów

³⁷ Załącznik do Uchwały Nr XX/122/12 Rady Gminy Wólka z dnia 22 czerwca 2012 roku

za przyspieszeniem prac w tym zakresie, a w szczególności pozyskaniem środków finansowych na te cele powinien być fakt przynależności gminy Wólka do Szlaku Jana III Sobieskiego, który w założeniach posiada charakter europejski i jako taki ma ułatwiać komunikację między miejscowościami reprezentującymi dziedzictwo Jana III Sobieskiego, usytuowanymi nie tylko w Polsce, lecz także na Ukrainie, Słowacji, Węgrzech, w Czechach i Austrii. Szlak ten stanowić powinien tło dla tworzenia spójności komunikacyjnej wewnątrz gminy oraz między gminą i gminami sąsiednimi, w tym także Lublinem, jak również między województwami i krajami Unii Europejskiej.

— 3.2. Stworzenie odpowiedniego systemu lokalnego transportu zbiorowego (powiązanego z transportem miasta Lublina lub samodzielnego), ułatwiającego poruszanie się w obrębie gminy.

— 3.3. Prowadzenie przedsięwzięć o charakterze społecznym, zmierzających do wzmocnienia stopnia identyfikacji z gminą ze strony jej mieszkańców, niezależnie od okresu zamieszkiwania na jej obszarze.

— 3.4. Prowadzenie szkoleń i szeroko zakrojonego doradztwa dla osób, które chcą założyć firmę wprowadzającą na rynek produkty i usługi a'la Sobieski, jak i dla firm, które planują dopasować swoją ofertę do wymagań Szlaku Jana III Sobieskiego. Współpraca w tym zakresie z gminami Szlaku Jana III Sobieskiego.

✚ Cel strategiczny operacyjny IV: Zapewnienie rozwoju zrównoważonego gminy (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)

— 4.1. Rozwój rolnictwa ekologicznego, wykorzystującego procedury agrotechniczne oparte na naturalnych środkach, a nastawionego na zwiększający się popyt na zdrową żywność.

— 4.2. Aktywne współtworzenie Strefy Energii Odnawialnej Scutum Sobiescianum w ramach partnerstwa „Szlaku Jana III Sobieskiego” i Partnerstwa gmin Wólka, Rybczewice, Ludwin, Spiczyn, obejmujące produkcję energii odnawialnej w oparciu o energię słoneczną, geotermalną i biomasę, pozwalająca zarówno na uzyskanie energii ze źródeł dotychczas pomijanych, jak i np. na zagospodarowanie obszarów, których dotychczasowy sposób użytkowania rolniczego przestał być opłacalny.

— 4.3. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, wykorzystującej naturalne zainteresowanie walorami gminy Wólka ze strony mieszkańców pobliskiego Lublina oraz całorocznych odbiorców oferty turystyczno-rekreacyjnej „Szlaku Jana III Sobieskiego”. Wkomponowanie znajdujących się na terenie gminy śladów dziedzictwa Jana III Sobieskiego i rodu Sobieskich w ramy międzynarodowego Szlaku Jana III Sobieskiego wraz z przebudową, budową lub pozyskaniem niezbędnej do tego infrastruktury.

— 4.4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska sieci kanalizacji sanitarnych i oczyszczania ścieków.

✚ Cel strategiczny operacyjny V: Wzmocnienie kapitału społecznego gminy (Strategia ZIT LOF – CR 1)

— 5.1. Rozwój infrastruktury społecznej wpływającej na poziom wykształcenia i sposób społecznego funkcjonowania mieszkańców (szkoły, biblioteki, domy kultury).

— 5.2. Rozwój systemu edukacji ustawicznej dorosłych, przede wszystkim pod kątem zwiększenia możliwości elastycznego dostosowywania się do zmian na rynku pracy.

— 5.3. Stworzenie systemu stypendialnego dla młodzieży uczącej się, umożliwiającego zdobycie wykształcenia przez uzdolnione osoby pochodzące z uboższych

— rodzin, również w ośrodkach oświatowych i akademickich oddalonych od gminy.

➤ Strategia Rozwoju Gminy Niedzwica Duża na lata 2008-2020³⁸

• Główne cele i założenia dokumentu:

Zgodnie z przyjętą misją gminy: ***Gmina Niedzwica Duża obszarem zrównoważonego rozwoju i wzrostu poziomu życia oraz zamożności jej mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie położenia, zasobów ludzkich, rozwój przedsiębiorczości i infrastruktury przy poszanowaniu ochrony środowiska i walorów kulturowych regionu.***

³⁸ Załącznik do uchwały Rady Gminy Niedzwica Duża Nr XVII/102/08 z dnia 28 lutego 2008 r.

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

Misja rozwoju Gminy Niedzwica Duża będzie możliwa do osiągnięcia dzięki realizacji następujących celów strategicznych:

✚ Cel strategiczny I: Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju gminy jako atrakcyjnego miejsca dla osiedlania się (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)

— Cel operacyjny 1. Zagospodarowanie terenu gminy w racjonalny sposób pod względem przestrzennym i architektonicznym

— Cel operacyjny 2. Poprawa i rozwój infrastruktury (drogi, chodniki, oświetlenie, ścieżki i trasy rowerowe itd.)

— Cel operacyjny 3. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ochrona zdrowia

— Cel operacyjny 4. Profesjonalna promocja gminy i działania z zakresu Public Relations (PR)

— Cel operacyjny 5. Informatyzacja gminy /E-Gmina/

— Cel operacyjny 6. Stworzenie administracji samorządowej, profesjonalnie świadczącej usługi dla mieszkańców

✚ Cel strategiczny II: Wzrost rangi i atrakcyjności gminy jako silnego ośrodka, oświatowego, kulturalnego i sportowego (Strategia ZIT LOF – CR 1)

— Cel operacyjny 1. Dążenie do zapewnienia dzieciom i młodzieży równych szans edukacyjnych

— Cel operacyjny 2. Stworzenie bazy sportowo-rekreacyjnej

— Cel operacyjny 3. Budowa materialnej i instytucjonalnej bazy kultury

— Cel operacyjny 4. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych

— Cel operacyjny 5. Stworzenie zintegrowanego systemu zajęć pozalekcyjnych

— Cel operacyjny 6. Podtrzymywanie dziedzictwa kulturowego Gminy

✚ Cel strategiczny III: Aktywna ochrona środowiska wraz z doskonaleniem infrastruktury technicznej z tym związanej (Strategia ZIT LOF – CR 2)

— Cel operacyjny 1. Budowa oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją

— Cel operacyjny 2. Dokończenie budowy wodociągów na terenie gminy

— Cel operacyjny 3. Stworzenie racjonalnej gospodarki odpadami

— Cel operacyjny 4. Edukacja ekologiczna mieszkańców

— Cel operacyjny 5. Poprawa jakości środowiska naturalnego

✚ Cel strategiczny IV: Dążenie do tworzenia nowych miejsc pracy, ściągnięcia inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości (Strategia ZIT LOF – CR 3)

— Cel operacyjny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu terenów inwestycyjnych

— Cel operacyjny 2. Urząd przyjazny przedsiębiorcom i inwestorom

— Cel operacyjny 3. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu

— Cel operacyjny 4. Stworzenie zintegrowanego systemu szkoleń zawodowych dla bezrobotnych i osób pracujących

✚ Cel strategiczny V: Nowoczesne rolnictwo oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

— 1. Wspieranie gospodarstw rodzinnych i stymulowanie ich rozwoju

— 2. Tworzenie grup producenckich i zrzeszeń rolników

— 3. Wspieranie rozwoju infrastruktury okołorolniczej

— 4. Wspieranie powstawania gospodarstw ekologicznych i dążenie do stworzenia sieci gospodarstw agroturystycznych

➤ **Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Piaski na lata 2008-2015³⁹**

- **Główne cele i założenia dokumentu:**

Misja Gminy Piaski brzmi: ***Gmina Piaski to nowoczesna, rolniczo-turystyczna gmina wyróżniająca się wysokim standardem życia mieszkańców, opierająca swój rozwój na rolnictwie, dogodnym położeniu komunikacyjnym, atrakcyjności kulturalnej i przyrodniczej.***

- **Zgodność Strategii ZIT LOF z dokumentem strategicznym:**

³⁹ Załącznik do uchwały Rady Miejskiej w Piaskach Nr XXXVII/255/2009 z dnia 30 grudnia 2009r.

Określono Cele Strategiczne i uszczegóławiające je Cele operacyjne.

✚ Cel strategiczny 1 – podniesienie jakości infrastruktury technicznej i społecznej do poziomu stwarzającego warunki dla zrównoważonego rozwoju gminy oraz zapewniającego podniesienie standardu usług dla mieszkańców i turystów. (Strategia ZIT LOF – CR 2,3)

— Cel operacyjny 1.1. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony środowiska i kształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

— Cel operacyjny 1.2. Zachowanie i wzmocnienie walorów kulturowych i turystycznych gminy

✚ Cel strategiczny 2 – wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki (Strategia ZIT LOF – CR 1,3)

— Cel operacyjny 2.1. Rozwój produkcji rolnej, przetwórstwa rolno-spożywczego

— Cel operacyjny 2.2. Kreowanie konkurencyjności inwestycyjnej gminy

✚ Cel strategiczny 3 – rozwój kapitału ludzkiego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (Strategia ZIT LOF – CR 1,3)

— Cel operacyjny 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej i świadczenie wysokiej jakości usług edukacyjno – oświatowych

— Cel operacyjny 3.2. Informatyzacja gminy i jej promocja

— Cel operacyjny 3.3. wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

➤ **Strategia Rozwoju Kultury Lublina⁴⁰**

• **Główne cele i założenia dokumentu**

Lubelska kultura cechuje wyjątkowy charakter, który decyduje o jej integrującym i włączającym potencjale. Jest ona autentyczna i oryginalna, gdyż wyrasta z lokalnego kontekstu. Nastawiona jest na uczestnictwo i różnorodność, na spotkanie się kultur, religii, idei, pobudzając mieszkańców do odkrywania siebie, innych ludzi i świata. Opierając się na silnym fundamencie dziedzictwa, stymuluje dążenie do uniwersalnych wartości od wieków obecnych w kulturze polskiej i europejskiej.

Cel Główny Strategii Rozwoju Kultury Lublina brzmi:

Tworzenie z mieszkańcami Lublina potencjału kultury, wielostronnego i zrównoważonego rozwoju w wymiarze osobistym i wspólnotowym.

• **Zgodność Strategii ZIT z dokumentem strategicznym**

Elementem wskazującym obszary kluczowe dla rozwoju kultury Lublina są następujące cztery Priorytety, które konkretyzują założenia przyjęte w Strategii Rozwoju Kultury:

— Edukacja kulturalna i artystyczna;

— Rozwój kultury w dzielnicach Lublina;

— Wzmacnianie pozycji Lublina w Europie i na świecie.

W okresie realizacji Strategii Rozwoju Kultury przypada 700-lecie nadania Lublinowi miejskiego prawa magdeburskiego. Uczenie tak ważnej rocznicy zostało zaakcentowane wskazaniem specjalnego Priorytetu:

— Koncentracja działań w wybranych obszarach powinna doprowadzić do realizacji Głównego.

Strategia ZIT LOF w pełni wpisuje się swoim CR 3 w założenia Strategii Rozwoju Kultury Lublina, który zakłada realizację działań rewitalizacyjnych mających między innymi na celu przywracanie znaczenia głównej ulicy/rynkowi miasta jako ważnego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań mieszkańców. Również CR 1 ma swoje odniesienie do założeń Strategii Rozwoju Kultury Lublina poprzez planowane do realizacji działania finansowane z EFS w ramach ZIT, czyli działania w obszarze edukacji czy włączenia społecznego, które w sposób niebudzący wątpliwości są połączone z obszarami rozwoju kultury promowanymi w omawianym dokumencie strategicznym.

➤ **Program Rewitalizacji dla Lublina⁴¹.**

⁴⁰ Załącznik do uchwały Rady Miasta Lublin Nr 895/XXXV/2013 z dnia 18 listopada 2013r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kultury Lublina

⁴¹ Program Rewitalizacji w obowiązującej obecnie wersji został przyjęty uchwałą Rady Miasta Lublin z dnia 18 czerwca 2009 r., z późniejszymi zmianami. Stanowi on aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji przyjętego uchwałą Rady Miasta Lublin Nr

Program rewitalizacji dla Lublina stanowi ważny element realizacji regionalnej strategii rozwoju, wraz z podobnymi programami innych miast, tworzy impuls do oczekiwanych zmian. Obecnie trwają prace nad aktualizacją Programu w ramach, których zostały zdefiniowane obszary objęte rewitalizacją. Szersze opracowanie na temat potrzeb rewitalizacyjnych znajduje w częściach diagnostycznych dokumentu. W tym miejscu należy wskazać, że rewitalizacja rozumiana jako kompleksowa odpowiedź na degradację społeczną, kulturalną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową jest jednym z obszarów planowanych do realizacji w ramach ZIT LOF – CR 3 w połączeniu z CR 1.

➤ **Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Nałęczów na lata 2007-2015⁴²**

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nałęczów są zbieżne lub wynikają z Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego czym wpisują się w założenia Strategii ZIT LOF.

Za cel nadrzędny dokumentu uznano poprawę atrakcyjności i konkurencyjności miast regionu służącą zrównoważonemu rozwojowi województwa.

➤ **Lokalny Program Rewitalizacji Lubartowa na lata 2007-2015⁴³**

Lokalny Program Rewitalizacji Lubartowa został sporządzony w celu określenia i zidentyfikowania potrzeb w zakresie rewitalizacji zdegradowanych społecznie i ekonomicznie obszarów i obiektów, znajdujących się na terenie Miasta Lubartów w kontekście wykorzystania funduszy strukturalnych w latach 2007-2013. Przedmiotem programu jest kompleksowy proces przemian prowadzący do ożywienia i rozwoju wyznaczonych obszarów poprzez wyprowadzenie ich ze stanu kryzysowego i poprawę jakości życia mieszkańców.

Również założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Lubartowa są zbieżne lub wynikają z Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego czym wpisują się w założenia Strategii ZIT LOF, podkreślając konieczność interwencji w tym obszarze ZIT.

➤ **Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Świdnik na lata 2007-2015⁴⁴**

Dokument zakłada, że realizacja programu rewitalizacji przyczyni się do rozwoju poszczególnych obszarów problemowych w Mieście, a także rozwoju całego Świdnika. Realnym polem oceny tych efektów będzie z pewnością perspektywa wieloletnia, można jednak oczekiwać, że w okresie, dla którego program jest przygotowywany, widoczna będzie poprawa w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej, podniesienia wartości nieruchomości oraz odwrócenia negatywnych zjawisk społecznych.

Przyjęto, że realizacja programu pozwoli osiągnąć:

- poprawę stanu bezpieczeństwa mieszkańców i turystów,
- poprawę stanu zasobów kulturowych Miasta,
- poprawę stanu środowiska naturalnego,
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, głównie usługowych, oraz stworzenie dzięki temu szeregu nowych miejsc pracy,
- powstrzymanie degradacji obiektów i terenów zabytkowych,

742/XXXI/2005 wraz z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami, z których najpoważniejszą było rozszerzenie o tereny największych osiedli mieszkaniowych Lublina (uchwała Rady miasta Lublin Nr 140/X/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r.

⁴² Załącznik do Uchwały Nr XLI/305/10 Rady Miejskiej w Nałęczowie z dnia 30 września 2010 roku w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Nałęczów na lata 2007-2015.

⁴³ Załącznik do uchwały Nr XLIII/322/06 Rady Miasta Lubartów z dnia 9 października 2006 roku w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Lubartowa.

⁴⁴ Załącznik do uchwały Rady Miasta Świdnik Nr XLI/248/2009 z dnia 30 września 2009r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu rewitalizacji Miasta Świdnik

- wzmocnienie roli lokalnych centrów handlowych, kulturalnych, przemysłowych oraz sportowo-rekreacyjnych, podniesienie znaczenia Świdnika w regionie,
- poprawę stanu estetyki przestrzeni miejskiej,
- podniesienie atrakcyjności turystycznej,
- ożywienie terenów poprzemysłowych,
- stworzenie lepszych warunków dla prowadzenia w Świdniku działalności przemysłowej o różnej skali i przedmiocie.

Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Lubartowa są zbieżne lub wynikają z Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego czym wpisują się w założenia Strategii ZIT LOF, podkreślając konieczność interwencji w tym obszarze ZIT.

Rozdział 3. Obszar wsparcia Strategii ZIT LOF

Na bazie ujętej w KPZK 2030 definicji miejskiego obszaru funkcjonalnego przyjęto uszczegółowioną definicję obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego, jako spójnej pod względem przestrzennym strefy oddziaływania miasta, charakteryzującej się istnieniem powiązań funkcjonalnych oraz zaawansowaniem procesów urbanizacyjnych, wyróżniającej się z otoczenia i upodabniającej się pod pewnymi względami do głównego miasta. Definicja ta miała bezpośredni wpływ na wybór wskaźników i szczegółowych kryteriów.

Podstawowym dokumentem, stanowiącym podstawę delimitacji LOF, a tym samym determinującym obszar wsparcia Strategii ZIT LOF jest analiza ministra właściwego ds. rozwoju pt. Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich⁴⁵. Kryteria delimitacji są narzędziem, pozwalającym na zapewnienie porównywalności metodologicznej w skali całego kraju. Wspólne zasady i metodologia wyznaczania LOF pozwala na prowadzenie transparentnej polityki, ukierunkowanej terytorialnie na każdym poziomie realizacji: krajowym, regionalnym i lokalnym. Wspólne zasady i kryteria będą zastosowane przy formułowaniu zasad prowadzenia polityki rozwoju dla każdego regionu. Ponadto ujednoczenie zasad delimitacji daje możliwość budowy systemu monitorowania zmian, zachodzących w przestrzeni i jest warunkiem budowania obiektywnej wiedzy.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa „podstawą do wyznaczania obszaru realizacji „ZIT wojewódzkiego” jest dokument przygotowany przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego pn. „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (...) w skład terytoriów objętych „ZIT wojewódzkim” muszą wchodzić: miasto wojewódzkie, wszystkie miasta

⁴⁵ Przyjęto następujące merytoryczne zasady delimitacji: administracyjne, topologiczne i spełnienia liczby minimalnych kryteriów. **Zasady administracyjne** Przyjęto, że rdzeniem jest miasto - stolica województwa, a także że granice MOF nie mogą przekraczać granic odpowiednich województw. **Zasady topologiczne** Przyjęto, że wyznaczony obszar MOF jest ciągły przestrzennie, tj. zawiera w sobie tylko gminy graniczące ze sobą oraz nie może zawierać w sobie gmin nienależących do MOF, a otoczonych ze wszystkich stron tego typu jednostkami. Zasada rozłączności polega na tym, że każda gmina może należeć tylko do jednego MOF. Zasady spełnienia liczby minimalnych kryteriów w sensie technicznym polegały najpierw na wyborze gmin spełniających zadane siedem kryteriów, a następnie obliczeniu, ile tych kryteriów jest spełnionych. Warunkiem zaliczenia do MOF było spełnienie przez gminę 6 z 7 ustalonych minimalnych kryteriów.

Wskaźniki - Przyjęto 7 wskaźników, w trzech grupach:

I. Wskaźniki funkcjonalne: F1 – liczba wyjeżdżających do pracy najmniej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym powyżej 50 (2006); F2 – liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców powyżej 3 (2009);

II. Wskaźniki społeczno-gospodarcze: S1 – udział pracujących w zawodach pozarolniczych, jako stosunek do średniej wojewódzkiej powyżej 75% (2002); S2 – liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, jako stosunek do średniej wojewódzkiej powyżej 75% (2011); S3 – liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, jako stosunek do średniej wojewódzkiej powyżej 75% (2011);

III. Wskaźniki demograficzne: M1 – gęstość zaludnienia (bez lasów i wód) w stosunku do średniej wojewódzkiej powyżej 50% (2011); M2 – liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców w latach 2002-2011 w stosunku do średniej wojewódzkiej powyżej 75%.

z rdzenia obszaru funkcjonalnego oraz inne gminy obszaru funkcjonalnego – łącznie przynajmniej połowa gmin wyznaczonych w oparciu o ww. dokument⁴⁶.

W województwie lubelskim, przy określeniu zasięgu terytorialnego instrumentu ZIT, oparto się na delimitacji obszaru wymienionego w ww. dokumencie oraz na delimitacji miejskiego obszaru funkcjonalnego wskazanego w KPZK 2030 (zmianą w stosunku do „Kryteriów delimitacji (...)” jest uwzględnienie Nałęczowa). Tym samym zasięg współpracy gmin w stosunku do ww. wytycznych jest powiększony o Gminę Nałęczów.

Przeprowadzone badania, według opisanych wyżej założeń i na ich podstawie, określiły poszczególne obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich. W chwili obecnej definiuje się Lubelski Obszar Funkcjonalny, jako 16 gmin (rdzeń Lublin oraz gminy: Głusk, Jabłonna, Jastków, Konopnica, Lubartów Gmina, Lubartów Miasto, Mełgiew, Niedzwica Duża, Niemce, Piaski, Spiczyn, Strzyżewice, Świdnik, Wólka i Nałęczów).

Tabela 2 – Podstawowe informacje o LOF (2011)

Obszar	Liczba gmin			Powierzchnia w km ²			Liczba zameldowanych mieszkańców (tys.)		
	Ogółem	Rdzeń	Strefa wewnętrzna	Ogółem	Rdzeń	Strefa wewnętrzna	Ogółem	Rdzeń	Strefa wewnętrzna
LOF	16	1	15	1582	147	1435	548,5	349	200

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 3 - Wykaz gmin wchodzących w skład LOF z miastem głównym – Lublin

Gminy	Typ		Pow. km ² (2011)	Liczba Mieszk. 2011	Wartości wskaźników (spełnione min. kryteria na niebiesko)						L * * *	
	A*	B**			F1	F2	S1w	S2w	S3r	M1w		M2w
Lublin	R	m	147,45	348 567	X	x	x	x	x	x	x	x
Głusk	SZ	w	64,25	9 112	130,8	25,5	105,1	105,9	71,8	133,8	365,5	7
Jabłonna	SZ	w	131,21	7 905	120,2	5,4	71,3	76,6	60,3	63,6	114,4	6
Jastków	SZ	w	113,13	13 255	125,5	12,8	95,2	113,6	77,8	108,4	260,3	7
Konopnica	SZ	w	93,07	12 369	123,9	10,4	96,9	119,7	80,6	123,9	337,9	7
Lubartów	SZ	m	13,91	22 746	40,9	1,9	152,6	130,5	76,9	1443,8	96,8	5
Lubartów	SZ	w	158,70	10 958	71,5	2,4	95,2	76,2	50,8	98,6	198,3	6
Mełgiew	SZ	w	94,85	9 057	69,2	5,7	82,0	92,2	44,6	99,4	211,9	6
Niedzwica Duża	SZ	w	106,73	11 482	108,6	6,9	94,4	89,2	63,7	103,3	112,9	7
Niemce	SZ	w	141,11	17 881	118,6	14,3	100,5	101,4	72,6	121,1	242,8	7
Piaski	SZ	m w	169,86	10 731	59,4	4,5	75,6	79,5	55,7	62,6	59,5	6
Spiczyn	SZ	w	83,15	5 544	69,2	3,3	71,1	74,4	78,5	77,8	90,1	5
Strzyżewice	SZ	w	108,79	7 753	75,1	5,9	81,3	88,5	86,4	74,2	134,5	7
Świdnik	SZ	m	20,35	40 631	87,9	2,8	150,8	113,8	92,4	2056,1	157,4	6
Wólka	SZ	w	72,75	10 595	122,3	16,2	102,1	99,9	63,2	145,5	420,7	7
Nałęczów	SZ	m w	62,94	9 198	65,41	n.d	n.d	n.d	n.d	n.d	n.d	n . d

⁴⁶ Umowa Partnerstwa

Oznaczenia: * typ A – typ w obrębie obszaru funkcjonalnego (R – rdzeń, SZ – strefa zewnętrzna); **typ B – typ administracyjny gminy (m – miejska, w – wiejska, mw – miejsko-wiejska); ***L – liczba spełnionych minimalnych kryteriów.

Źródło: Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Luty 2013.

UWAGA: Dla gmin: Lubartów oraz Spiczyn w delimitacji zastosowano wyjątki i procedurę ekspercką.⁴⁷ Lubartów (gmina miejska) – włączona została ze względów spójności (gmina wiejska spełnia warunki delimitacyjne). Ponadto jak na miasto tej wielkości, wysoki udział dojazdów pracowniczych do Lublina (F1 = 40,9). Spiczyn – włączenie ze względu na minimalne braki wskaźnika S2w (74,4%) oraz S1 w (71,1%).

Gmina Nałęczów jest funkcjonalnie powiązana z Lublinem - rdzeniowym miastem obszaru funkcjonalnego. Stanowi nie tylko zaplecze rekreacyjno-turystyczne. Ze względu na uzdrowski charakter gminy oraz liczne obiekty świadczące usługi medyczno-rehabilitacyjne, gmina obsługuje turystów i klientów zagranicznych, którzy podróżują przez Lublin, w tym lotnisko w Świdniku. Powyższa rola gminy Nałęczów dla LOF uzasadnia również objęcie jej systemem transportowym planowanym dla LOF w ramach integracji układu komunikacyjnego – metropolitalny zintegrowany transport zbiorowy.

Mapa 1 - Gminy wchodzące w skład LOF

Źródło: Opracowanie własne.

⁴⁷ Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych stolic województw, dr. hab. prof. PAN Przemysław Śleszyński, 8 października 2012 roku

Rozdział 4. Diagnoza obszaru wsparcia

Pierwszym etapem prac nad Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych było przeprowadzenie kompleksowej analizy Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego w podziale na siedem głównych obszarów⁴⁸:

1. demografia i potencjał rozwojowy
2. edukacja i szkolnictwo wyższe
3. rynek pracy i przedsiębiorczość
4. ochrona środowiska,
5. transport i infrastruktura transportowa, w tym gospodarka niskoemisyjna i zrównoważony transport,
6. potrzeby społeczne i zdrowotne
7. rewitalizacja przestrzenna i społeczna

Następnie stworzono zbiór wniosków i rekomendacji diagnostycznych, które stanowią podstawę do analizy strategicznej SWOT. Wnioski z przeprowadzonej analizy pozwoliły na sformułowanie misji, wizji, Celów Rozwojowych i uszczegóławiających je Priorytetów Rozwojowych Strategii ZIT LOF.

4.1 Wnioski diagnostyczne⁴⁹

4.1.1 Demografia i potencjał rozwojowy

- ✓ Pomimo wyraźnego odpływu ludności z miast do 2012 r. liczba ludności całego obszaru rosła, malejąc jedynie w ostatnim 2013 r. (spadek o 2 789 mieszkańców w porównaniu do 2012 r.).
- ✓ Wyraźnie zauważalne są procesy suburbanizacyjne. Odpływ mieszkańców do strefy podmiejskiej wymusza konieczność podjęcia współpracy pomiędzy miastem centralnym i otaczającymi go gminami, gdyż zdecydowana większość mieszkańców gmin zawodowo lub ze względu na kształcenie się jest związana z miastem centralnym.
- ✓ Na obszarze LOF widoczna jest znacząca przewaga kobiet nad mężczyznami.
- ✓ Niestety zwiększa się udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oraz maleje liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.
- ✓ W 2013 r. 5 gmin spośród 16 tworzących Lubelski Obszar Funkcjonalny miało ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego (Jabłonna, Nałęczów, Piaski, Spiczyn i Strzyżewice). Trwałe problemy z ujemnym wskaźnikiem przyrostu naturalnego występują w gminach: Jabłonna, Nałęczów, Piaski, Spiczyn i Strzyżewice.
- ✓ W LOF odnotowano ujemne saldo migracji zagranicznych. Powodem takiego zjawiska może być utrzymujący się kryzys gospodarczy, który przez ostatnie lata ma miejsce w Unii Europejskiej, a w konsekwencji wpływa także na uwarunkowania lokalnego rynku pracy.
- ✓ Biorąc pod uwagę trendy demograficzne kraju do 2035 (GUS) i tendencje lokalne (woj. lubelskie) udział emerytów wśród wszystkich mieszkańców LOF będzie rósł a udział osób w wieku 0-64 lat będzie się zmniejszał.

4.1.2 Edukacja i szkolnictwo wyższe

- ✓ Mieszkańcom LOF oferowane są usługi edukacyjne na wszystkich poziomach kształcenia – od wychowania przedszkolnego po szkolnictwo wyższe. Jediną gminą na obszarze LOF, która pełni również zadania powiatu jest Lublin. W związku z powyższym w kompetencji miasta Lublin leży

⁴⁸ Szerzej patrz: Załącznik I Szczegółowa diagnoza obszaru wsparcia.

⁴⁹ Wnioski diagnostyczne stanowią podsumowanie-konkluzje informacji zawartych zarówno w Załączniku nr 1 jak i w Rozdziale 2. Spójność Strategii ZIT LOF z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi, które również stanowiły podstawę opracowania Strategii ZIT LOF.

- zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, szkół i placówek zarówno wynikających z zadań własnych gminy, jak i powiatu.
- ✓ Istotnym wyróżnikiem Lublina jest dbałość o wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez realizowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz trudnościami w nauce.
  - ✓ Na obszarze LOF można zaobserwować duże nasycenie szkół i przedszkoli. Wyzwaniem jest natomiast dostosowanie sieci przedszkoli i szkół skierowanych do uczniów objętych obowiązkiem szkolnym do rozwoju przestrzennego miejscowości. Szczególnie w Lublinie oraz gminach bezpośrednio z nim sąsiadujących obserwuje się konieczność dostosowania infrastruktury edukacyjnej do kierunków postępującego rozwoju przestrzennego miasta oraz tendencji demograficznych.
  - ✓ Tylko w niektórych gminach zorganizowane jest szkolnictwo ponadgimnazjalne. Poza miastami: Lubartów, Lublin, Świdnik, Piaski i Nałęczów, szkoły te znajdują się w gminach: Strzyżewice, Spiczyn (szkoły zawodowe); Niedrzwica Duża, Niemce, Strzyżewice i Spiczyn (technika); Niedrzwica Duża, Spiczyn, Strzyżewice, Niemce (szkoły ogólnokształcące).
  - ✓ Głównym ośrodkiem akademickim w województwie lubelskim jest miasto Lublin, na terenie którego w roku akademickim 2012/13 swoją siedzibę miało 9 uczelni. Najwięcej absolwentów ukończyło kierunki ekonomiczne i administracyjne, społeczne, pedagogiczne, natomiast najmniej ochronę i bezpieczeństwo oraz weterynarię.
  - ✓ Wysoko należy oceniać jakość kształcenia w odniesieniu do średnich wyników sprawdzianów, w szkołach podstawowych w miastach Lublin, Świdnik, miasto Lubartów. Średni wynik sprawdzianu wyższy od średniego wyniku w Polsce i w woj. lubelskim osiągają również gminy: gmina Lubartów, Głusk, Jastków, Konopnica, Niemce, Strzyżewice, Spiczyn. Natomiast w pozostałych gminach średnie wyniki sprawdzianu są niższe od średniego wyniku w kraju i w województwie.
  - ✓ Silną stroną LOF, w szczególności Lublina, jest szeroka oferta i wysoka jakość kształcenia zawodowego. Należy ponadto dostosować kompetencje i kwalifikacje nauczycieli praktycznej nauki zawodu do potrzeb kształcenia przyszłej kadry w branżach kluczowych dla regionu.
  - ✓ Zagroženiem jest proces odchodzenia na emeryturę doświadczonych nauczycieli praktycznej nauki zawodu przy jednoczesnym braku zastępowalności na odpowiednim poziomie przygotowania merytorycznego. Dla podniesienia efektywności kształcenia zawodowego koniecznym jest również bieżąca modernizacja wyposażenia szkolnych pracowni zawodowych, w których powinny być stworzone warunki analogiczne jak w rzeczywistym środowisku pracy.
  - ✓ Pomimo szerokiej oferty szkolnictwa zawodowego oraz kursów kwalifikacyjnych uwidacznia się problem barier w zakresie aktywizacji zawodowej absolwentów szkół zawodowych oraz kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz wysoki wskaźnik bezrobocia wśród absolwentów szkół zawodowych oraz osób w wieku minus 30.
  - ✓ Ośrodkiem doskonalenia nauczycieli na obszarze LOF jest Lublin, zarówno w zakresie oferty studiów wyższych jak i placówek doskonalenia nauczycieli.
  - ✓ W zakresie zarządzania oświatą na terenie LOF obserwuje się niewystarczającą integrację systemów narzędzi informatycznych służących do zarządzania w oświacie i nadzoru nad oświatowymi jednostkami organizacyjnymi.

4.1.3 Rynek pracy i przedsiębiorczość

- ✓ W ciągu pięciu analizowanych lat zmieniła się struktura ludności pod względem ekonomicznych grup wieku.
- ✓ Zmiany proporcji ekonomicznych grup wieku ludności przełożyły się na wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego.
- ✓ Rosnąca liczba osób starszych i niski wskaźnik dzietności powodują zmniejszenie liczby osób w wieku aktywności zawodowej.
- ✓ Gospodarka obszaru LOF ma charakter rolniczo-przemysłowy.

- ✓ Region posiada także tradycje piwowarskie i gorzelnicze. Z rolniczego charakteru gospodarki obszaru korzysta także branża mleczarska i mięsna. Swoje miejsce znalazły tu także grupy producenckie. Drugą gałęzią przemysłu rozwijającą się na terenie LOF jest przemysł maszynowy.
- ✓ Kumulacja podmiotów przemysłowych należących do sektora wysokiej techniki występuje w głównej mierze w Lublinie, Świdniku oraz w Lubartowie, czyli w ośrodkach koncentracji instytucji badawczo-rozwojowych. Rozwój zakładów przemysłowych hamowany jest przez niski poziom zaplecza instytucji badawczo-rozwojowych, przez co ulega obniżeniu również poziom konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw w stosunku do podobnych zakładów w kraju.
- ✓ Na terenie LOF znajduje się markowe, jedno z najlepszych w Polsce miast uzdrowiskowych jakim jest Nałęczów, miejsce działalności uzdrowiskowej, medycznej i turystycznej.
- ✓ Analiza struktury użytkowania gruntów wykazuje zdecydowanie, iż największą powierzchnię stanowią użytki rolne, które faktycznie zajmują ponad 73% powierzchni LOF.
- ✓ Przewiduje się, iż w dalszym ciągu grunty zabudowane i zurbanizowane zwiększać będą swój udział w związku z (i) dalszym dynamicznym rozwojem funkcji mieszkaniowej; (ii) towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej funkcji usługowej; (iii) rozwoju stref działalności gospodarczej; (iv) zmianami w sposobie klasyfikacji użytków w ewidencji gruntów. Wraz z zagospodarowywaniem nowych terenów zmniejszać się będzie udział użytków rolnych, które i tak w wielu wypadkach są odłogowane.
- ✓ Województwo lubelskie sklasyfikowane jako skromny innowator w europejskim badaniu innowacyjności regionów (RIS). Wszystkie wskaźniki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjności stawiają region w niekorzystnej pozycji zarówno w porównaniu do Polski, jak i do większości innych województw.
- ✓ Region charakteryzuje się również słabą absorpcją jest również sklasyfikowane jako słaby użytkownik/pochłaniacz środków UE i wydajności w zakresie regionalnej innowacyjności.
- ✓ Lubelszczyzna to region o średnim poziomie rozwoju potencjału innowacyjnego, zakwalifikowany do grupy województw pogłębiających opóźnienie i tracących dystans. Lubelskie to słaby dyfuzor o niewielkiej zdolności do generowania innowacji, jednak jest to region posiadający zasoby umożliwiające rozwój o charakterze innowacyjnym. Konieczna jest jednak zmiana kierunku polityki innowacyjnej regionu z podażowej na popytową, stymulującą zapotrzebowanie na innowacje.
- ✓ Wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych o niemal 50% stanowi poważny problem, który niesie za sobą zarówno skutki ekonomiczne, jak i społeczne. Wzrostowi liczby zarejestrowanych bezrobotnych towarzyszył wzrost udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.
- ✓ Dość trudna sytuacja na rynku pracy większości gmin należących do LOF a przy tym negatywne w skutkach przemiany demograficzne rodzą konieczność zmian oraz wdrożenia narzędzi, które przyczyniłyby się do ograniczenia skali bezrobocia oraz zwiększenia liczby osób pracujących oraz zatrudnionych.
- ✓ Poprawa sytuacji osób pracujących wiąże się z finansowym wymiarem zatrudnienia – przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem brutto, które do tej pory w powiatach, w których leżą gminy należące do LOF jest dużo niższe niż średnia krajowa (za wyjątkiem powiatu łużyńskiego).
- ✓ Mimo zauważalnego wzrostu przedsiębiorczości w gminach należących do LOF (wyrażającego się w większości zwiększającą się liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminach należących do LOF) należy podkreślić duże zróżnicowanie liczby zarejestrowanych podmiotów w poszczególnych gminach. Zdecydowanie pod tym względem dominują Lublin oraz Świdnik.
- ✓ W kwestii struktury wielkości podmiotów gospodarczych działających na terenie LOF zachodzą takie tendencje jak w gospodarce narodowej – dominują przedsiębiorstwa mikro- oraz małe. Drobna przedsiębiorczość, mimo wielu zalet jakie za sobą niesie, jest często narażona na zmiany popytowe i podażowe w gospodarce.
- ✓ W Lublinie działa wiele Instytucji Otoczenia Biznesu, które wspomagają rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Między innymi zraszają one na zasadzie dobrowolności lubelskie

przedsiębiorstwa. Reprezentując ich interesy, oferują usługi doradcze, promocyjne, kojarzą oferty współpracy gospodarczej, organizują seminaria, szkolenia i misje gospodarcze.

- ✓ Współpraca firm z sektorem B+R funkcjonuje w regionie na bardzo niskim poziomie (80,2% przedsiębiorstw nie prowadzi takiej współpracy).
- ✓ Funkcjonujące w Lublinie Inkubatory Przedsiębiorczości stanowią odpowiedź na potrzeby młodych, początkujących mikro-przedsiębiorców, dając szansę wykorzystania wiedzy zdobytej podczas studiów i zastosowania jej w praktyce – w działalności gospodarczej.

4.1.4 Ochrona środowiska

- ✓ Sektor energetyczny na terenie LOF jest bezpośrednio powiązany z ochroną środowiska naturalnego. Poniesione nakłady na termomodernizacje oraz OZE nie są wystarczające do odnotowania poprawy stanu środowiska, zwłaszcza jakości powietrza.
- ✓ Potrzeby LOF w zakresie poprawy efektywności energetycznej, termomodernizacji i pozyskiwania energii z OZE są dużo większe niż możliwości finansowe.
- ✓ Brak jest informacji statystycznych w zakresie innych działań z zakresu efektywności energetycznej (zarządzanie energią w budynkach, energooszczędna modernizacja systemów produkcyjnych i linii technologicznych w ramach współpracy między przedsiębiorstwami).
- ✓ Na obszarze LOF występują znaczne dysproporcje pomiędzy rozwojem sieci kanalizacji sanitarnej a dostępnością sieci wodociągowej.
- ✓ Na obszarze LOF występują tereny, na których przez brak lub nieodpowiedni stan urządzeń przeciwpowodziowych może występować zagrożenie powodziowe w dolinach m.in. rzek Bystrzycy, Czerniejówki, Wieprza.
- ✓ Występuje także potrzeba usprawnienia odprowadzenia wód opadowych i ich retencjonowania.
- ✓ Prowadzone działania informacyjno - promocyjne, uświadamiające społeczeństwo lokalne odnośnie potrzeby segregacji odpadów, ich zbierania i oddawania do specjalnych punktów są nadal niewystarczające co przyczynia się do ciągłego powstawania „dzikich wysypisk śmieci”
- ✓ Obserwuje się również niewystarczające moce przerobowe instalacji RIPOK w Regionie Centralnym.
- ✓ W gminach istnieją potrzeby w zakresie zwiększenia ilości Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zwiększenia segregacji odpadów, kontynuowania akcji edukacyjnych.
- ✓ Ogromne walory przyrodnicze i krajobrazowe województwa lubelskiego, nierzadko unikalne w skali Europy, sprawiają, że region ten należy do jednych z najbardziej interesujących w Polsce.
- ✓ Lubelszczyzna jest obszarem cennym przyrodniczo, dlatego jest wiele obszarów i obiektów prawnie chronionych tworzących system ochrony przyrody. System ten tworzą: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe z otulinami, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne.
- ✓ Jako jedną z głównych przyczyn występowania przekroczeń dopuszczalnych norm pyłu PM10 wskazano spalanie paliw w sektorze komunalno-bytowym.
- ✓ Stale wzrastający poziom hałasu spowodowany narastającym nasileniem komunikacji samochodowej w aglomeracji miejskiej.

4.1.5 Diagnoza transportu i infrastruktury transportowej, w tym gospodarka niskoemisyjna i zrównoważony transport

- Przestrzenna dostępność Polski Wschodniej, w tym regionie lubelskim jest relatywnie słaba. Świadczą o tym niskie wartości wskaźników dostępności potencjałowej, zarówno w wariacie multimodalnym, jak i w wariacie tylko drogowym. Relatywnie słaba dostępność transportowa Polski Wschodniej jest z jednej strony powiązana z peryferyjnym położeniem (względem krajowych i europejskich centrów rozwoju), a z drugiej jest wynikiem słabego rozwoju infrastruktury

transportowej łączącej makroregion (a zwłaszcza jego główne ośrodki miejskie) z najważniejszymi ośrodkami krajowymi (Warszawa, Kraków, Trójmiasto).

- ✓ Gęstość sieci drogowej w Polsce Wschodniej, w tym w LOF jest mniejsza niż przeciętnie w kraju. Także sieć kolejowa jest w Polsce Wschodniej gorzej rozwinięta niż w innych częściach kraju. Mała, w porównaniu ze średnią krajową, intensywność kolejowych przewozów pasażerskich w Polsce Wschodniej jest wynikiem rzadszej niż w innych częściach kraju sieci kolejowej, a także stanu infrastruktury, która na wielu odcinkach jest zaniedbana, co zmniejsza maksymalną prędkość pociągów oraz obniża komfort podróży.
- ✓ W makroregionie działają dwa lotniska obsługujące transport pasażerski - w Rzeszowie (Rzeszów-Jasionka) i w Lublinie (Lublin-Świdnik). Port Lotniczy Lublin jest najmłodszym polskim lotniskiem pasażerskim, w związku z czym lotnisko odnotowało stosunkowo niski ruch lotniczy.
- ✓ Na obszarze LOF-u obserwuje się wzrost obciążenia dróg publicznych ruchem kołowym. Szczególnie obciążone średniodobowym ruchem drogowym są wylotowe drogi z Lublina prowadzące do przejść granicznych i poza granice województwa, na których w ostatnich latach znacznie wzrósł ruch tranzytowy. Ruch w miastach i na drogach lokalnych LOF-u związany jest przede wszystkim ze wzrastającą liczbą zarejestrowanych pojazdów.
- ✓ Konieczność rozwoju zbiorowego transportu pasażerskiego obejmującego zasięgiem obszar LOF.
- ✓ Wzrost obciążenia ruchem, brak hierarchizacji systemu drogowego oraz pogarszający się stan infrastruktury wymusza modernizację i remonty istniejącej sieci dróg. Pomimo, że zadania te są sukcesywnie wykonywane, zdecydowana większość dróg posiada niskie standardy techniczne, które wynikają z nienormatywnych parametrów szerokości i nośności nawierzchni, stanu technicznego nawierzchni i poboczy, małej sprawności i niskiego bezpieczeństwa ruchu. Poważnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa ruchu jest również brak chodników wzdłuż głównych dróg w obszarach zabudowanych oraz wydzielonych dróg rowerowych.
- ✓ Wzrost popularności wykorzystania rowerów jako środka transportu.
- ✓ Ze względu na niezadowalający stan techniczny, zapóźnienia w rozwoju, słabą ofertę i mankamenty organizacyjne kolej charakteryzuje się niską konkurencyjnością i niewielkim udziałem w obsłudze podróży regionalnych, metropolitalnych i wewnątrz Lublina.
- ✓ Poważnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa ruchu jest brak wydzielonych dróg rowerowych. W strategii rozwoju woj. Lubelskiego 2007-2020 zidentyfikowano potrzebę poszerzenia sieci ścieżek rowerowych.
- ✓ Poważnym problemem ograniczającym swobodny transport, szczególnie tranzytowy oraz wpływającym na bezpieczeństwo ruchu, jest brak obwodnic oraz dróg szybkiego ruchu (autostrad i dróg ekspresowych). Powoduje to przemieszanie się ruchu tranzytowego z ruchem lokalnym, w tym często również z ruchem pojazdów rolniczych (brak hierarchizacji dróg).
- ✓ Niewystarczające systemy bezpieczeństwa ruchu drogowego i znikoma infrastruktura służąca obsłudze transportu, w szczególności brak bezpiecznych przejść, wysepek, oświetlenia drogowego, chodników, wiat i zatok przystankowych na terenie LOF.
- ✓ Odczuwalny brak kompleksowej, ekologicznej sieci transportu miejskiego obejmującego połączenie taboru publicznego z komunikacją indywidualną.
- ✓ Niewystarczający % taboru komunikacji miejskiej, który spełnia kryteria niskoemisyjności i energooszczędności.
- ✓ Obecnie największą słabością kształtującego się LOM jest: (I) niedostosowany do jego potrzeb układ komunikacyjny, zarówno w aspekcie dostępności zewnętrznej jak i wewnętrznej, (II) niski stopień funkcjonalnej integracji obszaru oraz (III) wysoka koncentracja zagrożeń wynikających z suburbanizacji. Przewyciężenie tych trudności jest kluczem do integracji funkcjonalnej i wzmocnienia funkcji metropolitalnych LOM.

4.1.6 Diagnoza potrzeb społecznych i zdrowotnych

- ✓ Najlepsza sytuacja, pod względem ilości osób korzystających z pomocy społecznej, panowała w gminie Świdnik. Zdecydowanie najgorzej prezentuje się gmina Strzyżewice. Ogólnym trendem, który można zauważyć na terenie LOF jest zwiększenie natężenia korzystania z pomocy społecznej wraz ze zwiększeniem odległości od Lublina.
- ✓ Rozmiar i skala problemów występujących na terenie LOF-u skłania do stosowania aktywnych form oraz narzędzi pracy socjalnej. Jednym z priorytetowych celów pomocy społecznej jest usamodzielnianie osób objętych wsparciem oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, tak więc aktywne formy i narzędzia pracy socjalnej stanowią istotne zadanie służb społecznych.
- ✓ Najwięcej szpitali i klinik jest jednak w Lublinie.
- ✓ Szeroka oferta uzdrowskowa i szpitalna (leczenie chorób układu krążenia) Gminy Uzdrowskiej Nałęczów.
- ✓ Postępujące i prognozowane starzenie się społeczeństwa stanowi wyzwanie dla funkcjonowania systemu służby zdrowia oraz opieki medycznej i szpitalnej. Bez prewencji trudno będzie utrzymać koszty opieki zdrowotnej na poziomie możliwym do zaakceptowania przez sektor finansów publicznych. Ważna jest wczesna edukacja dotycząca roli i wpływu profilaktyki na zdrowie społeczeństwa.
- ✓ Gminy Lubartów, Niedzwica Duża, Piaski, Jastków i Jabłonna są jedynymi gminami gdzie wydatki na ochronę zdrowia na 1 mieszkańca zmalały. W pozostałych gminach mają tendencję rosnącą.
- ✓ Problemy demograficzne w województwie lubelskim dotyczą zarówno miasta Lublin, jak i obszarów całego LOF, przy czym zjawiska te są najmocniej odczuwalne na obszarach wiejskich położonych w znacznej odległości od większych miast. Stwarza to wysokie ryzyko dalszej depopulacji oraz zwiększania się skali ubóstwa na obszarach peryferyjnych. Co więcej, wśród ogółu bezrobotnych w województwie lubelskim przeważają mieszkańcy wsi, a wysoka stopa bezrobocia świadczy m.in. o wysokim ukrytym bezrobociu na obszarach wiejskich.
- ✓ Niekorzystne trendy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa zwiększają ryzyko rezygnacji z aktywności zawodowej ze względu na konieczność zapewnienia opieki osobie zależnej. Wzrost odsetka ludzi starych w populacji, a więc starzenie demograficzne, teoretycznie nie jest tylko efektem wzrostu liczebności najstarszych grup wieku (zmiana proporcji występuje również przy niezmięnionej liczbie ludzi starych, gdyż spada liczebność młodszych grup wiekowych, np. na skutek emigracji zarobkowej z regionu lubelskiego).
- ✓ W obliczu wydłużania długości życia oraz starzenia się społeczeństwa gminy LOF zwracają uwagę na konieczność podjęcia działań w zakresie zapewnienia pomocy osobom starszym. Coraz więcej osób wymaga pomocy w formie skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej.
- ✓ Na Lubelszczyźnie dominującą grupę osób niepełnosprawnych, tak samo jak w skali kraju stanowią osoby w wieku podeszłym, – co druga osoba niepełnosprawna jest w wieku 70 i więcej. Prawie 1/3 populacji niepełnosprawnych w regionie to osoby w wieku od 50 do 69 lat, natomiast w skali kraju wskaźnik jest ten niższy – ¼ populacji. Minimalnie niższy od wskaźników krajowych jest odsetek osób niepełnosprawnych „młodych”, tj. w wieku do 14 roku życia oraz od 15 do 29 lat.
- ✓ Od lat zdecydowanie najważniejszą przyczyną zgonów, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn, jednak powoli zmniejszającą swoje znaczenie, stanowią choroby układu krążenia.

4.1.7 Rewitalizacja przestrzenna i społeczna

- ✓ Integralną i naturalną częścią procesów rozwojowych jest stały i ciągły proces przemian łączący przedsięwzięcia infrastrukturalne z ograniczaniem niekorzystnych zjawisk społecznych, gospodarczych a także podejmowaniem działań w zakresie kultury oraz poprawy stanu środowiska. Rewitalizacja obejmuje przede wszystkim kompleksowe działania podejmowane na terenach miasta, zwłaszcza w starych dzielnicach, zdegradowanych pod względem przestrzennym, społecznym, gospodarczym, estetycznym, infrastrukturalnym, komunikacyjnym i funkcjonalnym. Stanowi ona istotny instrument rozwoju społeczno-gospodarczego regionów,

- gdyż prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej wspólnoty. Poprawa jakości życia rozumiana jest tu jako zapewnienie bezpieczeństwa, godziwych warunków mieszkaniowych, opieki zdrowotnej, warunków kształcenia, poprawy stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenie ładu w przestrzeni miejskiej i wiejskiej, wzrost aktywności gospodarczej oraz odbudowy więzi społecznych. Proces ten powinien mieć skoordynowany charakter i być przeprowadzony zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, skutecznie integrując aspekty społeczne, przestrzenne, ekonomiczne, kulturalne, budowlano-inwestycyjne i ekologiczne w ramach określonego celu
- ✓ Najpełniej ideę rewitalizacji przedstawia definicja Komitetu Naukowego Instytutu Rozwoju Miast: „rewitalizacja jest to skoordynowany proces, prowadzony wspólnie przez władzę samorządową, społeczność lokalną i innych uczestników, będący elementem polityki rozwoju i mający na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej, zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej, poprawę środowiska zamieszkania oraz ochronę dziedzictwa narodowego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”⁵⁰
  - ✓ Ważnym czynnikiem poczucia tożsamości dla mieszkańca miasta czy obszaru wiejskiego jest stopień i sposób zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności tj. jakość środowiska, mieszkania, pracy i wypoczynku.
  - ✓ Trzy Gminy z LOF nie posiadają e-usług, co sprawia, że w tym obszarze istnieje konieczność interwencji w ramach ZIT, by wyrównać, w tym obszarze poziom życia mieszkańców. Strategie tych rozwoju gmin LOF wprost wskazują na potrzeby w zakresie e-administracji.
  - ✓ Wszystkie te elementy budowane są w przestrzeni każdej miejscowości w całej jego historii. Lubelski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się bardzo różnym stanem ich zachowania, organizacji i przystosowania do aktualnych standardów i potrzeb mieszkańców dlatego też rozmiar i zakres rewitalizacji danego obszaru skierowany jest na inne, zdiagnozowane na przełomie ostatnich lat. Dokumentami diagnozującymi potrzeby w zakresie działań rewitalizacyjnych są przede wszystkim Lokalne Programy/Plany Rewitalizacji, które w przeważającej części zostały opracowane i przyjęte przez organy stanowiące miast.
  - ✓ W gminach wiejskich problemy dotyczące potrzeb rewitalizacyjnych zostały ujęte w dokumentach strategicznych takich jak Strategie Rozwoju danej gminy czy Strategie Rozwiązywania problemów społecznych. Każdy z tych dokumentów wskazuje na potrzeby poprawy spójności przestrzennej i społecznej w sposób kompleksowy.
  - ✓ Wchodzące w skład LOF miasta Lublin, Nałęczów, Świdnik i Lubartów posiadają Lokalne Plany Rewitalizacji, które obecnie są aktualizowane, pozostałe gminy planujące działania rewitalizacyjne są w trakcie opracowywania tych dokumentów. W oparciu o dokumenty odnoszące się do problemów rewitalizacyjnych można stwierdzić, iż główne problemy dotyczące tej tematyki skupiają się w szczególności wokół potrzeby:
    - poprawy złego stanu technicznego zainwestowania terenów
    - walki z wysokim poziomem bezrobocia
    - walki z narastającymi problemami społecznymi (starzejące się społeczeństwo, bezradność społeczna itp.)
    - niwelowania występowania zjawisk zagrażających środowisku przyrodniczemu
    - niwelowania występowania zdegradowanych obszarów przydatnych do ożywienia gospodarczego lub rekultywacji przyrodniczej
    - przywracania znaczenia głównej ulicy/rynkowi miasta jako ważnego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań mieszkańców
    - rewitalizacji terenów zieleni i rekreacji.
  - ✓ Rewitalizacja to najbardziej kompleksowa odpowiedź na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową.

⁵⁰ K. Skalski, Rewitalizacja miast polskich jako sposób zachowania dziedzictwa materialnego i duchowego oraz czynnik zrównoważonego rozwoju, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2009

4.2 Analiza strategiczna SWOT

Analiza strategiczna SWOT jest podstawą do zidentyfikowania i sformułowania najistotniejszych problemów i wyzwań strategicznych. To narzędzie analizy strategicznej, w ramach którego na pierwszym etapie ocenie poddano silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia wynikające z usytuowania w ściśle zidentyfikowanym otoczeniu. Stała się skuteczną metodą identyfikacji słabych i silnych stron LOFu oraz badania szans, i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Podstawowa analiza SWOT polegała na identyfikacji czterech grup czynników w tym:

- mocnych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony LOF i które odpowiednio wykorzystane będą sprzyjać rozwojowi,
- słabych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony LOF i które nie wyeliminowane utrudnią rozwój,
- szans – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności LOF, ale które mogą być traktowane, jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, wykorzystane, jako czynniki sprzyjające rozwojowi LOF,
- zagrożeń – uwarunkowań zewnętrznych, które również nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności LOF, ale które mogą stanowić zagrożenia dla rozwoju.

Zgodnie z przyjętą metodyką oceny, informacje do analizy SWOT pochodzą z Załącznika I *Szczegółowa diagnoza obszaru wsparcia* oraz z dokumentów strategicznych o charakterze regionalnym i lokalnym. Analiza powyższa nie ograniczała się do opisu obszaru interwencji i jego otoczenia. Miała charakter aktywnego rozstrzygnięcia ważności poszczególnych zjawisk pod względem siły ich oddziaływania zarówno w krótkim, jak i długim okresie na możliwości rozwojowe danego obszaru. Ponadto przywołana analiza uwzględniała, w procesie wyboru ścieżki strategicznej, ocenę poziomu akceptacji społecznej dla preferowanych, w wyniku dokonanej diagnozy, celów i pożądaných rezultatów. Ocena poziomu oczekiwań społecznych uwzględnia zasady wyboru publicznego określone ramami prawnymi.

Poziom istotności poszczególnych czynników zidentyfikowanych na podstawie diagnozy i ujętych w analizie SWOT został dokonany w procesie prac eksperckich oraz konsultacji z Partnerami ZIT LOF w ramach posiedzeń Rady ZIT LOF, spotkań i warsztatów prowadzonych z koordynatorami gminnymi oraz z udziałem aktorów lokalnych.

Kolejnym etapem analizy był wybór strategii działania. Metodyka SWOT wskazuje na dwie podstawowe strategie: strategię wynikową opartą na połączeniu silnych stron z odpowiadającymi im szansami i wskazaniu drogi dojścia do oczekiwanego stanu oraz strategię konwersji opartą na próbie zamiany słabych stron i zagrożeń w mocne strony i szanse; ewentualnie poprzez zneutralizowanie słabych stron i zagrożeń tworzymy oczekiwany stan, wskazując drogę dojścia.

Tabela 4 – Identyfikacja i analiza SWOT na potrzeby ZIT LOF

Silne strony LOF	Słabe strony LOF
Demografia i potencjał rozwojowy	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wysoki potencjał Rozwoju współpracy pomiędzy Miastem Lublin i otaczającymi go gminami LOF - zdecydowana większość mieszkańców gmin zawodowo lub ze względu na kształcenie się jest związana z miastem centralnym. ➤ Spójność oczekiwań mieszkańców i przyjezdnych wobec LOF, jako ośrodka zaspokajającego oczekiwania społeczne poszczególnych grup w strukturze demograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Odływ mieszkańców do strefy podmiejskiej – zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. ➤ Zwiększający się udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oraz malejąca liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. ➤ Ujemne saldo migracji zagranicznych. ➤ Ujemny przyrost naturalny.

Edukacja i szkolnictwo wyższe	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Szeroka oferta usług edukacyjnych na wszystkich poziomach kształcenia – od wychowania przedszkolnego po szkolnictwo wyższe. ➤ Dbałość o wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez realizowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz trudnościami w nauce. ➤ Wysoka ocena jakości kształcenia w odniesieniu do średnich wyników sprawdzianów w większości gmin LOF. ➤ Szeroka oferta kształcenia zawodowego. ➤ Lublin jest głównym ośrodkiem akademickim w województwie lubelskim, z szanowaną kadrą akademicką co przyciąga studentów z poza regionu oraz z zagranicy. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczające dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do kierunków postępującego rozwoju przestrzennego LOF. ➤ W niektórych gminach LOF średnie wyniki sprawdzianu są niższe od średniego wyniku w kraju i w województwie. ➤ Niepełne wykorzystanie potencjałów edukacyjnych dzieci i młodzieży LOF. ➤ System edukacji nieodpowiadający wyzwaniom XXI wieku i potrzebom zmieniającego się rynku pracy. ➤ Proces odchodzenia na emeryturę doświadczonych nauczycieli praktycznej nauki zawodu przy jednoczesnym braku zastępowalności na odpowiednim poziomie przygotowania merytorycznego. ➤ Brak pełnego dostosowania oferty szkolnictwa zawodowego do potrzeb pracodawców i rynku pracy LOF. ➤ Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród absolwentów szkół zawodowych oraz osób w wieku poniżej 30 roku życia. ➤ Niewystarczająca integracja systemów narzędzi informatycznych służących do zarządzania w oświacie i nadzoru nad oświatowymi jednostkami organizacyjnymi
Rynek pracy i przedsiębiorczość	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Duża liczba Instytucji Otoczenia Biznesu. ➤ Posiadanie na terenie LOF markowego, jednego z najlepszych w Polsce miast uzdrowiskowych jakim jest Nałęczów, miejsca działalności uzdrowiskowej, medycznej i turystycznej. ➤ Stabilny poziom rozwoju kadr naukowych w regionie. ➤ Rolniczo–przemysłowy charakter LOF - wiodąca rola przemysłu spożywczego, piwowarskiego i lotniczego dla rozwoju regionu. ➤ Dynamiczny rozwój funkcji mieszkaniowej i towarzyszącemu temu rozwój funkcji usługowych. ➤ Zauważalny wzrost przedsiębiorczości w gminach należących do LOF z dominacją mikro i małych przedsiębiorstw. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rosnąca liczba osób starszych i niski wskaźnik dzietności powodujący zmniejszenie liczby osób w wieku aktywności zawodowej. ➤ Stosunkowo niski poziom zaplecza technologicznego instytucji badawczo–rozwojowych. ➤ Słaba absorpcja środków UE i wydajności w zakresie regionalnej innowacyjności. ➤ Wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych o niemal 50% (wysoki poziom bezrobocia na tle średniej krajowej) ➤ Niska współpraca przedsiębiorczości z sektorem B+R
Ochrona środowiska	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ogromne walory przyrodnicze i krajobrazowe województwa lubelskiego, nierzadko unikalne w skali Europy. ➤ Duża liczba przyrodniczych obszarów i obiektów prawnie chronionych gwarantujących zachowanie dziedzictwa przyrodniczego. ➤ Zaawansowanie wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na poziomie gmin i miast 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zbyt niskie nakłady na termomodernizację oraz OZE w mieszkalnictwie, przemyśle i sektorze publicznym na terenie LOF . ➤ Zdewaluowane energetyczne zasoby miejskie z dużymi stratami energii i ciepła. ➤ Znaczne dysproporcje pomiędzy rozwojem sieci kanalizacji sanitarnej a dostępnością sieci wodociągowej. ➤ Brak lub nieodpowiedni stan urządzeń przeciwpowodziowych - powodujące wysokie zagrożenie powodziowe w dolinach m.in. rzek Bystrzycy, Czerniejówki, Wieprza. ➤ Niedoskonałości systemu gospodarki odpadami komunalnymi - nadal liczne „dzikie wysypiska śmieci”. ➤ Przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego PM10. ➤ Duża degradacja obszarów zieleni miejskiej Lublina i w pozostałych gminach LOF. ➤ Niekontrolowana ekspansja zabudowy mieszkaniowej i lotniskowej na terenach o wysokich walorach agroekologicznych w strefach życielskich miast oraz zielonego pierścienia. ➤ Małe zagęszczenie stałych punktów selektywnej

	<ul style="list-style-type: none"> zbiórki odpadów (PSZOK) ➤ Niska świadomość społeczeństwa dotycząca potrzeby gospodarki odpadami ➤ Niewydolne instalacje utylizacji odpadów (RIPOK)
Transport i infrastruktura transportowa, w tym gospodarka niskoemisyjna i zrównoważony transport	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Port Lotniczy Lublin – posiadający potencjał zaspakajania potrzeb transportowych i rozwojowych LOF. ➤ Obwodnica Lublina zmniejszająca natężenie tranzytu przez miasto. ➤ Realna promocja niskoemisyjnych środków transportu – zakup taboru niskoemisyjnego oraz stały rozwój systemu Roweru Miejskiego na terenie Lublina. ➤ Wzrost popularności rowerów, jako środka lokomocji. ➤ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak sprawnego połączenia drogowego z Lotniskiem Lublin spełniającego oczekiwania mieszkańców LOF. ➤ Relatywnie słaba przestrzenna dostępność Polski Wschodniej, w tym w LOF. ➤ Gęstość sieci drogowej w Polsce Wschodniej, w tym w LOF jest mniejsza niż przeciętnie w kraju. ➤ Gęstość sieci drogowej w LOF jest mniejsza niż przeciętnie w kraju. ➤ Niedobory infrastruktury drogowej polegają przede wszystkim na bardzo słabym wyposażeniu w drogi o lepszej jakości, w tym zwłaszcza drogi dwujezdniowe, ekspresowe i autostrady. ➤ W LOF gęstość linii kolejowych należy do najniższych w kraju. ➤ Liczba pasażerów korzystających z transportu kolejowego w LOF jest niższa niż wynikałoby to z potencjału ludnościowego makroregionu. ➤ LOF dysponuje skromniejszym taborem komunikacji publicznej niż średnia krajowa. ➤ Wzrost obciążenia ruchem, brak hierarchizacji systemu drogowego. ➤ Pogarszający się stan infrastruktury drogowej i około drogowej. ➤ Niewystarczające systemy bezpieczeństwa ruchu drogowego i znikoma infrastruktura służąca obsłudze transportu, w szczególności brak bezpiecznych przejść, wysepek, oświetlenia drogowego, chodników, wiat i zatok przystankowych na terenie LOF. ➤ Braki w wydzieleniu dróg rowerowych w sieci drogowej LOF stanowiący poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu. ➤ Brak obwodnic poszczególnych miejscowości w LOF oraz dróg szybkiego ruchu (autostrad i dróg ekspresowych) łączących sieć LOF co powoduje przemieszanie się ruchu tranzytowego z ruchem lokalnym, co wpływa na wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza w LOF. ➤ Niedostosowany do długookresowych potrzeb rozwojowych LOF układ komunikacyjny. ➤ Brak zintegrowanego, nowoczesnego węzła komunikacyjnego (Dworca multimodalnego) w Lublinie – skupiającego w jednym miejscu wszystkie formy transportu. ✓ Oslabienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej LOF oraz utrudnienia w rozwoju spójnych, zintegrowanych systemów komunikacji publicznej. ✓ Niewystarczający % taboru komunikacji miejskiej, który spełnia kryteria niskoemisyjności i energooszczędności. ➤ Brak chodników i bezpiecznych tras pieszych wzdłuż głównych dróg w obszarach zabudowanych.
Potrzeby społeczne i zdrowotne	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wysoka jakość świadczonych usług zdrowotnych w ośrodkach klinicznych Lublina. ➤ Szeroka oferta uzdrowiskowa i szpitalna (szczególnie leczenie chorób układu krążenia) Gminy Uzdrawiskowej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Coraz większa liczba osób wymagających pomocy w formie skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej przy zbyt małej liczbie ośrodków zapewniających tą formę pomocy

<p>Nałęczów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Utrudniony dostęp komunikacyjny do centrum LOF w sytuacji, gdzie najwięcej szpitali i klinik jest w Lublinie. ➤ Ubóstwo wynikające z długoterminowego bezrobocia – zwiększone zapotrzebowanie na formy wsparcia z pomocy społecznej. ➤ Narastające i niezaspokojone potrzeby społeczne i zdrowotne wśród osób starszych. ➤ Problemy demograficzne stwarzają wysokie ryzyko dalszej depopulacji oraz zwiększania się skali ubóstwa na obszarach peryferyjnych
Rewitalizacja przestrzenna i społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Duży odsetek gmin LOF posiadających e-usługi, dzięki czemu mieszkańcy tych gmin mają szybki i szeroki dostęp do informacji publicznej. ➤ Wysoki potencjał przestrzenny i infrastrukturalny w poszczególnych miejscowościach LOF. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zły stan techniczny i niskie parametry energetyczne budynków użyteczności publicznej, budynków komunalnych. ➤ Wysoki poziom bezrobocia i enklawy wyłączenia w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym. ➤ Niewystarczająca infrastruktura i poziom usług dla osób starzejących się i generowana tym bezradność, wyłączenie społeczne, niepełnosprawność. Zdegradowanie obszarów przydatnych do żywienia gospodarczego lub rekultywacji przyrodniczej ➤ Degradacja głównych ulicy/rynków miast, stanowiących potencjalnie ważne centrum rozwojowe funkcjonalne i miejsce spotkań i integracji mieszkańców umożliwiające włączenie społeczne. ➤ Degradacja obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego LOF. ➤ Kilka gmin LOF nie posiada e-usług, co sprawia, że mieszkańcy tych obszarów są wykluczeni cyfrowo w zakresie dostępu do tej formy informacji publicznej i kultury.
Szanse LOF odpowiadające zdiagnozowanym potrzebom LOF	Zagrożenia LOF odpowiadające zdiagnozowanym problemom LOF
Demografia i potencjał rozwojowy	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promowana przez polityki krajowe i wspólnotowe aktywizacja zawodowa osób z długotrwałym bezrobociem. ➤ Duży potencjał przeważającej liczby kobiet w regionie i powiązane z tym kierunki specjalizacji regionalnej (turystyka, oferta kulinarna, promocja regionu). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niekorzystna (perspektywicznie) sytuacja na rynku pracy, tj. wysokie bezrobocie (również w grupie osób z wyższym wykształceniem) oraz niższe od średniej krajowej przeciętne wynagrodzenie. ➤ Zróżnicowany stopień rozwoju rynku pracy oraz spadek zatrudnienia wśród osób szczególnie zagrożonych bezrobociem (młodzież, kobiety, osoby 50+). ➤ Wzrastająca przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. ➤ W sposób stały rośnie liczba osób w grupach wiekowych 50+.
Edukacja i szkolnictwo wyższe	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrost liczby uczniów w niektórych gminach spowodowany suburbanizacją – lokalna odbudowa zasobów ludzkich. ➤ Poprawa stanu infrastruktury placówek oświatowych jako priorytet władz lokalnych. ➤ Stały wzrost liczby studentów zagranicznych (m.in. Ukraina, Białoruś, Tajwan, USA, Norwegia). ➤ Stały wzrost liczby studentów z niepełnosprawnością dzięki dostosowaniu infrastruktury uczelni wyższych do ich potrzeb. ➤ Obniżenie zagrożenia drenażu potencjalnego kapitału 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmiany demograficzne skutkujące ogólnym spadkiem liczby uczniów. ➤ Postępująca degradacja infrastruktury placówek oświatowych. ➤ Rozwijające się ośrodki akademickie w sąsiednich województwach oferujące kierunki edukacji w zawodach poszukiwanych na rynku pracy jako zagrożenie w zakresie drenażu potencjalnego kapitału studenckiego i kadry akademickiej. ➤ Obniżająca się liczba studentów powodem kryzysu finansowego dla wyższych uczelni LOF.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ studenckiego. ➤ Zwiększenie liczby studentów dla wyższych uczelni LOF pomimo kryzysu finansowego. ➤ Podnoszenie poziomu nauczania dzięki wsparciu rozwoju kadry dydaktycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak wykwalifikowanej kadry dydaktycznej odpowiadającej potrzebom rynku pracy i systemu kształcenia.
Rynek pracy i przedsiębiorczość	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Powrót aktywnych mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na rynek pracy. Zwiększenie liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. ➤ Tworzenie w LOF warunków sprzyjających przedsiębiorcom, dzięki realizacji polityk krajowych i wspólnotowych. ➤ Podniesienie poziomu kapitału zawodowego społeczeństwa LOF. ➤ Zrównoważenie nasycenia przedsiębiorczością w gminach. ➤ Zwiększenie liczby MŚP na obszarach wiejskich. ➤ Zwiększenie liczby przedsiębiorstw wszystkich sektorów generujących miejsca pracy. ➤ Zbudowanie powiązania pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami otoczenia biznesu oraz sferą B+R. ➤ Wyznaczenie w studiach uwarunkowań gmin wiejskich terenów inwestycyjnych i stref przedsiębiorczości. ➤ Poprawa dostępności terenów inwestycyjnych poza strefą ekonomiczną w miastach, szczególnie dla przedsiębiorstw produkcyjnych i przemysłowych wymagających znacznej powierzchni. ➤ Obniżenie liczby niezrekultywowanych terenów poprzemysłowych, tym samym ograniczenie niebezpieczeństwa dla środowiska i zwiększenia ich atrakcyjności inwestycyjnej. ➤ Tworzenie lepszych warunków dla rozwoju innowacyjności w stosunku do działań sąsiednich obszarach funkcjonalnych – budowa pozycji konkurencyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niski poziom kapitału zawodowego społeczeństwa LOF. ➤ Brak zainteresowania ze strony przedsiębiorców współpracą z instytucjami B+R, jak również brak oferty sfery B+R odpowiadającej za potrzebom rynkowym. ➤ Brak udogodnień dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą ➤ ze strony przedsiębiorców. ➤ Zróżnicowane nasycenie przedsiębiorczością w gminach, dominacja mikro przedsiębiorstw na obszarach wiejskich, przewaga przedsiębiorstw sektora handlu detalicznego nie generująca trwałych miejsc pracy. ➤ Brak wyznaczonych w studiach uwarunkowań gmin wiejskich terenów inwestycyjnych i stref przedsiębiorczości. ➤ Niska dostępność terenów inwestycyjnych poza strefą ekonomiczną w miastach, szczególnie dla przedsiębiorstw produkcyjnych i przemysłowych wymagających znacznej powierzchni. ➤ Duża liczba zdegradowanych i niezrekultywowanych terenów poprzemysłowych niebezpieczeństwem dla środowiska.
Ochrona środowiska	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ograniczenie zagrożeń powodziowych na wybranych terenach LOFu. ➤ Zrównoważone wykorzystanie zasobów energetycznych, w tym podwyższenie stopnia termomodernizacji budynków w mieszkalnictwie, przemyśle i sektorze publicznym na terenie LOF oraz pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. ➤ Uregulowane stosunki wodne oraz udostępnienie koryt rzecznych na cele rekreacyjne. ➤ Poprawa dostępności sieci kanalizacji sanitarnej i ograniczenie dysproporcji pomiędzy terenami miast i pozostałymi obszarami LOFu w obszarze gospodarki wodno-ściekowej. ➤ Ograniczenie powierzchni obszarów nadmiernego zanieczyszczonego powietrza. ➤ Wdrożony monitoring statystyczny głównych wskaźników związanych w emisyjnością. ➤ Rozwój turystyki dzięki ogromnym walorom przyrodniczym i krajobrazowym LOF, nierzadko unikalnym w skali Europy. ➤ Tworzenie ścieżek ekologicznych promujących walory przyrodnicze LOF. ➤ Wzrost świadomości społeczeństwa odnośnie segregowania i prawidłowej utylizacji odpadów komunalnych w tym niebezpiecznych poprzez proekologiczną politykę Państwa i mediów ➤ Promowanie finansowe kompleksowych systemów gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem instalacji do termicznej utylizacji odpadów z odzyskiem ciepła i energii 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niebezpieczeństwo braku spójnego systemu zarządzania gruntami. ➤ Występowanie zagrożeń powodziowych na wybranych terenach LOF-u. ➤ Niezrównoważone wykorzystanie zasobów energetycznych, w tym niski stopień termomodernizacji budynków oraz pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. ➤ Nieuregulowane stosunki wodne, zanieczyszczenie rzek oraz nieudostępnienie koryt rzecznych na cele rekreacyjne. ➤ Niedostateczna dostępność sieci kanalizacji sanitarnej i występowanie dysproporcji pomiędzy terenami miast i pozostałymi obszarami LOF w obszarze gospodarki wodno-ściekowej. ➤ Występowanie obszarów nadmiernego zanieczyszczonego powietrza - wysoka emisja pyłów pochodzących z niskiej emisji, wysoka emisyjność transportu osobowego, tranzytowego i zbiorowego, szczególnie na terenach wąskich gardeł. ➤ Degradacja obszarów cennych przyrodniczo oraz obszarów zieleni miejskiej. ➤ Niewystarczająca promocja walorów turystycznych LOF. ➤ Niewystarczające działania w zakresie rewitalizacji przyrodniczej. ➤ Wysokie koszty dla samorządów zakupu i montażu wysokospecjalistycznych instalacji do utylizacji odpadów ➤ Często zmieniające się regulacje prawne krajowe i

	unijne dotyczące planów gospodarki odpadami.
Transport i infrastruktura transportowa, w tym gospodarka niskoemisyjna i zrównoważony transport	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Poprawa oferty systemu publicznych połączeń transportowych. ➤ Budowa zintegrowanego i multimodalnego centrum komunikacyjnego w Lublinie integrującego wszystkie środki komunikacji ➤ Poprawa tkanki drogowej na terenach suburbanizowanych. ➤ Integracja transportowa pomiędzy rdzeniem LOF (Lublinem) a gminami LOF. ➤ Zapewnienie spójności pomiędzy transportem autobusowym/kolejowym i trolejbusowym. ➤ Stworzenie pełnej infrastruktury drogowej umożliwiającej sprawny dojazd do Lotniska Lublin ➤ Poprawa obsługi LOF przez publiczną komunikację zbiorową. ➤ Zwiększenie liczby dróg o zadowalającym standardzie. ➤ Obniżenie emisyjności spalin w związku w LOF ➤ Poprawa opłacalności funkcjonowania komunikacji zbiorowej na obszarach słabo zaludnionych i o rozproszonej zabudowie. ➤ Zwiększenie popytu na usługi komunikacji publicznej. ➤ Poprawa przepustowości planowanych dróg dla zwiększonego ruchu w przyszłości. ➤ Zapewnienie środków dostępnych w przyszłości na utrzymanie infrastruktury drogowej. ➤ Planowanie nowych inwestycji infrastrukturalnych dostosowanych do potrzeb. ➤ Przyspieszenie budowy nowych dróg ekspresowych i przebudowa istniejących. ➤ Poprawa systemu koordynacji zarządzania ruchem w LOF. ➤ Zmaksymalizowanie wykorzystania potencjału poszczególnych typów transportu. ➤ Znacząca poprawa jakości i bezpieczeństwa infrastruktury transportowej. ➤ Zwiększenie potencjału przestrzennego do rozwoju transportu rowerowego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niewystarczający i niedostosowany do zapotrzebowania system publicznych połączeń transportowych. ➤ Brak zintegrowanego centrum komunikacyjnego w Lublinie integrującego wszystkie środki komunikacji. ➤ Ubytki w tkance drogowej na terenach suburbanizowanych. ➤ Brak integracji transportowej pomiędzy rdzeniem LOF (Lublinem), a miastami powiatowymi i gminami. ➤ Niepełna infrastruktura drogowa zapewniająca sprawny, omijający Świdnik, dojazd do Lotniska Lublin. ➤ Brak spójności pomiędzy transportem autobusowym/kolejowym i trolejbusowym. ➤ Niedostateczny zakres obsługi obszaru przez publiczną komunikację zbiorową. ➤ Niedobór dróg o zadowalającym standardzie. ➤ Wysoka emisyjność spalin w związku z przewagą użytkowania samochodów osobowych przez mieszkańców LOF. ➤ Niska opłacalność funkcjonowania komunikacji zbiorowej na obszarach słabo zaludnionych i o rozproszonej zabudowie. ➤ Spadek popytu na usługi komunikacji publicznej spowodowany rosnącą liczbą samochodów osobowych oraz niewłaściwym rozwojem infrastruktury towarzyszącej transportowi publicznemu. ➤ Niewystarczająca przepustowość planowanych dróg dla zwiększonego ruchu w przyszłości. ➤ Potencjalny brak środków dostępnych w przyszłości na utrzymanie infrastruktury drogowej. ➤ Planowanie nowych inwestycji infrastrukturalnych niedostosowanych do potrzeb. ➤ Niewystarczająco szybka budowa nowych dróg ekspresowych i przebudowa istniejących. ➤ Peryferyjne położenie LOF względem krajowych i europejskich centrów rozwoju. ➤ Słaby rozwój infrastruktury transportowej łączącej makroregion z najważniejszymi ośrodkami krajowymi. ➤ Spadek popytu na usługi komunikacji publicznej spowodowany rosnącą liczbą samochodów osobowych oraz niewłaściwym rozwojem infrastruktury towarzyszącej transportowi publicznemu.
Potrzeby społeczne i zdrowotne	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dopasowanie liczby miejsc pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych w LOF. ➤ Pełna koordynacja podejmowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. ➤ Zaspokojenie potrzeb wzrastającej liczby ludzi starszych potrzebujących opieki społecznej. ➤ Zaspokojenie potrzeb wzrastającej liczbę osób wymagających pomocy w formie skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej. ➤ Poprawa jakości i dostępności do specjalistycznych usług medycznych. ➤ Rewitalizacja przestrzeni miejskiej na potrzeby aktywizacji społecznej i zdrowotnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nieadekwatność do potrzeb liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w LOF. ➤ Brak koordynacji i sporadyczność podejmowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. ➤ Stały wzrost liczby ludzi starszych potrzebujących opieki społecznej. ➤ Wzrastająca liczba osób wymagających pomocy w formie skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej. ➤ Przewidywane zwiększające się obciążenie systemu opieki społecznej z powodu bezrobocia i starzenia się społeczeństwa. ➤ Utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych mieszkańców LOF spoza Lublina
Rewitalizacja przestrzenna i społeczna z uwzględnieniem TIK w LOF	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ograniczenie degradacji zasobu komunalnego. ➤ Podniesienie atrakcyjności przestrzeni miejskiej i wiejskiej, w tym uruchomienie zaplecza rewitalizacji społecznej. ➤ Zrównoważona urbanizacja terenów miejskich i podmiejskich. ➤ Duży odsetek gmin LOF posiadających e-usługi, dzięki czemu mieszkańcy tych gmin mają szybki i szeroki dostęp do informacji publicznej. Możliwość rozszerzania publicznych usług informatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niska atrakcyjność przestrzeni miejskiej w centrach miast z uwagi na zdegradowanie fizyczne i społeczne. ➤ Tereny wiejskie zdegradowane (szczególnie w centrach miejscowości) o wysokim poziomie utraty wartości zasobu majątkowego. ➤ Pogłębiająca się degradacja zasobów komunalnych. ➤ Chaos przestrzenny skutkujący wyłączeniem społecznym i gospodarczym w LOF. ➤ Pogłębiające się wykluczenie cyfrowe w gminach nie mających szerokiego dostępu do Internetu a w tym brak e-usług.

Źródło: Opracowanie własne

4.3 Rekomendacje uzasadniające wybór obszarów wsparcia do realizacji w ramach ZIT LOF

Przeprowadzona Analiza SWOT wykazała, że każdy z diagnozowanych obszarów wymaga interwencji, jednak jej skala i oczekiwania czasowe są zróżnicowane. Dlatego też, mając na względzie ograniczone środki finansowe przewidziane na realizację Strategii ZIT LOF w ramach RPO WL 2014-2020 dokonano priorytetyzacji i ostatecznego wyboru obszarów interwencji w aspekcie maksymalizacji potencjału rozwojowego. Przy wyborze brano pod uwagę najistotniejsze, zdiagnozowane zagrożenia oraz słabe strony LOF. Wybrano dzięki tym działaniom strategię konwersji słabości na silne strony, zaś zagrożeń na realne szanse – potencjały rozwojowe LOF.

Wybrane obszary wsparcia do realizacji projektów inwestycyjnych (tryb pozakonkursowy) w ramach ZIT LOF z RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR.

1. Obszarem charakteryzującym się najsłabszymi stronami i wykazującym największy katalog zagrożeń jest bezsprzecznie **Transport i infrastruktura transportowa, w tym gospodarka niskoemisyjna i zrównoważony transport**. Trafność wyboru tego obszaru interwencji w Strategii ZIT potwierdzają również diagnozy zawarte w regionalnych i lokalnych dokumentach strategicznych⁵¹. Wybór ten uzasadnia również zastosowanie trybu pozakonkursowego dla projektów ZIT LOF, który zgodnie z założeniami RPO WL 2014-2020 przewidziany jest dla projektów strategicznych, o kluczowym znaczeniu dla społeczno-gospodarczego rozwoju regionu, dotyczących realizacji zadań

⁵¹ Spójność Strategii ZIT LOF z dokumentami strategicznymi opisana jest w Rozdziale 2.

lub celów publicznych, uprzednio zidentyfikowanych w sposób transparentny i ujętych w dokumencie implementacyjnym do SRWL.

Tworzenie zrównoważonej mobilności miejskiej będzie możliwe poprzez:

- zwiększenie spójności komunikacyjnej obszaru LOF,
- zwiększenie zasięgu komunikacji miejskiej o nowe obszary miejskie i podmiejskie,
- zwiększenie ilości i podniesienie jakości regionalnej infrastruktury komunikacyjnej w celu integracji różnych rodzajów transportu,
- budowa lub przebudowa kluczowych dla układu drogowego ulic miasta i dróg LOF,
- budowa punktów przesiadkowych na terenie gmin LOF,
- zakup niskoemisyjnego taboru.

Dodatkowym potwierdzeniem prawidłowego zdiagnozowania obszaru są projekty komplementarne przewidziane do realizacji z PO PW 2014-2020 oraz POIiŚ 2014-2020, w tym działania KE w zakresie rozwoju sieci transportowych i realizacji wspólnotowej polityki miejskiej.

2. Kolejnym obszarem wybranym do działań w ramach ZIT LOF jest **Rewitalizacja przestrzenna i społeczna z uwzględnieniem TIK w LOF**. Również ten priorytetowy obszar rozwojowy znajduje swoje uzasadnienie nie tylko w wyniku Analizy strategicznej SWOT ale również w odniesieniu do diagnoz zawartych w regionalnych i lokalnych dokumentach strategicznych. Nie bez znaczenia dla tego wyboru pozostaje również fakt potraktowania rewitalizacji w wymiarze przestrzennym i społecznym jako priorytetowego obszaru w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym oraz wskazanie go w Zasadach Realizacji Inwestycji Terytorialnych w Polsce, które wprost zakładają, że „(...) Związek ZIT decyduje, które obszary powinny podlegać rewitalizacji, ale musi być to zgodne z lokalnymi planami rewitalizacji miasta wojewódzkiego oraz strategiami pozostałych gmin należących do Związku ZIT (...)”. Natomiast potrzeba interwencji w zakresie działań realizowanych w ramach PI 2 - Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia znajduje swoje potwierdzenie w zapisach RPO WL 2014-2020, wskazując, że „(...) jednym z głównych zidentyfikowanych problemów regionu jest niewystarczający, na tle wielu regionów europejskich, poziom dostępu obywateli do publicznych informacji, zasobów i usług cyfrowych świadczonych przez administrację. Brak e-usług w 3 gminach LOF w pełni uzasadnia potrzebę wybranej interwencji, gdyż dzięki niemu zostanie zrealizowany cel integracji i wyrównania szans rozwojowych gmin LOF. Również w tym przypadku projekty planowane do realizacji w ramach ZIT LOF spełniają wymogi stawiane projektom wybieranym w trybie pozakonkursowym.

3. Trzeci wybrany obszar priorytetowej interwencji, dla którego zakłada się obecnie działania inwestycyjne w ramach ZIT LOF to **Ochrona środowiska**. Zdiagnozowane w Analizie SWOT słabe strony i zagrożenia wyraźnie wskazują na konieczność interwencji. Brak działań w tym obszarze może bezpowrotnie doprowadzić do całkowitej degradacji obszarów zielonych, które stanowią nie tylko miejsca wypoczynku mieszkańców LOF, ale niejednokrotnie są to obszary cenne przyrodniczo i są głównym atutem rozwoju oferty turystycznej regionu. Przeznaczona alokacja na wsparcie tego obszaru z instrumentu ZIT RPO WL 2014-2020 nie zaspokoi zdiagnozowanych potrzeb ale na pewno mniejszy rozmiar określonych w analizie problemów.

Dodatkowym potwierdzeniem prawidłowego zdiagnozowania obszaru są projekty komplementarne przewidziane do realizacji z POIiŚ 2014-2020, zwłaszcza te związane z kogeneracją i poprawą wydajności energetycznej poprzez termomodernizację budynków w mieszkalnictwie, przemyśle i sektorze publicznym na terenie LOF.

4. Obszarem podlegającym Analizie SWOT był również **Rynek pracy i przedsiębiorczość, wpisujący się w PI 3a w zakresie działań inwestycyjnych** - Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości. Choć diagnoza jednoznacznie wykazała słabe strony i zagrożenia w tym obszarze to na obecnym etapie

podjęcie działań w tym zakresie uznano za niemożliwe i nieskuteczne. Podstawowym powodem jest wskazany, możliwy do realizacji przez JST zakres interwencji w RPO WL 2014-2020 : „(...)jednostki samorządu terytorialnego na działania związane z organizacją terenów inwestycyjnych m. in. na obszarach powojсковych, przemysłowych, po kolejowych i popegeerowskich) oraz kompleksowe ich zagospodarowanie (tereny typu „greenfield” oraz „brownfield”) obejmujące m.in. uporządkowanie i przygotowanie w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowę lub modernizację jedynie wewnętrznego układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego. Interwencje te będą miały na celu zwiększenie liczby obiektów odpowiedniej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego oraz dostosowanie do potrzeb potencjalnych inwestorów otoczenia gospodarczego.” Wskazane wsparcie, choć pożądane jest wysoce kosztogenne i podjęcie działań w tym zakresie wyczerpałoby znaczną część środków alokacji na ZIT LOF. Mając jednak na uwadze zdiagnozowane potrzeby pozostawia się PI 3a jako dedykowany ZIT LOF w RPO WL 2014-2020 na wypadek pojawienia się możliwości realizacji projektów w tym obszarze. Będzie to wymagało realokacji pomiędzy PI.

5. Diagnoza i analiza SWOT wykazała również potrzeby w **dziedzinie gospodarki odpadami**. Pomimo zdiagnozowanych potrzeb inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami na dzień dzisiejszy nie ma możliwości ujęcia ich w działaniach objętych ZIT. Wynika to z faktu, iż na samorządy województw nałożono obowiązek zaktualizowania Planów Gospodarki Odpadami pod kątem potrzeb inwestycyjnych wynikających z wymagań prawa europejskiego i istniejących niedoskonałości przetwarzania odpadów komunalnych w Polsce do dnia 30.06.2016 roku.

W związku z powyższym w Strategii ZIT do czasu opracowania w/w aktualizacji Planu nie ma możliwości pełnego zidentyfikowania i określenia projektów kluczowych dotyczących budowy nowych instalacji RIPOK, pomimo, że obowiązujący Plan zakłada utworzenie w regionie objętym LOF dodatkowych instalacji RIPOK.

Na chwilę obecną nie jest możliwe zapewnienie, że w/w inwestycje RIPOK do przetwarzania odpadów komunalnych z terenu LOF mogą zostać ujęte w zaktualizowanym planie jako kompleksowe i zasadne dla całego województwa. W związku z tym, brak jest możliwości opracowania szczegółowych projektów dotyczących zintegrowanych systemów utylizacji odpadów z terenu LOF pod kątem potrzeb inwestycyjnych dla ZIT bez powstania zaktualizowanego Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami. Nieuwzględnienie danego przedsięwzięcia w Planie w praktyce będzie oznaczało brak możliwości jego realizacji.

6. Wybrane obszary wsparcia do realizacji projektów nieinwestycyjnych (tryb konkursowy) w ramach ZIT LOF z RPO WL 2014-2020 ze środków EFS.

W wyniku Analizy SWOT oraz diagnoz zawartych w regionalnych i lokalnych dokumentach strategicznych przyjęto, że wszystkie zdiagnozowane obszary zostaną objęte wsparciem w ramach ZIT LOF ze środków pochodzących z EFS a dedykowanych interwencji w ramach Strategii ZIT LOF. Słusznością dokonanego wyboru jest również fakt, iż obecna perspektywa finansowa UE 2014-2020 zakłada pełną integrację działań „miękkich” z działaniami inwestycyjnymi, szczególnie w zakresie działań rewitalizacyjnych. Obszary wymagające wsparcia to:

- 1. Demografia i potencjał rozwojowy**
- 2. Potrzeby społeczne i zdrowotne**
- 3. Rynek pracy**

Rozdział 5. Cele rozwojowe ZIT oraz wymiar terytorialny wsparcia

5.1 Układ Celów Rozwojowych ZIT LOF

Wybrane PI i przypisane im Działania w ramach RPO WL 2014-2020 oraz Krajowych Programów Operacyjnych prowadzą do realizacji wizji kompleksowości, zrównoważenia i harmonizacji rozwoju, jak również terytorialnej integracji. W praktyce mają one przynieść efekt wzmocnienia, ukierunkowania i wzbogacenia procesów rozwojowych, a nie ich zastępowania. Wobec powyższych uwarunkowań analiza zagadnień związanych z wdrożeniem w ramach ZIT, zaowocowała wykrystalizowaniem Misji, Wizji oraz Celu Nadrzędnego LOF, co wskazuje, iż wybrane kierunki interwencji (działania RPO WL 2014-2020) będą realizowane efektywniej niż w tradycyjnym procesie wdrażania.

W Strategii ZIT LOF przyjęto następującą Wizję LOF:

Lubelski Obszar Funkcjonalny rozwija się w sposób kompleksowy, zrównoważony i harmonijny, a przede wszystkim niwelujący obszary dysproporcji rozwojowych i wykluczenia na rzecz wykorzystywania własnego i zewnętrznego potencjału, tak aby zapewnić wysoki poziom życia mieszkańców oraz sprzyjać sukcesowi gospodarzemu przedsiębiorców.

Lubelski Obszar Funkcjonalny – najatrakcyjniejszym obszarem życia i prowadzenia działalności gospodarczej w Europie Środkowowschodniej.

W Strategii ZIT LOF przyjęto następującą Misję LOF:

Miasto Lublin i tworzące z nim LOF jednostki samorządu terytorialnego aktywnie i sprawnie prowadzą działania na rzecz likwidacji barier rozwoju, potęgowania aktywności społecznej i gospodarczej, stawiając na realizację zasady partnerstwa oraz kompleksowość działań, zwiększając funkcjonalność obszaru na którym działają.

CEL NADRZĘDNY STRATEGII ZIT NA LATA 2014-2020

Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w ramach LOF.

Realizacja celu jest możliwa poprzez wzmocnienie istniejących powiązań i wykorzystanie ich dla stworzenia wspólnej zintegrowanej przestrzeni LOF, zachowując odrębność poszczególnych gmin wchodzących w jego skład i wykorzystując lokalne mocne strony i szanse. Realizacja celu nadrzędnego odbywać się będzie poprzez realizację **Celów Rozwojowych uszczegółowionych Priorytetami Rozwojowymi** wyłonionymi, jako rezultat diagnozy podstawowych problemów i barier rozwojowych obszaru funkcjonalnego oraz analizy SWOT. Dla Strategii ZIT LOF zostały zidentyfikowane 3 Cele Rozwojowe i odpowiadające im Priorytety Rozwojowe.

CEL ROZWOJOWY NR 1:

Podniesienie poziomu i dostępności edukacji, rynku pracy, włączenia społecznego oraz innowacyjności w LOF

UZASADNIENIE WYBORU CELU:

Na obszarze województwa stan infrastruktury edukacyjnej na wszystkich poziomach kształcenia jest zróżnicowany. Brakuje nowoczesnych, kompleksowo wyposażonych i działających placówek (ośrodków), w których można uzyskać wykształcenie i kwalifikacje w zawodach właściwych dla danej branży. Placówki kształcenia zawodowego i ustawicznego wyposażone są w sprzęt do nauki odbiegający od oczekiwań współczesnego rynku pracy. Rezultatem podejmowanej interwencji będzie poprawa jakości edukacji i kształcenia oraz podniesienie kompetencji zawodowych

i umiejętności mieszkańców regionu oczekiwanych na rynku pracy. Inwestycje w podniesienie poziomu i dostępności edukacji oraz szkoleń przyczyniać się będą do wyrównywania szans życiowych przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu i ubóstwu oraz sprzyjając wzrostowi aktywności zawodowej mieszkańców regionu. Rdzień LOF - Lublin - posiada największy potencjał rozwoju i stanowi centrum uniwersyteckie i naukowe, centrum innowacyjno-naukowe, centrum kulturalno–edukacyjne oraz rekreacyjne dla całego LOF.

W ramach UP wykluczenie społeczne rozumiane jest, jako wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowane ubóstwem oraz jako wykluczenie z dostępu do usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe. W tym kontekście wykluczenie z dostępu do usług publicznych może być spowodowane z jednej strony ich brakiem lub niewystarczającą, jakością na danym obszarze, z drugiej zaś wysokimi kosztami. Wykluczenie społeczne określane jest w odniesieniu do możliwości i warunków uczestnictwa osoby w życiu społecznym i gospodarczym.

Zdiagnozowany w LOF poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym oraz biernością zawodową wskazuje na potrzebę interwencji skierowaną na tworzenie przyszłych kadr nowoczesnej gospodarki i aktywizację potencjału zasobów już istniejących. Interwencja prowadząca do zmniejszenia wykluczenia społecznego może prowadzić do podniesienia poziomu wykształcenia zawodowego, wydobywania ukrytych potencjałów przedsiębiorczości, a w przyszłości do obniżenia nakładów na opiekę społeczną. Realizowane projekty będą się odbywały we współzależności z działaniami wspierającymi przedsiębiorczość. Podniesienie kompetencji zawodowych i umiejętności mieszkańców regionu jest ściśle związane z działaniami (przy zastosowaniu odpowiednich instrumentów), które prowadzić będą do pobudzenia przedsiębiorczości i poprawy sytuacji na rynku pracy. Bardzo ważne jest przygotowanie infrastruktury, która służyć będzie realizacji Priorytetów Rozwojowych zaplanowanych w tym Celu Rozwojowym.

CEL ROZWOJOWY NR 2:

Poprawa mobilności transportowej, niskoemisyjności oraz zachowanie i promowanie dziedzictwa naturalnego w LOF.

UZASADNIENIE WYBORU CELU:

Na obszarze LOF występują dysproporcje w spójności i wystarczalności wewnętrznego systemu komunikacyjnego jak i dostępności do ogólnokrajowej i europejskiej sieci komunikacyjnej, które można zidentyfikować, jako problem ograniczonej mobilności subregionalnej. Realizacja tego CR powinna skutkować uzyskaniem efektywniejszego, bezpiecznego oraz przyjaznego dla środowiska systemu dróg i infrastruktury sieci transportowej, który zapewni zwiększanie mobilności wewnątrz i między-regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych oraz trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T. Ponadto z przeprowadzonych diagnoz wynika, że jednym z problemów w obszarze niskoemisyjności i zwiększania efektywności energetycznej są zanieczyszczenia wynikające z rozwoju transportu kołowego (pojazdy indywidualne), niskiej efektywności energetycznej taboru oraz infrastruktury transportowej.

Należy również zauważyć, że na obszarze funkcjonowania LOF szczególnie w mieście Lublin zaczyna funkcjonować zróżnicowany system komunikacji miejskiej. Stworzenie warunków do komunikacji rowerowej (trasy rowerowe + punkty przesiadkowe), która obejmuje swym zasięgiem główne dzielnice miasta pomimo pełnej akceptacji lokalnego społeczeństwa jest jeszcze niewystarczające. Na obrzeżach miasta jest ewidentny brak węzłów przesiadkowych w tym parkingów dla samochodów (Park&Ride, Kiss&Ride) i dla rowerów (Bike&Ride) oraz dworców intermodalnych, umożliwiających sprawne przemieszczanie się z miejsca na miejsce w ramach zintegrowanego transportu miejskiego. Dobre praktyki wprowadzenia zrównoważonej mobilności w stolicy LOF nie są jeszcze przełożone w żaden sposób na cały obszar funkcjonalny. Istnieje zdecydowana konieczność rozbudowy ekologicznej zintegrowanej sieci transportu miejskiego o kompleksowym charakterze obejmującym powiązanie komunikacji miejskiej z komunikacją

indywidualną na terenie przylegających do miasta Lublina gmin wchodzących w skład LOF. Węzły przesiadkowe oraz rozwój transportu niezmotoryzowanego na terenie LOF wspomogą w znacznym stopniu propagowanie gospodarki niskoemisyjnej i zmniejszenie hałasu w centrum Lublina, a co za tym będą przyjazne środowisku i przyczyniają się do zachowania dziedzictwa naturalnego.

CEL ROZWOJOWY NR 3:

Przyspieszenie zrównoważonego rozwoju poprzez rewitalizację przestrzenną i społeczną z uwzględnieniem TIK w LOF.

UZASADNIENIE WYBORU CELU:

Cel Rozwojowy nr 3 będzie realizowany poprzez rewitalizację przestrzenną tj. działania inwestycyjne służące poprawie jakości przestrzeni publicznej i rewitalizacji społecznej i gospodarczej. Z uwagi na złożoność problemów, które dotyczą poszczególne osoby i całe grupy osób wykluczonych z życia społecznego, coraz ważniejsza staje się kompleksowa pomoc. Powinna ona polegać na udzieleniu wsparcia wielowymiarowego, które nie koncentruje się wyłącznie na przywróceniu osoby wykluczonej do życia zawodowego, ale przede wszystkim na ponownym włączeniu jej do życia społecznego. Wsparcie łączące zarówno reintegrację społeczną, jak i uzyskanie zatrudnienia, jest dużo bardziej efektywne i trwałe. Aktywną integrację należy postrzegać, jako aktywne podejście proponujące wiele działań, obejmujących całokształt potencjału człowieka, a nie wyłącznie kwestię zatrudnienia. Cel Rozwojowy zostanie osiągnięty dzięki kompleksowym działaniom rewitalizacyjnym, które obejmować będą rewitalizację przestrzenną i infrastrukturalną. Ważne jest jednak, aby działania te uzupełnione były działaniami dotyczącymi rewitalizacji społecznej, gospodarczej, czy też środowiskowej. Dopiero takie kompleksowe rozwiązania pozwolą na trwały rozwój społeczności lokalnej i poprawę jakości życia. Dlatego też projekty finansowane ze środków EFRR będą wspierane projektami „miękkimi” finansowanymi ze środków EFS. Działania dotyczące rozwoju systemów TIK mają na celu przede wszystkim poprawę dostępu do nowoczesnych e-usług dla mieszkańców LOF oraz zwiększenie dostępności informacji sektora publicznego.

Schemat 3 – Układ celów Strategii ZIT

Źródło: Opracowanie własne

5.2 Uszczegółowienie Celów Rozwojowych poprzez Priorytety Rozwojowe w odniesieniu do wymiaru terytorialnego.

CEL ROZWOJOWY 1:

Podniesienie poziomu i dostępności edukacji, rynku pracy włączenia społecznego oraz innowacyjności w LOF.

Cel Rozwojowy ma bezpośredni związek ze strukturalnymi uwarunkowaniami rozwoju regionu i jest wspierany poprzez Priorytety Inwestycyjne UP - **8iii, 8v, 8i, 8iv, 9i, 9iv, 9v, 10i, 10iii**. Działania związane ze wzrostem wiedzy, jej upowszechnianiem i komercjalizacją oraz powiązanie ich z potrzebami rynku opierają się na znaczącym potencjale współpracy instytucji edukacyjnych i przedsiębiorców. Podjęte do tej pory działania związane m.in. z budową tzw. „wyżyny informatycznej” i rozwijania potencjału uczelni wyższych oraz wspierania przedsiębiorczości poprzez rozbudowę instytucji wspierania współpracy edukacji i biznesu powinny przynieść mierzalny impuls rozwojowy nawet poza granicami LOF. Ponadto działania prowadzące do podniesienia poziomu wykształcenia zawodowego mogą prowadzić do wydobywania ukrytych potencjałów przedsiębiorczości i poprawy zatrudnialności osób niepełnosprawnych i 50+, a w przyszłości do obniżenia nakładów na opiekę społeczną. Również działania mające na celu włączenie społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem aktywnego włączenia poprzez promowanie równych szans czy ułatwianie dostępu do usług socjalnych. Realizację powyższego Celu Rozwojowego uznano za uzasadnioną ze względu na:

- Zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania (wyniki diagnozy i analizy SWOT) ⁵².
- Odniesienie do celów strategicznych zawartych w dokumentach strategicznych na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym ⁵³.

Priorytety Rozwojowe realizowane w ramach Celu Rozwojowego nr 1:

- **Priorytet Rozwojowy 1.1** Wsparcie jakości i skuteczności edukacji w LOF w zakresie wspierania zapotrzebowania na rynku pracy (wspierane w ramach **RPO-PI 10i, 10iii**).

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

Przykładowe obszary wsparcia:

- Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 – 4 lata.
- Rozszerzenie oferty o zajęcia realizowane w celu wyrównania stwierdzonych deficytów oraz dodatkowe zajęcia, które pozwolą na zwiększenie kompetencji społecznych.
- Projekty w zakresie organizacji zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy, podnoszenia kompetencji bądź kwalifikacji nauczycieli wszystkich przedmiotów w zakresie korzystania z nowoczesnych metod, technologii i sprzętu, organizowania i udzielania doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno – pedagogicznej, tworzenia warunków uczenia się, adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zmian zachodzących w gospodarce: wyposażenie pracowni dla przedmiotów matematyczno – przyrodniczych oraz pracowni.
- Programy pomocy stypendialnej dla uczniów zdolnych.
- Szkolenia z zakresu ICT zakończone procesem certyfikacji.
- Szkolenia językowe zakończone procesem certyfikacji.

⁵² Szerzej patrz: Rozdział 4 Strategii ZIT LOF

⁵³ Szerzej patrz: Rozdział 2 Strategii ZIT LOF

Brak wskaźników monitoringu wynika z faktu, iż projekty w ramach wskazanego PI planowane są do realizacji w trybie konkursowym i finansowane będą ze środków EFS. W tym przypadku, Gmina Lublin nie jest Instytucją Pośredniczącą.

- **Priorytet Rozwojowy 1.2** Wsparcie jakości i dostępu do rynku pracy, w zakresie rozwoju innowacyjności i przedsiębiorczości oraz działań na rzecz osób wchodzących lub powracających na rynek pracy (wspierane w ramach **RPO-PI 8iii, 8v, 8i, 8iv**).

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

Przykładowe obszary wsparcia:

- Programy aktywizacji zawodowej.
- Działania sieci EURES w zakresie realizacji ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) zdiagnozowanych na podstawie analiz społeczno - gospodarczych regionu.
- Bezwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej.
- Wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej.
- Przedsięwzięcia zwiększające dostęp do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
- Programy aktywizacji zawodowej obejmujące jedną lub kilka z następujących form wsparcia:
  - a) poradnictwo zawodowe lub/i pośrednictwo pracy,
  - b) staże i praktyki zawodowe,
  - c) szkolenia prowadzące do nabycia, podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (w tym organizacja szkoleń połączona z praktyką zawodową u pracodawcy),
  - d) subsydiowane zatrudnienie z możliwością połączenia z refundacją wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy,
  - e) wsparcie adaptacyjne pracownika, który uzyskał zatrudnienie w ramach zatrudnienia subsydiowanego, jak również dla osoby odbywającej staż, praktykę zawodową, w zakresie dostosowania kompetencji i kwalifikacji pracownika/ stażysty/praktykanta do potrzeb pracodawcy oraz profilu wykonywanej pracy
- Usługi rozwojowe adekwatne do potrzeb oraz możliwości rozwojowych firm sektora MŚP
- Programy typu *outplacement*

Brak wskaźników monitoringu wynika z faktu, iż projekty w ramach wskazanego PI planowane są do realizacji w trybie konkursowym i finansowane będą ze środków EFS. W tym przypadku, Gmina Lublin nie jest Instytucją Pośredniczącą.

- **Priorytet Rozwojowy 1.3** Wsparcie działań związanych z włączeniem społecznym, ułatwieniem dostępu do usług opieki zdrowotnej i usług socjalnych, walką z ubóstwem i wszelką dyskryminacją (wspierane w ramach **RPO-PI 9i, 9iv, 9v**).

Wymiar terytorialny wsparcia:

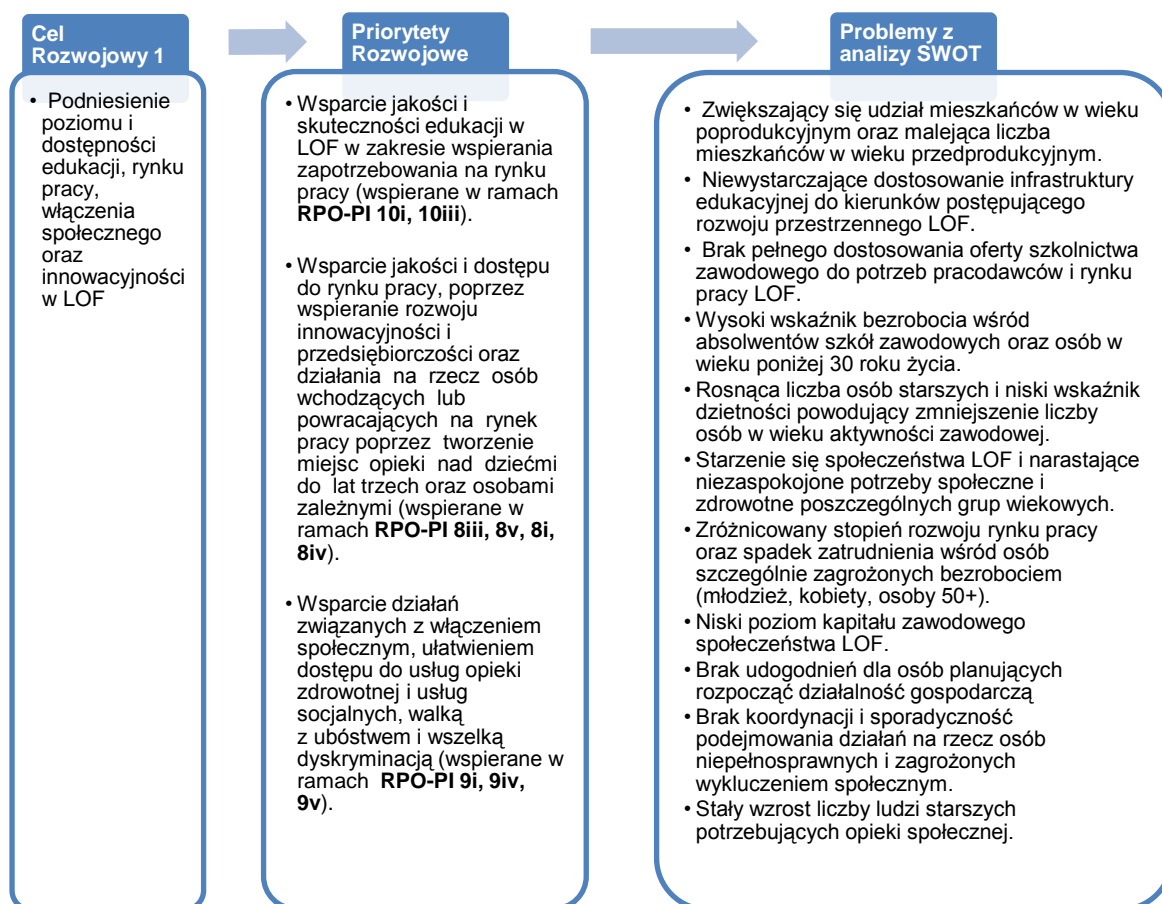
- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

Przykładowe obszary wsparcia:

- Programy na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych bądź zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację oraz reintegrację społeczno-zawodową.
- Kompleksowe programy reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej realizowane głównie przez Zakłady Aktywizacji Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, w tym rozwój i upowszechnianie zatrudnienia wspieranego oraz prac społecznie użytecznych.
- Realizacja zintegrowanych usług społecznych (socjalnych) o charakterze profilaktycznym, aktywizującym i interwencyjnym.
- Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy, w tym rozwój i upowszechnienie form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania.
- Wsparcie dla tworzenia/ funkcjonowania ośrodków wsparcia.
- Usługi z zakresu mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego i treningowego.
- Tworzenie warunków do opieki domowej, m. in. funkcjonowanie wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego.
- Rozwój zintegrowanych usług uzupełniających i wspierających rolę rodziny, również o charakterze profilaktycznym.
- Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.
- Realizacja zintegrowanych usług o charakterze opiekuńczym i zdrowotnym, adresowanych w szczególności do osób starszych, osób niepełnosprawnych, osób niesamodzielnych.
- Wsparcie usług ochrony zdrowia psychicznego.
- Realizacja programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych.
- Realizacja działań na rzecz dzieci dotkniętych problemem nadwagi, otyłości, wad postawy oraz zaburzeniami rozwoju układu ruchu.
- Kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych.
- Wsparcie tworzenia miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej, w szczególności w przedsiębiorstwach społecznych.
- Usługi wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych świadczone przez akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej.
- Działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników podmiotów ekonomii społecznej, zwłaszcza przedsiębiorstw społecznych.

Brak wskaźników monitoringu wynika z faktu, iż projekty w ramach wskazanego PI planowane są do realizacji w trybie konkursowym i finansowane będą ze środków EFS. W tym przypadku, Gmina Lublin nie jest Instytucją Pośredniczącą.

[Schemat 4 – Zastosowanie Celów i Priorytetów Rozwojowych dla rozwiązania przykładowych problemów wynikających z analizy SWOT](#)

Źródło: Opracowanie własne.

Powyższy schemat pokazuje w jaki sposób Cel Rozwojowy 1, uszczegółowiony poprzez Priorytety Rozwojowe wpływa na wybrane problemy wynikające z analizy SWOT. Dodatkowo są one w pełni zgodne z celami szczegółowymi przedstawionymi w SZOOP RPO WL 2014-2020⁵⁴. Wszystkie projekty realizowane w ramach tego CR będą finansowane ze środków EFS. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż bardzo ważnym elementem będzie komplementarność projektów „miękkich” z projektami „twardymi” realizowanymi w CR 2 i CR 3.

Związek projektów nieinwestycyjnych z działaniami inwestycyjnymi będzie najbardziej widoczny przy realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach PI 9b zgodnych z CR 3 Strategii ZIT. Wszelkie działania w tym zakresie powinny łączyć projekty „twarde” i „miękkie”.

Wszystkie Gminy LOF obok realizacji inwestycji w ramach poszczególnych PI, będą realizowały działania „miękkie” z nimi związane. Ich komplementarność i wkład w zakres poszczególnych projektów opisana będzie w składanych przez Gminy - fiszkach projektowych.

RPO WL 2014-2020 przewiduje zabezpieczenie środków dedykowanych dla Gmin LOF przeznaczonych na realizację działań w zakresie **PI 8iii, 8v, 8i, 8iv, 9i, 9iv, 9v, 10i, 10iii**. W tym przypadku zastosowany zostanie: konkursowy tryb wyboru projektów.

Strategia ZIT LOF wskazuje obszary wsparcia i przykładowe typy projektów, na które Gminy będą mogły ubiegać się o środki finansowe. Należy zaznaczyć, iż będą one uzupełnieniem działań

⁵⁴ Szerzej patrz: Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, Załącznik do Uchwały nr XXXVII/677/2015 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 9 czerwca 2015 r.

inwestycyjnych przedstawionych w Strategii i pozytywnie wpłyną na realizację jej Celów Rozwojowych.

CEL ROZWOJOWY 2:

Poprawa mobilności transportowej, niskoemisyjności oraz zachowanie i promowanie dziedzictwa naturalnego w LOF.

Wspierany przez Priorytety Inwestycyjne UP - **4e, 4iii, 4v, 4vi, 6d, 7b**. Realizacja działań z zakresu wspólnej polityki komunikacyjnej i zmiany podejścia do planowania przestrzennego wpływa na poprawę funkcjonalności centralnego węzła komunikacyjnego dla całego obszaru, również w zakresie integracji z siecią transportową regionalną i krajową. Kontynuacja programu budowy obwodnic oraz zwiększenie przepustowości ciągów komunikacyjnych w miastach dla różnych form transportu z priorytetyzacją rozwiązań niskoemisyjnych. Zintegrowane systemy e-usług w transporcie również zwiększą spójność systemu. Podniesienie efektywności energetycznej w mieszkalnictwie, przemyśle i sektorze publicznym na terenie LOF. Realizację powyższego Celu Rozwojowego uznano za uzasadnioną ze względu na:

- Zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania (wyniki diagnozy i analizy SWOT)⁵⁵
- Odniesienie do celów LOF zawartych w dokumentach strategicznych na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.⁵⁶

Priorytety Rozwojowe realizowane w ramach Celu Rozwojowego nr 2:

- **Priorytet Rozwojowy 2.1** Rozwój i usprawnienie systemu komunikacyjnego na obszarze LOF (wspierane w ramach **RPO WL 2014-2020 – PI 7b, POPW 2014-2020 – 7b**).

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (obszary wymagające zwiększenia dostępności transportowej)

Przykładowe typy projektów:

- Budowa/przebudowa/rozbudowa dróg powiatowych, w tym mostów, wiaduktów, tuneli, obwodnic i innych obiektów inżynierskich w ciągach dróg powiatowych (z wyłączeniem dróg wewnętrznych), prowadząca do wzrostu ich nośności, w szczególności poprawiająca dostępność do dróg znajdujących się w sieci TEN-T;

- Infrastruktura towarzysząca ww. inwestycjom.

- W ramach POPW, projekty infrastrukturalne na drogach:

- krajowych i wojewódzkich w obrębie miast wojewódzkich
- wojewódzkich w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich PW lub obszarach realizacji ZIT miasta wojewódzkiego, zapewniające ich połączenie z siecią dróg krajowych, w tym TEN-T

Wskaźnik monitoringu realizacji Celów Rozwojowych Strategii ZIT⁵⁷:

- Zgłoszona długość wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych dróg.

- Całkowita długość wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych dróg.

⁵⁵ Szerzej patrz: Rozdział 4 Strategii ZIT LOF

⁵⁶ Szerzej patrz: Rozdział 2 Strategii ZIT LOF

⁵⁷ Dane uzyskane m.in.: w oparciu o wybraną przez IP RPO WL fiskę zgłoszeniową dla projektu ZIT, uzyskane informacje z IZ RPO WL bądź od Partnerów LOF.

- **Priorytet Rozwojowy 2.2** Wspieranie zrównoważonego rozwoju mobilności, systemu transportu i zastosowań strategii niskoemisyjnych w transporcie (wspierane w ramach **RPO WL 2014-2020 – PI 4e, POPW 2014-2020 – 4e**).

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (obszary wymagające rozwoju zrównoważonego, niskoemisyjnego, sprawnego transportu łączącego miasto i jego Obszar Funkcjonalny)

Przykładowe typy projektów:

- Roboty budowlane i modernizacja sieci trolejbusowych, autobusowych oraz busowych;
- Roboty budowlane i modernizacja dworców intermodalnych, przystanków, stacji i węzłów przesiadkowych zintegrowanych z różnymi rodzajami systemów transportu, w tym systemy parkingów dla samochodów „Parkuj i Jedź” („Park&Ride”) oraz dla rowerów („Bike&Park”) przy krańcowych przystankach komunikacji zbiorowej wraz z towarzyszącą infrastrukturą służącą obsłudze pasażerów;
- Budowa, modernizacja centrów komunikacyjnych integrujących różne rodzaje transportu zbiorowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- Zakup oraz montaż urządzeń z zakresu telematyki;
- Budowa lub modernizacja instalacji energooszczędnego oświetlenia, w tym oświetlenia ulicznego;
- Tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń w miastach oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń.
- W ramach POPW realizowane będą kompleksowe projekty w zakresie tworzenia nowych bądź rozbudowy istniejących ekologicznych zintegrowanych sieci transportu miejskiego, obejmujące m. in. takie zadania jak:
  - o budowa/przebudowa sieci autobusowych, trolejbusowych i tramwajowych, wraz z zakupem nowego niskoemisyjnego taboru;
  - o budowa/przebudowa niezbędnej infrastruktury na potrzeby transportu publicznego, w tym intermodalnych dworców przesiadkowych
  - o wdrożenie nowych, rozbudowa lub modernizacja istniejących systemów tematycznych na potrzeby komunikacji miejskiej

Wskaźnik monitoringu realizacji Celów Rozwojowych Strategii ZIT⁵⁸:

- Liczba planowanych do zakupu jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej;
- Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej;
- Liczba planowanych do wybudowania obiektów „parkuj i jedź”;
- Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź”;
- Liczba planowanych do wybudowania dworców intermodalnych/zintegrowanych węzłów przesiadkowych;
- Liczba wybudowanych dworców intermodalnych/zintegrowanych węzłów przesiadkowych;
- Liczba planowanych do zainstalowania/rozbudowy inteligentnych systemów transportowych;
- Liczba zainstalowanych/rozbudowanych inteligentnych systemów transportowych.

⁵⁸ Dane uzyskane m.in.: w oparciu o wybraną przez IP RPO WL fiskę zgłoszeniową dla projektu ZIT, uzyskane informacje z IZ RPO WL bądź od Partnerów LOF.

- **Priorytet Rozwojowy 2.3** Podniesienie efektywności energetycznej w mieszkalnictwie, przemyśle i sektorze publicznym na terenie LOF (Projekty komplementarne – wspierane w ramach **POIŚ - PI 4iii, 4v, 4vi**).⁵⁹

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (obszary wymagające wsparcia efektywności energetycznej oraz promujące strategię niskoemisyjną)

Przykładowe typy projektów:

- Wsparcie projektów inwestycyjnych dotyczących głębokiej kompleksowej modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkaniowych
- Przebudowa istniejących systemów ciepłowniczych i sieci chłodu, celem zmniejszenia strat na przesyle;
- Budowa przyłączy do istniejących budynków i instalacja węzłów indywidualnych skutkująca likwidacją węzłów grupowych;
- Budowa nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami i węzłami ciepłowniczymi w celu likwidacji istniejących lokalnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym;
- Podłączenia budynków do sieci ciepłowniczej mające na celu likwidację indywidualnych i zbiorowych źródeł niskiej emisji.
- Budowa sieci ciepłowniczych i/lub przyłączy do sieci ciepłowniczych w celu wykorzystania ciepła użytkowego wyprodukowanego w jednostkach wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w układach wysokosprawnej kogeneracji (sieci ciepłownicze po realizacji projektu muszą spełniać wymogi efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego w rozumieniu art. 2 pkt 41 dyrektywy 2012/27/UE); budowa przyłączy ma umożliwić zmianę statusu jednostek wytwórczych na jednostki wysokosprawnej kogeneracji dzięki zwiększeniu wykorzystania ciepła użytkowego.
- Budowa sieci ciepłowniczych lub sieci chłodu umożliwiające wykorzystanie energii ciepłej wytworzonej w źródłach wysokosprawnej kogeneracji; sieci ciepłownicze po realizacji projektu muszą spełniać wymogi efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego w rozumieniu art. 2 pkt 41 dyrektywy 2012/27/UE;
- Wykorzystanie energii ciepła odpadowego w ramach projektów rozbudowy/budowy sieci ciepłowniczych;
- Budowa sieci ciepłych lub sieci chłodu umożliwiające wykorzystanie energii ciepłej wytworzonej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji, energii odpadowej, instalacji z wykorzystaniem OZE, a także powodującej zwiększenie wykorzystania energii wyprodukowanej w takich instalacjach.

Brak wskaźników monitoringu wynika z faktu, iż dla projektów komplementarnych Gmina Lublin nie jest Instytucją Pośredniczącą.

- **Priorytet Rozwojowy 2.4** Zachowanie i tworzenie terenów zielonych wspierających niskoemisyjność (wspierane w ramach **RPO WL 2014-2020 – PI 6d**).

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (obszary wymagające poprawy stanu środowiska przyrodniczego).

⁵⁹ Ze względu na fakt finansowania Projektów Komplementarnych (realizowanych w zgodności ze Strategią ZIT LOF) z Krajowych Programów Operacyjnych nie ustanawia się dla nich wskaźników monitoringu.

Przykładowe typy projektów:

- Ochrona i regeneracja obszarów NATURA 2000;
- Ochrona siedlisk i gatunków w parkach krajobrazowych i jego otulinach;
- Projekty związane z ochroną bioróżnorodności w miastach i na obszarach wiejskich;
- Kampanie informacyjne i promocyjne dotyczące promocji różnorodności biologicznej w ramach edukacji ekologicznej jako element projektu związanego z ochroną różnorodności biologicznej;
- Wyposażenie, rozbudowa i modernizacja centrów edukacji ekologicznej, wraz z kampaniami promocyjnymi i edukacyjnymi (komplementarnymi do krajowych), dotyczącymi bioróżnorodności oraz szeroko rozumianej edukacji ekologicznej jako elementu powyższego typu projektu;
- Przygotowanie dokumentacji technicznej oraz przyrodniczej (w tym m.in. opracowywanie planów ochrony gatunków i siedlisk, inwentaryzacji przyrodniczej, opisu stanu istniejącego wraz z analizą potrzeb oraz analizą opcji), opracowywanie planów ochrony;
- Ochrona in situ i ex situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych w ramach kompleksowych projektów o zasięgu regionalnym na obszarach parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody (w tym na obszarach Natura 2000 będących częścią parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody) i ogrodów botanicznych.
- Roboty budowlane, modernizacja i wyposażenie infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki oraz ułatwiającej dostęp do miejsc i obszarów atrakcyjnych turystycznie, w tym obiektów służących zabezpieczeniu obszarów chronionych przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów w tym: budowa lub modernizacja ścieżek dydaktycznych, ścieżek rowerowych, szlaków, parkingów, punktów widokowych, wież widokowych, zadaszeń).
- Monitoring i zabezpieczenie obiektów infrastruktury turystycznej na wypadek zagrożeń jako element projektu.
- Roboty budowlane i modernizacja infrastruktury technicznej i sanitarnej (w tym z zakresu przystosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych) – jako element realizacji powyższych typów projektów.
- Zagospodarowanie terenu wokół obiektów (m.in. budowa miejsc parkingowych) wyłącznie jako jeden z elementów realizacji powyższych typów projektów.
- Roboty budowlane, modernizacja i zakup wyposażenia w obiektach pełniących funkcję ośrodków informacji turystycznej.

Wskaźnik monitoringu realizacji Celów Rozwojowych Strategii ZIT⁶⁰:

- Liczba planowanych do wsparcia obiektów⁶¹ związanych z ochroną przyrody;
- Liczba wspartych obiektów związanych z ochroną przyrody;
- Planowana powierzchnia terenów wymagających poprawy stanu środowiska przyrodniczego;
- Powierzchnia terenów wymagających poprawy stanu środowiska przyrodniczego;
- Liczba planowanych do wybudowania/przebudowania obiektów turystycznych i rekreacyjnych;
- Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych;

⁶⁰ Dane uzyskane m.in.: w oparciu o wybraną przez IP RPO WL fiskę zgłoszeniową dla projektu ZIT, uzyskane informacje z IZ RPO WL bądź od Partnerów LOF.

⁶¹ Przez obiekt związany z ochroną przyrody rozumie się w szczególności: park, siedlisko, zbiorowisko roślinne, teren nadrzeczny, obszar Natura 2000, ścieżka ekologiczna, teren zielony, teren źródłiskowy, zrewitalizowany teren po wysypiskowy

- Liczba planowanych do realizacji obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

CEL ROZWOJOWY 3:

Przyspieszenie zrównoważonego rozwoju poprzez rewitalizację przestrzenną i społeczną z uwzględnieniem TIK w LOF.

Wspierany przez Priorytety Inwestycyjne UP - **2c, 9b, 3a**. Realizacja działań z zakresu rewitalizacji przestrzennej będzie realizowana w ścisłym powiązaniu z rewitalizacją społeczną, gospodarczą i funkcjonalną. Wsparciem dla wszystkich elementów działań w ramach Strategii ZIT LOF będzie upowszechnienie dostępu do TIK i lepsze wykorzystanie ich nowatorskich rozwiązań. Realizację powyższego Celu Rozwojowego uznano za uzasadnioną ze względu na:

- Zdiagnozowane potrzeby/potencjały/wyzwania (wyniki diagnozy i analizy SWOT)⁶²
- Odniesienie do celów LOF zawartych w dokumentach strategicznych na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.⁶³

Priorytety Rozwojowe realizowane w ramach Celu Rozwojowego nr 3:

- **Priorytet Rozwojowy 3.1** Wspieranie rewitalizacji społecznej poprzez rewitalizację przestrzenną (wspierane w ramach **RPO-PI 9b**)

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (tereny wymagające przywrócenia funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów).

Przykładowe typy projektów:

- Przebudowa, remont lub modernizacja⁶⁴ zdegradowanych budynków, w tym m.in. budynków przemysłowych, powojkowych w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji użytkowych, np. społecznych, gospodarczych, turystycznych lub kulturalnych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem;
- Kompleksowe projekty obejmujące rekultywację/remediację zdegradowanych obszarów wraz z przebudową oraz adaptacją obiektów zdegradowanych, w tym obiektów przemysłowych i powojkowych zlokalizowanych na tych terenach, mające na celu przywrócenie lub nadanie danemu obszarowi nowych funkcji użytkowych, tj. np. gospodarczych, turystycznych, kulturalnych lub społecznych;
- Roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków:
  - o znajdujących się w rejestrze zabytków,
  - o budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej,
  - o budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym nie będących w rejestrze zabytków,
  - o wyposażenia niezbędnego dla wprowadzenia funkcji, jaką będzie pełnić budynek po realizacji projektu,

⁶² Szerzej patrz: Rozdział 4 Strategii ZIT LOF

⁶³ Szerzej patrz: Rozdział 2 Strategii ZIT LOF

⁶⁴ *Modernizacja* – na potrzeby działania 13.4 poprzez modernizację rozumie się trwałe ulepszenie istniejącego obiektu budowlanego prowadzące do zwiększenia jego wartości użytkowej.

w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji użytkowych np.: społecznych, gospodarczych, turystycznych lub kulturalnych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem;

- Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych (przebudowa, remont lub modernizacja) np. poprzez organizowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji użytkowych (społecznych, gospodarczych, turystycznych lub kulturalnych) wyłącznie jako element zapewniający spójność kompleksowych projektów rewitalizacyjnych;

- Roboty budowlane i modernizacyjne infrastruktury technicznej (m.in. wodno-kanalizacyjna, energetyczna oraz infrastruktura z zakresu gospodarki odpadami). Przedmiotowe prace dopuszczalne są wyłącznie jako element zapewniający spójność kompleksowych projektów rewitalizacyjnych będący uzupełnieniem szerszego projektu oraz w przypadku, kiedy są niezbędne do realizacji celów projektu;

- Roboty budowlane i modernizacyjne dróg lokalnych (gminnych i powiatowych). Przedmiotowe prace dopuszczalne są wyłącznie jako element zapewniający spójność kompleksowych projektów rewitalizacyjnych będący uzupełnieniem szerszego projektu oraz w przypadku, kiedy są niezbędne do realizacji celów projektu;

- Tworzenie stref bezpieczeństwa⁶⁵ i zapobieganie przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast m.in.: budowa lub przebudowa oświetlenia, zakup i instalacja systemów monitoringu itp. wyłącznie jako element zapewniający spójność kompleksowych projektów rewitalizacyjnych będący uzupełnieniem szerszego projektu;

- Rozwój miejskich terenów zielonych - wyłącznie jako element zapewniający spójność kompleksowych projektów rewitalizacyjnych będący uzupełnieniem szerszego projektu.

Wszystkie projekty w ramach tego Priorytetu Rozwojowego będą uzupełnione działaniami „miękkimi” finansowanymi ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Rewitalizacja ma w tym przypadku uwzględniać zarówno sferę przestrzenną/infrastrukturalną, jak i społeczną, gospodarczą i środowiskową. Działania rewitalizacyjne będą miały charakter kompleksowy i będą służyły obszarom zdegradowanym oraz ich społecznościom. Przykładowe obszary wsparcia przedstawione są w części dotyczącej Celu Rozwojowego 1.

Wskaźnik monitoringu realizacji Celów Rozwojowych Strategii ZIT⁶⁶:

- Planowana powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;

- Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;

- Planowana liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu;

- Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu.

- **Priorytet Rozwojowy 3.2** Rozwój systemów TIK w celu: (i) wsparcia elektronicznej administracji (ii) wdrażania elektronicznych usług publicznych (iii) zwiększenia dostępności

⁶⁵ *Strefa bezpieczeństwa* - przestrzeń publiczna, z wyłączeniem budynków, zagrożona przed realizacją projektu patologiami społecznymi, wyposażona i obsługiwana w wyniku realizacji projektu przez m.in. nowy lub zmodernizowany system monitoringu lub inny system służący zwiększeniu bezpieczeństwa mieszkańców.

⁶⁶ Dane uzyskane m.in.: w oparciu o wybraną przez IP RPO WL fiskę zgłoszeniową dla projektu ZIT, uzyskane informacje z IZ RPO WL bądź od Partnerów LOF.

informacji sektora publicznego (iv) wspomaganie nowoczesnej edukacji poprzez e-learning (wspierane w ramach **RPO-PI 2c**)

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (obszary wymagające poprawy dostępu i jakości usług publicznych).

Przykładowe typy projektów:

- Projekty dotyczące rozwoju elektronicznej administracji;
- Projekty dotyczące rozwoju elektronicznych usług publicznych;
- Projekty dotyczące zwiększenia dostępności informacji sektora publicznego;
- Projekty dotyczące zarządzania bezpieczeństwem w LOF.

Wskaźnik monitoringu realizacji Celów Rozwojowych Strategii ZIT⁶⁷:

- Planowana liczba udostępnionych e-usług wewnątrz-administracyjnych pod warunkiem uwzględnienia w zakresie przedsięwzięcia interfejsu z użytkownikiem zewnętrznym,
- Liczba udostępnionych e-usług wewnątrz-administracyjnych pod warunkiem uwzględnienia w zakresie przedsięwzięcia interfejsu z użytkownikiem zewnętrznym.

- **Priorytet Rozwojowy 3.3** Działania związane z organizacją terenów inwestycyjnych oraz kompleksowe ich zagospodarowanie (wspierane w ramach **RPO-PI 3a**)

Wymiar terytorialny wsparcia:

- Obszar całego Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (obszary wymagające przywrócenia lub stworzenia funkcji gospodarczych).

Przykładowe typy projektów:

- Projekty dotyczące organizacji terenów inwestycyjnych m.in. na obszarach powojkowych, przemysłowych, kolejowych i popegeerowskich oraz ich kompleksowego zagospodarowania, (tereny typu „greenfield” oraz „brown-field”) obejmujące w szczególności:

1. Prace studyjno-koncepcyjne wyłącznie jako element projektu infrastrukturalnego.
2. Kompleksowe wyposażenie/doposażenie terenu inwestycyjnego w media, tj.:
  - Budowa / modernizacja sieci zaopatrzenia w wodę,
  - Budowa / modernizacja sieci kanalizacyjnej,
  - Budowa / modernizacja sieci gazowej,
  - Budowa / modernizacja sieci energetycznej,
  - Budowa / modernizacja lokalnej sieci teleinformatycznej,
3. Budowa lub modernizacja wewnętrznego układu komunikacyjnego, terenu inwestycyjnego - wyłącznie jako uzupełniający element projektu.
4. Modernizacja i adaptacja budynków na cele gospodarcze.
5. Zagospodarowanie otoczenia, wyłącznie jako uzupełniający element kompleksowego projektu (m.in. parkingi, zieleń)

⁶⁷ Dane uzyskane m.in.: w oparciu o wybraną przez IP RPO WL fiskę zgłoszeniową dla projektu ZIT, uzyskane informacje z IZ RPO WL bądź od Partnerów LOF.

Wskaźnik monitoringu realizacji Celów Rozwojowych Strategii ZIT⁶⁸:

- Planowana powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych.
- Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych.

UWAGA: Mimo, że na etapie opracowywania Strategii ZIT LOF nie zakładano realizacji projektów inwestycyjnych odpowiadających PI 3a to obszar ten został zdiagnozowany jako wymagający interwencji i w ramach dostępnych środków poza ZIT będzie zaspakajany. Wskazanie tego PI w ramach PR 3.3 Strategii ZIT LOF wynika z ewentualnej aktualizacji strategii w wyniku, której może pojawić się potrzeba i możliwość podjęcia interwencji we wskazanym obszarze. W ramach ZIT LOF zakłada się również podjęcie działań finansowanych z EFS, które w znaczny sposób przyczynią się do realizacji PI 3a. Decyzja ta wynika z priorytetyzacji problemów w ścisłym związku z przewidzianą alokacją środków przeznaczonych na realizację ZIT LOF ze środków EFRR w ramach RPO WL 2014-2020.

Wpływ poszczególnych Priorytetów Rozwojowych na wybrane problemy z analizy SWOT.

Problemy wynikające z diagnozy obszaru wsparcia i analizy SWOT będą rozwiązywane głównie za pomocą trzech rodzajów projektów:

1. Projekty „twarde” - realizowane w ramach RPO WL 2014-2020, wybrane w trybie bez konkursowym, finansowane ze środków EFRR.
2. Projekty „miękkie” - realizowane w ramach RPO WL 2014-2020, wybrane w trybie konkursowym, finansowane ze środków EFS.
3. Projekty komplementarne - realizowane w ramach POPW i POIŚ 2014-2020.

Schemat 5 – Rodzaje projektów przewidzianych do realizacji w ramach ZIT

Źródło: opracowanie własne

⁶⁸ Dane uzyskane m.in.: w oparciu o wybraną przez IP RPO WL fiskę zgłoszeniową dla projektu ZIT, uzyskane informacje z IZ RPO WL bądź od Partnerów LOF.

Dodatkowo, wskazane w Strategii ZIT LOF problemy - będą rozwiązywane przez projekty gmin: realizowane ze środków własnych, środków RPO WL 2014-2020 poza instrumentem ZIT oraz w ramach innych programów operacyjnych w tej perspektywie finansowej.

Wszelkie działania inwestycyjne z zakresu ZIT będą spójne i wspierane działaniami nieinwestycyjnymi dla podkreślenia ich wymiaru przestrzennego oraz społecznego. Realizowane w ten sposób projekty pozwolą na skuteczniejsze osiągnięcie Celów Rozwojowych założonych w Strategii ZIT. Taka metoda daje pewność efektywniejszego wykorzystania środków niż w tradycyjnym systemie wdrażania i podkreśla zintegrowany charakter przedsięwzięcia. Tabela 5 obrazuje w jaki sposób projekty w ramach poszczególnych PR będą wpływały na rozwiązanie problemów Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego. Możemy zaobserwować w jaki sposób projekty wchodziły ze sobą w relacje i jak współdziałały w wypełnieniu tych samych Celów Rozwojowych. Warto tutaj zauważyć, że bardzo często na jeden problem wpłyną działania realizowane w ramach kilku Priorytetów Rozwojowych. Dodatkowo widzimy, że, wybrane projekty będą rozwiązywać więcej niż jeden problem LOF. Świadczy to o kompleksowości działań Strategii ZIT i daje obraz zakresu interwencji. W legendzie opisano poziom wpływu poszczególnych PR na wskazane problemy.

Najwięcej problemów i słabych stron Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego odnotowano w obszarach **Transport i infrastruktura transportowa** oraz **Rewitalizacja przestrzenna i społeczna**. Dlatego też największy zakres interwencji dotyczy właśnie projektów w ramach poszczególnych Priorytetów Rozwojowych Strategii ZIT LOF związanych z tymi obszarami. Trzecim w kolejności obszarem, w którym będą prowadzone działania jest **Ochrona środowiska**.

Tabela 5 – Matryca pokazująca wpływ poszczególnych Priorytetów Rozwojowych i realizowanych w ich ramach projektów, na wybrane problemy z analizy SWOT.

	CEL ROZWOJOWY NR 1: <i>Podniesienie poziomu i dostępności edukacji, rynku pracy, włączenia społecznego oraz innowacyjności w LOF.</i>			CEL ROZWOJOWY NR 2: <i>Poprawa mobilności transportowej, niskoemisyjności oraz zachowanie i promowanie dziedzictwa naturalnego w LOF.</i>				CEL ROZWOJOWY NR 3: <i>Przyspieszenie zrównoważonego rozwoju poprzez rewitalizację przestrzenną i społeczną z uwzględnieniem TIK w LOF.</i>		
Wybrane problemy z analizy SWOT w ramach diagnozowanych obszarów	Priorytet Rozwojowy 1.1 Wsparcie jakości i skuteczności edukacji w LOF w zakresie wspierania zapotrzebowania na rynku pracy (wspierane w ramach RPO-PI 10i, 10iii).	Priorytet Rozwojowy 1.2 Wsparcie jakości i dostępu do rynku pracy, w zakresie rozwoju innowacyjności i przedsiębiorczości oraz działań na rzecz osób wchodzących lub powracających na rynek pracy (wspierane w ramach RPO-PI 8iii, 8v, 8i, 8iv).	Priorytet Rozwojowy 1.3 Wsparcie działań związanych z włączeniem społecznym, ułatwieniem dostępu do usług opieki zdrowotnej i usług socjalnych, walką z ubóstwem i wszelką dyskryminacją (wspierane w ramach RPO-PI 9i, 9iv, 9v).	Priorytet Rozwojowy 2.1 Rozwój i usprawnienie systemu komunikacyjnego na obszarze LOF (wspierane w ramach RPO WL 2014-2020 – PI 7b, POPW 2014-2020 – 7b).	Priorytet Rozwojowy 2.2 Wsparcie zrównoważonego rozwoju mobilności, systemu transportu i zastosowań strategii niskoemisyjnych w transporcie (wspierane w ramach RPO WL 2014-2020 – PI 4e, POPW 2014-2020 – 4e).	Priorytet Rozwojowy 2.3 Podniesienie efektywności energetycznej w mieszkalnictwie, przemyśle i sektorze publicznym na terenie LOF (Projekty komplementarne - wspierane w ramach POIS - PI 4iii, 4v, 4vi).	Priorytet Rozwojowy 2.4 Zachowanie i tworzenie terenów zielonych wspierających niskoemisyjność (wspierane w ramach RPO WL 2014-2020 – PI 6d).	Priorytet Rozwojowy 3.1 Wsparcie rewitalizacji społecznej poprzez rewitalizację przestrzenną (wspierane w ramach RPO-PI 9b)	Priorytet Rozwojowy 3.2 Rozwój systemów TIK w celu: (i) wsparcia elektronicznej administracji (ii) wdrażania elektronicznych usług publicznych (iii) zwiększenia dostępności informacji sektora publicznego (iv) wspomaganie nowoczesnej edukacji poprzez e-learning (wspierane w ramach RPO-PI 2c)	Priorytet Rozwojowy 3.3 Działania związane z organizacją terenów inwestycyjnych oraz kompleksowe ich zagospodarowanie (wspierane w ramach RPO-PI 3a)
Demografia i potencjał rozwojowy										
Niekorzystna (perspektywicznie) sytuacja na rynku pracy, tj. wysokie bezrobocie (również w grupie osób z wyższym wykształceniem) oraz niższe od średniej krajowej przeciętne wynagrodzenie		**Typ projektu EFS: Programy aktywizacji zawodowej obejmujące różne formy wsparcia (poradnictwo, staże, kursy)								
Zwiększający się udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oraz malejąca liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	**Typ projektu EFS: Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 – 4 lata	**Typ projektu EFS: Przedsięwzięcia zwiększające dostęp do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3								

Edukacja i szkolnictwo wyższe									
Brak wykwalifikowanej kadry dydaktycznej odpowiadającej potrzebom rynku pracy i systemu kształcenia	**Typ projektu EFS: Organizacja zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy, z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw, podnoszenia kompetencji bądź kwalifikacji nauczycieli wszystkich przedmiotów w zakresie korzystania z nowoczesnych metod, technologii i sprzętu, organizowania i udzielania doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej								
Niewystarczające dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do kierunków postępującego rozwoju przestrzennego LOF	**Typ projektu EFS: Tworzenie warunków uczenia się, adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zmian zachodzących w gospodarce: wyposażenie pracowni dla przedmiotów matematyczno – przyrodniczych oraz pracowni ICT								
Rynek pracy i przedsiębiorczość									
Niski poziom kapitału zawodowego społeczeństwa LOF	**Typ projektu EFS: Rozszerzenie oferty o zajęcia realizowane w celu wyrównania stwierdzonych deficytów oraz								

	dodatkowe zajęcia, które pozwolą na zwiększenie kompetencji społecznych **Typ projektu EFS: Szkolenia językowe zakończone procesem certyfikacji									
Brak udogodnień dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą		**Typ projektu EFS: Wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej								
Ochrona środowiska										
Przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego PM10.				Pomimo, iż projekty związane z rozwojem systemu dróg mogą zwiększyć ilość samochodów, a tym samym poziom zanieczyszczenia powietrza, to jednak będzie on neutralizowany poprzez inne działania i projekty zmierzające do poprawy jakości powietrza na terenie LOF	***Projekt komplementarny w ramach POPW: Niskoemisyjna sieć komunikacji zbiorowej dla północnej części LOF wraz z budową systemu biletu elektronicznego komunikacji aglomeracyjnej	****Projekty komplementarne w ramach POIS - PI 4.v oraz 4.vi				
Degradacja obszarów cennych przyrodniczo oraz obszarów zieleni miejskiej							*Projekt ZIT: Zielony LOF *Projekt ZIT: Rewitalizacja przyrodnicza Parku Ludowego w Lublinie znajdującego się w obszarze Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego			

Zdewaluowane energetyczne zasoby miejskie z dużymi stratami energii i ciepła						****Projekty komplementarne w ramach POIS - PI 4.v oraz 4.vi				
Transport i infrastruktura transportowa										
Oslabienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej LOF oraz utrudnienia w rozwoju spójnych, zintegrowanych systemów komunikacji publicznej				<p>***Projekt komplementarny w ramach POPW: Przebudowa skrzyżowania w ciągu dróg krajowych 12, 17, 19 (al. Solidarności i al. Gen. Wł. Sikorskiego) i drogi wojewódzkiej 809 (ul. Poligonowa i ul. Gen. Duchy)</p> <p>***Projekt komplementarny w ramach POPW: Budowa przedłużenia Drogi ul. Bohaterów Monte Cassino do węzła Sławin położonego w drodze krajowej relacji Lublin Warszawa</p> <p>***Projekt komplementarny w ramach POPW: Zwiększenie dostępności LOF poprzez przebudowę i budowę DW 835 w Lublinie</p>	<p>*Projekt ZIT: Rozbudowa Systemu Zarządzania Ruchem i Komunikacją w Lublinie</p> <p>*Projekt ZIT: Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>***Projekt komplementarny w ramach POPW: Infrastruktura transportowa w al. Kraśnickiej w Lublinie wraz z zakupem taboru</p>					
Spadek popytu na usługi komunikacji publicznej spowodowany rosnącą liczbą samochodów osobowych oraz niewłaściwym rozwojem infrastruktury towarzyszącej transportowi publicznemu					<p>*Projekt ZIT: Budowa, modernizacja przystanków i węzłów przesiadkowych zintegrowanych z innymi rodzajami transportu dla potrzeb LOF</p> <p>***Projekt komplementarny w ramach POPW: Rozbudowa sieci</p>					

					komunikacji zbiorowej dla potrzeb Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego dla LOF					
Brak integracji transportowej pomiędzy rdzeniem LOF (Lublinem) a miastami powiatowymi i gminami					***Projekt komplementarny w ramach POPW: Skomunikowanie obszaru aktywności gospodarczej Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego poprzez budowę brakującego odcinka DW 835 w Lublinie	*Projekt ZIT: Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego *Projekt ZIT: Mobilny LOF ***Projekt komplementarny w ramach POPW: Usprawnienie systemu transportu zbiorowego dla LOF				
Brak sprawnego połączenia drogowego z Lotniskiem Lublin spełniającego oczekiwania mieszkańców LOF					*Projekt ZIT: Optymalizacja połączeń pomiędzy drogą ekspresową S17/12 i Portem Lotniczym poprzez budowę ul. Kusocińskiego					
Brak chodników i bezpiecznych tras pieszych wzdłuż głównych dróg w obszarach zabudowanych						*Projekt ZIT: Mobilny LOF				
Wysoka emisyjność spalin w związku z przewagą użytkowania samochodów osobowych przez mieszkańców LOF					Pomimo, iż projekty związane z rozwojem systemu dróg mogą zwiększyć ilość samochodów, a tym samym poziom zanieczyszczenia powietrza, to jednak będzie on neutralizowany poprzez inne działania i projekty zmierzające do poprawy jakości powietrza na terenie	*Projekt ZIT: Budowa, modernizacja przystanków i węzłów przesiadkowych zintegrowanych z innymi rodzajami transportu dla potrzeb LOF ***Projekt komplementarny w ramach POPW: Przebudowa strategicznego korytarza transportu				

				LOF	zbiorowego wraz z zakupem taboru w centralnej części obszaru LOF					
Potrzeby społeczne i zdrowotne										
Narastające i niezaspokojone potrzeby społeczne i zdrowotne wśród osób starszych.				**Typ projektu EFS: Realizacja zintegrowanych usług o charakterze opiekuńczym i zdrowotnym						
Brak koordynacji i sporadyczność podejmowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym				**Typ projektu EFS: Programy na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych bądź zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację oraz reintegrację społeczno-zawodową						
Rewitalizacja przestrzenna i społeczna										
Niewystarczająca infrastruktura i poziom usług dla osób starzejących się i generowana tym bezradność, wyłączenie społeczne, niepełnosprawność.				**Typ projektu EFS: Realizacja zintegrowanych usług społecznych (socjalnych) o charakterze profilaktycznym, aktywizującym i interwencyjnym					*Projekt ZIT: Rewitalizacja części Śródmieścia miasta Lublin *Projekt ZIT: Poprawa spójności przestrzennej i społecznej Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez rewitalizację.	
Zdegradowanie obszarów przydatnych do ożywienia gospodarczego lub rekultywacji przyrodniczej					***Projekt komplementarny w ramach POPW: Rozbudowa i udrożnienie komunikacji zbiorowej dla obszaru specjalnej strefy ekonomicznej i strefy			*Projekt ZIT: Zielony LOF *Projekt ZIT: Poprawa spójności przestrzennej i społecznej Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego		

					przemysłowej w Lublinie		poprzez rewitalizację		
Degradacja głównych ulic/rynków miast, stanowiących potencjalnie ważne centrum rozwojowe funkcjonalne i miejsce spotkań i integracji mieszkańców umożliwiające włączenie społeczne								<p>*Projekt ZIT: Rewitalizacja części Śródmieścia miasta Lublin</p> <p>*Projekt ZIT: Poprawa spójności przestrzennej i społecznej Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez rewitalizację.</p>	
Zły stan techniczny i niskie parametry energetyczne budynków użyteczności publicznej, budynków komunalnych						****Projekty komplementarne w ramach POIS - PI 4iii		<p>*Projekt ZIT: Poprawa spójności przestrzennej i społecznej Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez rewitalizację</p>	
Pogłębiające się wykluczenie cyfrowe w gminach nie mających szerokiego dostępu do Internetu a w tym brak e-usług								<p>*Projekt ZIT: E-gminy w Lubelskim Obszarze Funkcjonalnym</p>	

Legenda:

Kolor	Poziom wpływu Priorytetu Rozwojowego Strategii ZIT na problem wskazany w analizie SWOT	
	wysoki	+++
	średni	++
	niski	+
	neutralny	0
	ujemny	-

*Projekt ZIT – Projekt ze Strategii ZIT LOF, realizowany w trybie bez konkursowym ze środków EFRR

**Typ projektu EFS – Przykładowy typ projektu z SZOOP RPO WL 2014-2020, możliwy do zrealizowania ze środków EFS

***Projekt komplementarny w ramach POPW 2014-2020

****Projekty komplementarne w ramach POIS - PI 4iii

5.3 Wzajemne relacje w zakresie CT i PI pomiędzy Strategią ZIT LOF i RPO WL 2014-2020 – matryca logiczna strategii inwestycyjnej Strategii ZIT.

Tabela 6 – Matryca logiczna Strategii ZIT LOF

Cel Rozwojowy ZIT	Priorytet Rozwojowy ZIT	Oś priorytetowa RPO	Cel tematyczny UE	Priorytet Inwestycyjny UE	Wsparcie UE	Środki własne na dofinansowanie	Udział wsparcia UE w całości środków PO	
							EFS %	EFRR %
CR 1	PR 1.1	OP XII	CT 10	10i, 10iii	6 275 539,00 €	1 107 448,06 €	85 %	85 %
	PR 1.2	OP IX, X	CT 8	8iii, 8v, 8i, 8iv	600 000,00 €	105 882,35 €	85 %	85 %
	PR 1.3	OP XI	CT 9	9i, 9iv, 9v	5 200 000,00 €	917 647,06 €	85 %	85 %
CR 2	PR 2.1	OP VIII	CT 7	7b	4 000 000,00 €	705 882,35 €	85 %	85 %
	PR 2.2	OP IV	CT 4	4e	63 749 393,00 €	11 249 892,88 €	85 %	85 %
	PR 2.3	POIŚ	CT 4	4iii, 4v, 4vi	-	-	-	-
	PR 2.4	OP VII	CT 6	6d	8 000 000,00 €	1 411 764,71 €	85 %	85 %
CR 3	PR 3.1	OP XIII	CT 9	9b	16 720 000,00 €	2 950 588,24 €	85 %	85 %
	PR 3.2	OP II	CT 2	2c	861 000,00 €	151 941,18 €	85 %	85 %

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział 6. Zasady i tryb wyboru projektów

System wyboru projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL ze środków EFRR odnosi się do horyzontalnych zasad wynikających z wytycznych w zakresie wyboru projektów, a w szczególności koncentruje się przede wszystkim na zapewnieniu:

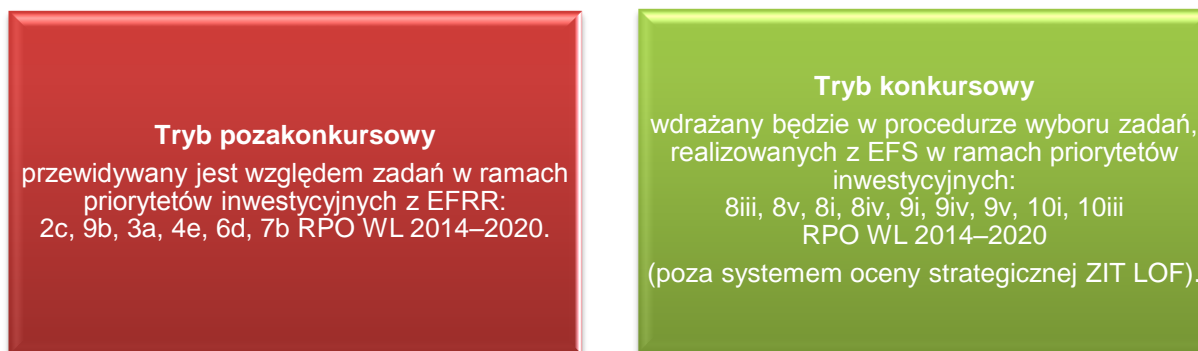
- ✚ efektywności procesu selekcji,
- ✚ przejrzystości,
- ✚ rzetelności,
- ✚ równego traktowania wnioskodawców,
- ✚ bezstronności dokonywanej oceny,
- ✚ sprawności proceduralnej.

Zgodnie z art. 38 ust. 2 i 3 ustawy wdrożeniowej, tryb pozakonkursowy ma miejsce przy zaistnieniu łącznie dwóch okoliczności:

- a) wnioskodawcą danego projektu, ze względu na jego charakter lub cel, może być wyłącznie podmiot jednoznacznie określony przed złożeniem wniosku o dofinansowanie;
- b) dany projekt ma strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju lub regionu, lub obszaru objętego realizacją ZIT, lub dotyczy realizacji zadań publicznych.

W Strategii ZIT przewidziano dwa tryby wyboru projektów, z których tylko tryb pozakonkursowy będzie realizowany w systemie oceny strategicznej zgodności z niniejszą Strategią.

Schemat 6 – Tryby wyboru projektów

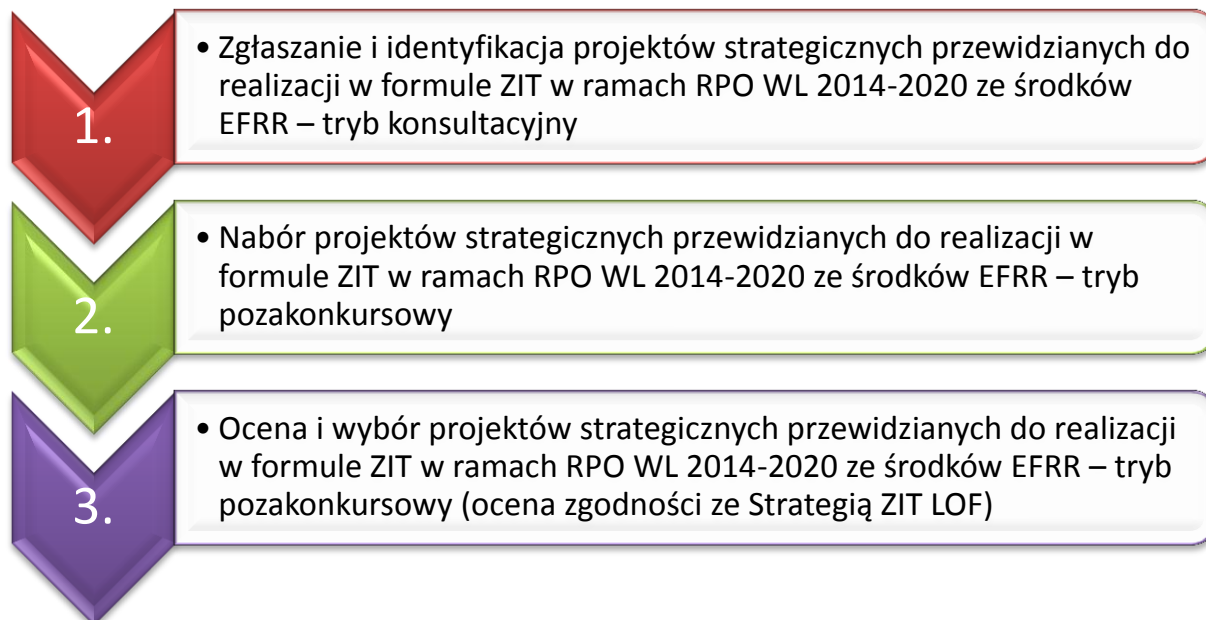

Źródło: Opracowanie własne

Na mocy art. 48 ust. 1 Rozporządzenia Ogólnego w celu zapewnienia wyboru projektów o znaczeniu strategicznym dla rozwoju Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego i jednocześnie optymalnych z punktu widzenia realizacji celów Strategii ZIT LOF, Regionalnego Programu Operacyjnego WL oraz nakreślonych celów strategicznych wynikających ze Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, Porozumienie ZIT będzie uczestniczyć w procesie przygotowania i akceptacji kryteriów wyboru projektów poprzez udział swoich przedstawicieli w Komitecie Monitorującym RPO WL 2014-2020.

System wyboru projektów został podzielony na trzy główne procesy, które zostały opisane w dalszej części niniejszego dokumentu.

Schemat 7 – Procesy w systemie wyboru projektów

Źródło: Opracowanie własne.

6.1 Zasady i wybór Projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL ze środków EFRR – tryb pozakonkursowy

I. Zgłaszanie i identyfikacja projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR – tryb konsultacyjny

Wybór projektów strategicznych poprzedzony jest procesem identyfikacji projektów, w ramach którego dokonuje się wstępnej weryfikacji propozycji projektu pod względem szans na uzyskanie dofinansowania, dotyczy ona w szczególności:

- ✓ spełnienia przesłanek, o których mowa w art. 38 ust. 2 i 3 ustawy wdrożeniowej,
- ✓ zgodności propozycji projektu z celami szczegółowymi lub rezultatami odpowiednich priorytetów RPO WL 2014-2020, poprzez które projekt przyczyni się do realizacji założonych celów szczegółowych lub rezultatów odpowiednich priorytetów RPO WL,
- ✓ możliwości realizacji w ramach alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów,
- ✓ wykonalności, przez którą należy rozumieć możliwość zrealizowania przedsięwzięcia i osiągnięcia jego celów m.in. w świetle zaproponowanych ram czasowych lub przedstawionego planu poszczególnych zadań w ramach projektu,
- ✓ przyczyniania się zgłoszonych projektów do realizacji Wizji określonej w Strategii ZIT LOF.

Identyfikacja projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT LOF w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR odbywa się dwustopniowo i przebiega w formule konsultacji – uzgodnień pomiędzy IP, koordynatorami gminnymi, a IZ RPO WL.

II. Nabór projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR – tryb pozakonkursowy

Nabór zidentyfikowanych projektów przeprowadzany jest zgodnie z zasadami zgłaszania projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT i obejmuje w szczególności:

- ✓ Wezwanie Partnerów ZIT LOF do złożenia Fiszki zgłoszeniowej dla projektu planowanego do realizacji w ramach ZIT,
- ✓ Zamieszczenie informacji na stronie/podstronie internetowej ZIT LOF o zasadach zgłaszania zidentyfikowanych projektów do realizacji w formule ZIT,
- ✓ Przyjęcie i rejestracja Fiszek zgłoszeniowych (nadanie numeru identyfikacyjnego),
- ✓ Przeprowadzenie formalnej weryfikacji,⁶⁹
- ✓ Skierowanie do oceny Fiszek, które przeszły weryfikację formalną.

III. Ocena i wybór projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR – tryb pozakonkursowy

Ocena i wybór projektów przeprowadzone przez IP RPO WL stanowi pierwszy etap całego procesu oceny projektów strategicznych - obejmuje wyłącznie ocenę zgodności projektu ze Strategią

⁶⁹ Formalna weryfikacja będzie dokonywana przed przystąpieniem do oceny Fiszki, pod kątem zagadnień:

1. czy Fiszka została złożona w określonym terminie?
2. czy Fiszka została sporządzona na obowiązującym formularzu?
3. czy Fiszka zawiera wszystkie wymagane załączniki?
4. czy Fiszka zawiera wymagane podpisy?

W przypadku niespełnienia trzech pierwszych ww. wymogów Fiszka podlega rejestracji, lecz nie podlega procesowi oceny. Partner ZIT LOF wzywany będzie pisemnie do uzupełnienia występujących braków jedynie w przypadku nie spełnienia ww. wymogu nr 4 - dopuszczalne będzie tylko jednokrotne uzupełnienie podpisów.

ZIT. Kolejne etapy oceny w procedurze negocjacyjno-uzgodnieniowej przeprowadzane są przez Instytucję Zarządzającą RPO WL 2014-2020.

Ocena strategiczna dokonywana jest przez Zespół Oceniający Projekty powołany przez Prezydenta Miasta Lublin w celu zapewnienia kompleksowej, profesjonalnej, bezstronnej i rzetelnej oceny, w oparciu o kryteria wyboru projektów zatwierdzone przez Komitet Monitorujący RPO WL 2014-2020 oraz na podstawie zapisów *Fiszki Zgłoszeniowej dla projektu planowanego do realizacji w ramach ZIT* i ich zgodności z zapisami:

- ✓ Strategii ZIT LOF,
- ✓ Regionalnego Programu Operacyjnego i Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.

Do uznania za projekt wybierany w trybie pozakonkursowym, a co za tym idzie wpisaniem projektu na listę projektów strategicznych, obligatoryjne jest spełnienie wszystkich kryteriów. Komitet Monitorujący RPO WL przyjął kryteria zerojedynkowe, które są weryfikowane w odniesieniu do danego projektu - ocena spełnienia kryterium polega na przyznaniu wartości logicznych „TAK”, „NIE”.

Na mocy art. 53 ust. 1. Ustawy wdrożeniowej zgodnie z którym prawo wniesienia protestu przysługuje Wnioskodawcy jedynie, w przypadku negatywnej oceny jego projektu wybranego w trybie konkursowym, przyjęto że Partnerom ZIT LOF zgłaszającym projekty w ramach trybu pozakonkursowego nie przysługują środki odwoławcze.

Lista wybranych projektów strategicznych ZIT LOF przewidzianych do realizacji w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF stanowi załącznik do niniejszej Strategii. Umieszczenie projektu na przedmiotowej liście, jest warunkową deklaracją jego realizacji oraz związane jest z zarezerwowaniem środków w ramach budżetu RPO WL 2014-2020. Projekty infrastrukturalne w ramach ZIT LOF nie podlegają procedurze konkursowej, jednak ich realizacja jest uzależniona od wyniku spotkań negocjacyjno-uzgodnieniowych przeprowadzanych są przez Instytucję Zarządzającą RPO WL 2014-2020 oraz wymogów dotyczących akceptacji wniosku wraz z załącznikami.

Szczegółowy opis sposobu realizacji procesów dotyczących oceny strategicznej znajduje się w Instrukcji Wykonawczej Instytucji Pośredniczącej zaangażowanej we wdrażanie ZIT na terenie LOF.

6.2 Kryteria wyboru Projektów strategicznych przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL ze środków EFRR – tryb pozakonkursowy

W dniu 25 czerwca 2015 roku Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Uchwałą Nr 5/2015 przyjął kryteria oceny strategicznej dla działań przewidzianych w trybie pozakonkursowym współfinansowanych z EFRR.

Tabela 7 – Kryteria oceny strategicznej zgodności ze strategią ZIT LOF

Ocena strategiczna		
Kryteria oceny strategicznej zgodności ze strategią ZIT LOF		
Lp.	Nazwa kryterium	Definicja kryterium
1	Czy Wnioskodawca kwalifikuje się do wsparcia w ramach Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli wnioskodawcą jest Jednostka Samorządu Terytorialnego wchodząca w skład Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego i będąca stroną porozumienia o współpracy w zakresie realizacji ZIT z dn. 30 marca 2015 r.
2	Czy projekt będzie realizowany na terenie Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli obszar realizacji przedsięwzięcia znajduje się na terenie gmin/y leżących/ej na obszarze Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego ZIT.

3	Czy projekt wynika ze zdiagnozowanych potrzeb Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli projekt wynika ze zdiagnozowanych potrzeb i jest odpowiedzią na główne i istotne problemy określone w Strategii ZIT, wpisując się w działania realizowane w ramach Priorytetów Rozwojowych.
4	Czy projekt ma charakter ponadlokalny i jest zgodny z celami strategii terytorialnych?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli projekt jest spójny oraz przyczynia się do osiągania Priorytetów Rozwojowych zdefiniowanych w ramach Celów Rozwojowych Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF oraz celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030r.). Potrzeba realizacji projektu wynikać powinna ze wskazanych określonych kierunków działań w ww. dokumentach.
5	Czy projekt charakteryzuje zintegrowany charakter?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli projekt jest powiązany tematycznie co najmniej z jednym innym projektem* w ramach wspólnego celu jaki ma zostać osiągnięty. <i>*Projekt w rozumieniu art. 2 pkt. 18 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2014, poz. 1146</i>
6	Czy projekt jest zgodny z obszarami wsparcia RPO WL na lata 2014-2020?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli projekt jest zgodny z celem/ami szczegółowym/mi i typem/ami projektów określonymi w kartach opisu działań dedykowanych Zintegrowanym Inwestycjom Terytorialnym ze Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.
7	Czy projekt przyczynia się do osiągnięcia wskaźników monitoringu określonych w Strategii ZIT LOF?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli projekt przyczynia się do osiągnięcia wskaźników monitoringu określonych w Strategii ZIT LOF. Projekt powinien pokazać wpływ na realizację wskaźników i celów Strategii.
8	Czy projekt przyczynia się do realizacji wskaźników określonych w RPO WL 2014-2020?	Kryterium uznaje się za spełnione, jeżeli projekt przyczynia się do osiągnięcia wskaźników określonych w RPO WL 2014-2020.

Źródło: Opracowanie własne.

6.3 Wybór projektów przewidzianych do realizacji w formule ZIT w ramach RPO WL ze środków EFS – tryb konkursowy

Projekty konkursowe w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF z RPO WL 2014-2020 (EFS), powinny być nacechowane ścisłą korelacją z projektami ujętymi na liście projektów strategicznych, wzmacniając i uzupełniając ich oddziaływanie na rozwój Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

Zakres delegacji zadań związanych z projektami konkursowymi w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF (EFS), będzie regulowany za pośrednictwem porozumień/umów/uzgodnień bądź wytycznych programowych pomiędzy IP RPO WL, a IZ RPO WL 2014-2020.

6.4 Identyfikacja projektów o charakterze komplementarnym przewidzianych do realizacji w formule poza ZIT wspieranych z PO PW oraz PO IŚ.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne nie będą jedyną formą finansowania przedsięwzięć prorozwojowych w perspektywie finansowej budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Dla osiągnięcia celu głównego Strategii ZIT LOF konieczna będzie również realizacja zadań finansowanych z innych dostępnych zewnętrznych źródeł oraz w ramach środków własnych gmin LOF. Przedsięwzięcia takie stanowią projekty komplementarne do Strategii ZIT.

Projekty komplementarne to przedsięwzięcia o znaczeniu strategicznym dla całego obszaru funkcjonalnego, wpisujące się w założenia Strategii ZIT LOF oraz w istotny sposób przyczyniające się do realizacji jej celów, które mogą być uwzględnione w innych dokumentach programowych. Są to projekty realizowane zarówno przez gminy Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak i podmioty zewnętrzne. Listy tych przedsięwzięć (Załącznik nr 3 do niniejszej Strategii) zostały uzgodnione oraz wynegocjowane podczas bilateralnych spotkań bądź w innym trybie z właściwymi IZ krajowych Programów Operacyjnych oraz w ramach negocjacji Kontraktu Terytorialnego Województwa Lubelskiego.

Projekty komplementarne mogą zyskać preferencje w procesie ich wyboru do realizacji poprzez:

- umieszczenie preferencji w kryteriach wyboru projektów w ramach danego programu operacyjnego dla projektów komplementarnych wynikających ze Strategii ZIT LOF;
- wprowadzenie priorytetowego traktowania projektów komplementarnych w programach operacyjnych wynegocjowanych w Kontrakcie Terytorialnym;

Dla pozostałych projektów komplementarnych przyczyniających się do osiągnięcia celów założonych w Strategii ZIT, ich realizacja w znacznym stopniu uwarunkowana będzie pozyskaniem zewnętrznych źródeł finansowania.

Szczegółowe zasady dotyczące wyboru projektów komplementarnych do dofinansowania w ramach poszczególnych Programów Operacyjnych będą spełniały kryteria wyboru projektów określonych dla priorytetów oraz działań wskazanych i wynikających z wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020 oraz zapisów poszczególnych krajowych programów operacyjnych (w szczególności PO Infrastruktura i Środowisko i PO Polska Wschodnia).

Rozdział 7. Ramy finansowe i plan finansowy Strategii ZIT LOF

7.1 Podstawa prawna finansowania ZIT wraz z odniesieniem się do instrumentów finansowych.

Na podstawie art. 36 Rozporządzenia Ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku, ZITy mają zastosowanie, jeżeli istnieje konieczność finansowania projektów z więcej niż jednej osi priorytetowej jednego lub kilku programów operacyjnych. W przypadku decyzji o wsparciu finansowym ZIT ze środków EFRR, EFS – odpowiednie alokacje powinny znaleźć się w programach operacyjnych finansujących ZIT. W systemie wsparcia ZIT z funduszy strukturalnych przyjętego w Polsce – główna alokacja dla ZIT zaplanowana jest w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. W przypadku ZIT LOF jest to Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.

Do podstawowych zasad finansowania ZIT, koniecznych do uwzględnienia przy tworzeniu planu finansowego należą:

- alokacja z rezerwy programowej funduszy strukturalnych dla Polski po odjęciu rezerwy wykonania, alokacja 5% funduszy w skali kraju z EFRR - skonkretyzowane na poziomie RPO dla każdego z regionów;
- warunki brzegowe finansowania ZIT (kryteria dostępu) ze środków funduszy strukturalnych;
- przygotowanie Strategii ZIT LOF;
- udokumentowana wola JST do współpracy (powołanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa).

Finansowanie realizacji Strategii ZIT LOF bazuje na środkach unijnych dedykowanych bezpośrednio LOF na wdrażanie instrumentu ZIT oraz na uzupełniających je środkach gmin LOF, stanowiących wkład własny w projektach.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa na wdrażanie instrumentu ZIT została przewidziana kwota w wysokości 105 405 932,00 EUR, obejmująca łącznie środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (93 330 393,00 EUR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (12 075 539,00 EUR). Środki te są dostępne w ramach dodatkowej alokacji środków UE dla województwa lubelskiego w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.

7.2 Plan finansowy

Finansowanie realizacji Strategii ZIT LOF bazuje na środkach unijnych dedykowanych bezpośrednio LOF na wdrażanie instrumentu ZIT oraz na uzupełniających je środkach gmin LOF, stanowiących wkład własny w projektach.

Alokacja środków UE na instrument ZIT została przeznaczona na realizację **przedsięwzięć**, w ramach sześciu priorytetów inwestycyjnych EFRR oraz dziewięciu priorytetów inwestycyjnych EFS. We wszystkich przedsięwzięciach planuje się zastosowanie **bezwrotnego dotacyjnego mechanizmu finansowego** z 85% poziomem dofinansowania ze środków UE. Jednak zgodnie z zapisami RPO WL 2014-2020 w przypadku działań w ramach PI 4e oraz 9b ostateczna decyzja dotycząca współfinansowania ze środków UE (dotacja czy instrument zwrotny) zostanie podjęta po opracowaniu analizy ex-ante w zakresie instrumentów finansowych.

W ramach Strategii ZIT LOF wskazano również **przedsięwzięcia komplementarne** do projektów ZIT, które mogą uzyskać preferencyjne warunki dofinansowania w ramach krajowych programów operacyjnych, w szczególności Programu Operacyjnego Polska Wschodnia i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Załącznik nr 3 Strategii ZIT).

W przypadku **PO IŚ** dla beneficjentów z obszaru ZIT LOF przeznaczona jest alokacja na:

- Kompleksową modernizację energetyczną budynków mieszkalnych w ramach PI 4iii – w wysokości 9 410 864 EUR;
- Sieci ciepłownicze w ramach PI 4v – w wysokości 8 237 854 EUR;
- Sieci ciepłownicze w zakresie kogeneracji w ramach PI 4vi – w wysokości 7 351 634 EUR.

W przypadku **PO PW** dla miasta wojewódzkiego Związku ZIT LOF przeznaczona jest alokacja na:

- Zrównoważony transport miejski w ramach PI 4e – w wysokości 98 125 231 EUR;
- Zwiększenie mobilności regionalnej w ramach PI 7b – tryb konkursowy.

Rozdział 8. Rozstrzygnięcie, co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Odnosząc się do zapisów dokumentu p.n. „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” *Strategia ZIT powinna zawierać Strategiczną Ocenę Oddziaływania na Środowisko, gdy zachodzi taka konieczność.*

Zgodnie z Zasadami ZIT, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to narzędzie, za pomocą którego realizowane będą strategie terytorialne, przede wszystkim dotyczące zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Warunkiem osiągnięcia celu jest posiadanie pakietu dokumentów, w tym „Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych” określającej cele, kierunki rozwoju, zasady współpracy, a także najważniejsze działania wynikające z przeprowadzonych analiz. Podstawowym celem sporządzenia omawianego dokumentu jest stworzenie możliwości realizacji wspólnych przedsięwzięć w ramach środków dedykowanych ZIT LOF w RPO WL 2014-2020 oraz realizacja projektów komplementarnych współfinansowanych z KPO. Dokument „Strategia ZIT Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego” zawiera m.in. uwarunkowania strategiczne, obszar wsparcia Strategii ZIT LOF, analizę strategiczną SWOT, wizję, misję, Cele i Priorytety Rozwojowe Strategii ZIT, zasady i tryb wyboru projektów.

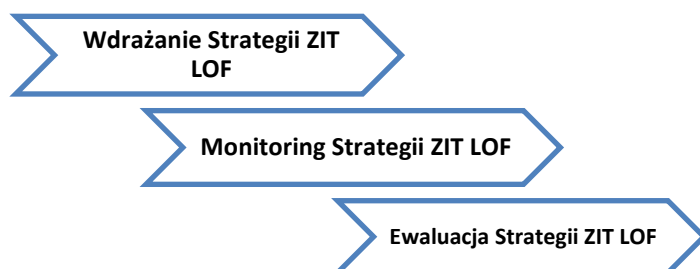
W ramach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, gminy Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego planują na swoim terenie zadania inwestycyjne związane z niskoemisyjnym transportem (PI 4e RPO WL 2014-2020 oraz PO PW 2014-2020) oraz inwestycje drogowe (PI 7b RPO WL 2014-2020 oraz PO PW 2014-2020). Gminy te mają obowiązek opracowania **Planów Gospodarki Niskoemisyjnej**, dla których jest lub będzie przeprowadzona *Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko*. Wszystkie planowane do realizacji strategiczne projekty ZIT LOF w ramach PI 4e i 7b wykażą pełną zgodność z Planami Gospodarki Niskoemisyjnej gmin LOF. **Rozstrzygnięcie, co do konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do Strategii ZIT LOF zostanie podjęte po zasięgnięciu opinii właściwego dla LOF Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie.**

Rozdział 9. Monitoring i system wdrażania Strategii ZIT LOF

9.1 Opis podstawowych procedur zarządzania ZIT LOF

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020 jest dokumentem otwartym, a w związku z tym powinna dynamicznie reagować na zmieniające się potrzeby wynikające z nowych uwarunkowań endogenicznych i egzogenicznych. Wdrażanie i monitoring są nierozdzielnie związane z procesem planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji Strategii ZIT LOF oraz w miarę pojawiających się zmian dokonywać jej aktualizacji.

Schemat 8 – Uproszczony schemat systemu wdrażania ZIT.

Źródło : opracowanie własne

Wdrażanie Strategii ZIT LOF będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej CR i uszczegółwiających je PR za pośrednictwem projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych tj.: RPO WL na lata 2014-2020, PO PW, oraz PO IS i PO PT.

Wdrażanie będzie odbywało się w czterech wymiarach:

1. Poprzez stałą współpracę z IZ RPO WL w tym udział w pracach Komitetu Monitorującego RPO WL.
2. Poprzez stałą współpracę z Partnerami Porozumienia ZIT LOF.
3. Poprzez jak najszersze aktywizowanie aktorów lokalnych do współdziałania w realizacji Strategii ZIT LOF.
4. Poprzez upowszechnianie informacji na temat realizacji Strategii ZIT LOF, w szczególności poprzez umieszczanie bieżących informacji na temat wdrażania Strategii ZIT LOF na stronach internetowych wszystkich Partnerów ZIT LOF (odpowiedzialnym za przygotowywanie informacji będzie BIURO ZIT)

Lider ZIT LOF, w ramach realizacji zasady partnerstwa (zgodnie z zasadami wskazanymi w Wytycznych MIR w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020⁷⁰) w procesie wdrażania Strategii ZIT podejmuje, w szczególności następujące działania:

- ✓ przekazywanie Partnerom ZIT LOF informacji o organizowanych z ich udziałem spotkaniach w czasie nie krótszym niż 14 dni kalendarzowych przed datą spotkania (w szczególnych przypadkach dopuszczalne jest skrócenie tego terminu – wymaga to uzasadnienia)
- ✓ przekazywanie koordynatorom gminnym informacji o organizowanych z ich udziałem spotkaniach w czasie nie krótszym niż 7 dni kalendarzowych przed datą spotkania (w szczególnych przypadkach dopuszczalne jest skrócenie tego terminu – wymaga to uzasadnienia)
- ✓ przekazywanie Partnerom ZIT LOF (w tym koordynatorom gminnym) np. drogą elektroniczną, dokumentów mających związek z realizacją Projektów w celu możliwości ich skonsultowania,
- ✓ przekazywanie Partnerom ZIT LOF (w tym również koordynatorom gminnym) informacji o wynikach przeprowadzonych z IZ konsultacji,
- ✓ stała współpraca z IZ RPO WL 2014-2020 oraz IZ KPO
- ✓ udostępnianie Partnerom Porozumienia ZIT LOF wszelkich analiz, ekspertyz, które zostały sfinansowane np. ze środków PO PT, z których jest finansowana działalność Biura ZIT
- ✓ organizowanie szkoleń, konferencji, spotkań finansowanych ze środków PO PT, zgodnie z przyjętym budżetem dotacji z PO PT - w celu upowszechniania wiedzy z zakresu wdrażania Strategii ZIT LOF.

⁷⁰ Wytyczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020 zatwierdzone przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju w dniu 31 marca 2015r. (MIR/H 2014-2020/8(01)/03/2015)

Monitoring polegał będzie na bieżącej analizie postępów w osiąganiu założeń strategicznych, składającej się z kilku etapów, takich jak: zbieranie danych i informacji, analiza danych i informacji, przygotowanie raportów, ocena wyników oraz ich porównanie – zgodnie z przyjętymi w Instrukcji Wykonawczej dla IP procedurami.

W przypadku pozytywnej oceny nie będą podejmowane działania naprawcze, a monitoring będzie kontynuowany w zgodnie z przyjętą w IW procedurą. Natomiast w przypadku negatywnej oceny wyników monitorowania Strategii ZIT LOF następuje identyfikacja odchyleń i analiza ich przyczyn.

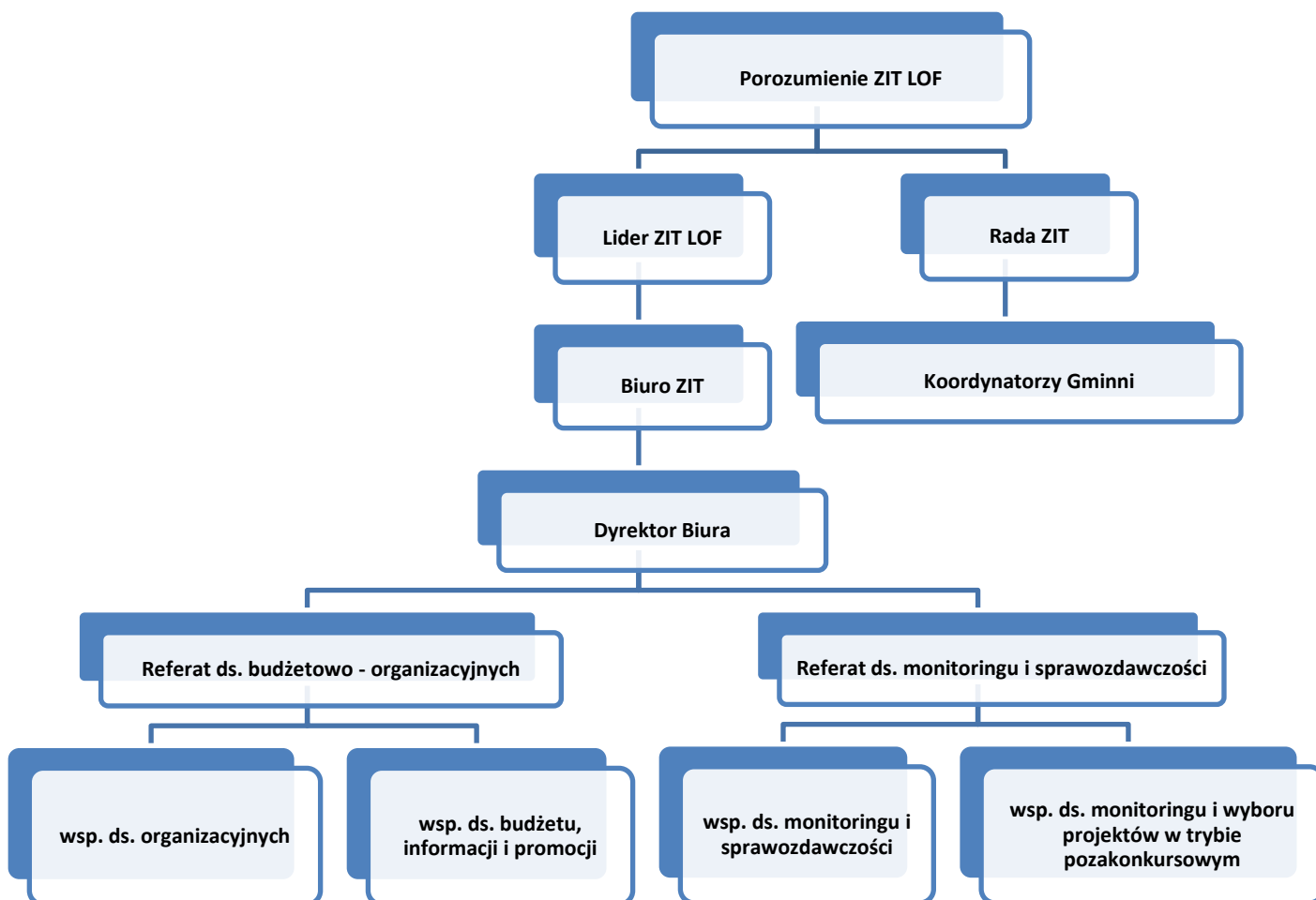
Monitoring będzie prowadzony przez Biuro ZIT na poziomach: organizacyjnym i merytorycznym. Biuro ZIT będzie przygotowywało wymagane raporty, w oparciu o informacje i dane przekazywane przez jednostki samorządowe LOF, na temat stanu zaawansowania realizacji CR Strategii ZIT LOF na zasadach uzgodnionych z IZ RPO WL i wynikających z Instrukcji Wykonawczej IP.

Monitoring Strategii ZIT dotyczył będzie wyłącznie zakresu dotyczącego projektów inwestycyjnych finansowanych z EFRR.

Ewaluacja to określenie, czy wystąpiły spodziewane efekty podejmowanych działań, jak również, czy zaprojektowany system tworzenia i wdrażania Strategii ZIT LOF jest zdolny do zapewnienia pożądaných efektów. Będzie się to odbywało między innymi w oparciu o zasady realizacji kontroli zarządczej, funkcjonującej w Urzędzie Miasta Lublin oraz na zasadach wynikających z IW, przy zapewnieniu odpowiedniej ścieżki audytu.

9.2 Opis struktury organizacyjnej ZIT LOF

Schemat 9 – Schemat struktury organizacyjnej ZIT LOF

Źródło: opracowanie własne

✚ Porozumienie Gmin Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014-2020 (wyciąg)

„§ 2. Reprezentacja ZIT LOF

1. Strony porozumienia zgodnie postanawiają, że Gmina Lublin - przyjmując rolę Lidera ZIT LOF-reprezentuje wszystkie gminy ZIT LOF:

- 1) w procesie negocjacji, ustanowienia i realizacji instrumentu ZIT dla LOF wobec ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, IZ RPO WL oraz innych podmiotów;
- 2) w pracach KM RPO WL;
- 3) w spotkaniach i konferencjach związanych z realizacją i promocją instrumentu ZIT, co nie wyklucza udziału przedstawicieli Stron;
- 4) w procesie publikacji aktów, które będą tego wymagały na podstawie odrębnych przepisów.

2. Strony porozumienia upoważniają Lidera do zawarcia z IZ RPO WL porozumienia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy wdrożeniowej a także do wykonywania zadań wynikających z tego porozumienia tj. pełnienia funkcji IP.

3. Strony porozumienia upoważniają Lidera ZIT LOF do opracowania, przedkładania, zatwierdzania i uzgadniania Strategii ZIT LOF oraz jej zmian, po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady ZIT LOF, oraz do przedkładania jej do opiniowania przez upoważnione do tego instytucje;

§ 4. Rada ZIT LOF

1. W skład Rady ZIT LOF wchodzi przedstawiciele organów wykonawczych Stron lub osoby ich reprezentujące (po jednej z każdej gminy).

2. Strony wyznaczają, w formie pisemnego, imiennego upoważnienia, swojego przedstawiciela i osobę go zastępującą (stałego zastępcę) w posiedzeniach i pracach Rady ZIT LOF (po jednym z każdej g 3. Rada ZIT LOF pełni funkcję programowo – opiniodawczą.

§ 6. Do zadań Rady ZIT LOF należy w szczególności:

- 1) opiniowanie projektu Strategii ZIT LOF;
- 2) opiniowanie zmian Strategii ZIT LOF;
- 3) opiniowanie zmian kierunków realizacji ZIT LOF;
- 4) składanie propozycji w zakresie kierunków rozwoju LOF;

§ 5. Zadania Partnerów

1. Partnerzy zobowiązują się, w szczególności do:

1) dostarczenia Liderowi wszelkich informacji niezbędnych do opracowania, zmian i realizacji Strategii ZIT LOF w ramach swojej własności rzeczowej i miejscowej;

2) dostarczenia Liderowi wszelkich informacji niezbędnych do prawidłowego wywiązywania się przez Lidera z zadań powierzonych w ramach pełnienia przez niego funkcji IP;

3) wyznaczenia koordynatorów gminnych tj. osób, które będą bezpośrednio współpracowały z Biurem ZIT LOF w celu zapewnienia sprawnej realizacji ZIT LOF;”

✚ Biuro ZIT (aparat pomocniczy Lidera ZIT LOF)

Z dniem 1 kwietnia 2015r. w strukturze Urzędu Miasta Lublin zostało utworzone Biuro Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (Biuro ZIT), które jako komórka organizacyjna ds. realizacji

ZIT jest aparatem pomocniczym Lidera. Do zadań Biura, zgodnie z § 4a pkt. 5 Porozumienia ZIT LOF, należy w szczególności:

1. Zapewnienie obsługi merytorycznej i technicznej Lidera ZIT LOF oraz Rady ZIT LOF;
2. Zapewnienie merytorycznej i technicznej realizacji zadań Lidera ZIT LOF poprzez:
  - opracowanie projektu Strategii ZIT LOF i jej zmian, celem przedłożenia jej do zatwierdzenia przez Lidera ZIT po uzyskaniu opinii Rady ZIT
  - prowadzenie procesu monitoringu i ewaluacji Strategii ZIT LOF
  - organizację zadań związanych z przeprowadzaniem wyborów projektów w trybie pozakonkursowym
  - monitorowanie stanu przygotowania projektów pozakonkursowych,
  - sporządzanie i przekazywanie do IZ RPO WL sprawozdań w odniesieniu do powierzonych zadań,
  - prowadzenie działań informacyjno – promocyjnych zgodnie z powierzonymi zadaniami,
  - przygotowywanie niezbędnych dokumentów i przeprowadzanie niezbędnych procedur umożliwiających pozyskiwanie i rozliczanie środków finansowych pochodzących z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, zapewniających sprawne zarządzanie i funkcjonowanie IP,
  - bieżącą współpracę z koordynatorami gminnymi,
  - realizację innych zadań wynikających z zawartego z IZ RPO WL porozumienia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, z dnia 11 lipca 2014 r.

Gmina Lublin prefinansuje koszty związane z wykonywaniem funkcji koordynacyjnych, w tym IP i obsługą administracyjną (funkcjonowaniem Biura ZIT), które zostaną zrefundowane z pozyskanych środków pochodzących z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020, zgodnie z właściwymi zasadami dotyczącymi kwalifikowalności wydatków.

IP jako instytucja stanowiąca element systemu realizacji programu (art. 48 u.1 Rozporządzenia (UE) Nr 1303/2013) bierze m.in. udział w pracach Komitetu Monitorującego i w tworzeniu kryteriów wyboru projektów.

W celu realizacji zadań IP zostanie zawarte Porozumienie pomiędzy IZ RPO WL a IP⁷¹.

W ramach powierzonych zadań Instytucja Pośrednicząca zobowiązana jest w szczególności do:

- 1) przygotowania propozycji kryteriów wyboru projektów w zakresie wdrażanych Działań, spełniających warunki określone w art. 125 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.,
- 2) wyboru projektów do dofinansowania w formule ZIT (ocena zgodności ze Strategią ZIT LOF),
- 3) zapewnienia aktualności i poprawności danych służących do monitorowania realizacji wdrażanych Działań,
- 4) monitorowania i sprawozdawania z realizacji ZIT w ramach RPO;
- 5) zapewniania informacji o wdrażanych Działaniach i ich promocji zgodnie ze Strategią komunikacji Programu oraz Rocznymi planami działań informacyjnych i promocyjnych,
- 6) współpracy z Instytucją Zarządzającą w zakresie ewaluacji RPO WL, w tym udostępniania informacji na potrzeby badań ewaluacyjnych,
- 7) ochrony i przetwarzania danych osobowych z zapewnieniem bezpieczeństwa i poufności danych oraz zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych, w zależności od zakresu zadań.

⁷¹ Przedmiotowe Porozumienie dotyczy wyłącznie Działań finansowanych z EFRR

Rozdział 10. Raport z przygotowania Strategii ZIT LOF i sposoby zaangażowania lokalnych aktorów

10.1 Raport z przygotowania Strategii ZIT LOF

Procedura organizacji pracy

Pracę prowadzono:

1. W formie spotkań roboczych, w których uczestniczyli przedstawiciele Zamawiającego oraz Wykonawcy.
2. W formie spotkań przedstawicieli JST współtworzących.
3. Poprzez kontakt telefoniczny oraz przy pomocy poczty elektronicznej z przedstawicielami JST współtworzących LOF.
4. Poprzez analizę danych zastanych („desk research”, analizę danych statystycznych, analizę planów inwestycyjnych JST współtworzących LOF, analizę szeregu raportów i innych opracowań opisujących rozwój społeczno-gospodarczy LOF, Założenia Strategii ZIT dla LOF).
5. Poprzez uzyskiwanie danych z instytucji i podmiotów, których działania oceniono, jako istotne z punktu widzenia opracowanego dokumentu.

Zakres dokumentu

Dokument opracowano, opierając się w szczególności na Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce oraz RPO WL 2014-2020.

Zastosowane specyficzne elementy metodologiczne w celu podniesienia dostosowania ZIT do potrzeb LOF i wymogów w zakresie realizacji zintegrowanych inwestycji miejskich i terytorialnych

- 4 wymiary terytorialne wsparcia – międzygminne, gminy/miast, śródmiejskie oraz śród i ponad regionalne
- Zdefiniowanie działań zgodnie z logiką inwestycji komplementarnych wynikających z reakcji rynku, niebędących częścią bezpośrednio realizowanych działań, ale samoczynnym dalszym rozwojem obszaru objętego interwencją
- Wprowadzenie dodatkowego poziomu - celów szczegółowych, które pozwolą na doprecyzowanie celów na poziomie obszarów interwencji
- Zaproponowania potencjalnych projektów wpisujących się w Priorytety Inwestycyjne RPO WL 2014-2020

Tabela 8 – Kalendarium prac nad Strategią ZIT

Rada ZIT	Biuro ZIT i pracownicy gmin	Spotkania poza UML	Konsultacje/ekspertyzy/ opracowania
13.05.2014 – I posiedzenie Rady ZIT (podpisanie Umowy współpracy JST w ramach LOF)	10.06.2014 - powstanie referatu ds. ZIT w Wydziale PN 16-17.10.2014 – warsztaty Nałęczów – Opracowanie PGN	27.01.2014 - spotkanie zespołu koordynacyjnego ZIT – Unia Metropolii Polskich 04.03.2014 - spotkanie z ekspertami JASPERS i UMWL - Lublin	2011-2014 – Spotkania Rady Rozwoju Lublina 15.01.2014 - II Posiedzenie Regionalnego Forum Terytorialnego Województwa Lubelskiego
30.09.2014 – II posiedzenie Rady ZIT (zatwierdzenie projektów rekomendowanych do)	12-13.11.2014 – warsztaty Lublin – Studium wykonalności	14.03.2014 - spotkanie zespołu koordynacyjnego	25.02.2014 – rozpoczęcie

94

<p>ZIT)</p> <p>17.12.2014 – warsztaty prowadzone przez A. Bartoszewicza dla Wójtów/Burmistrzów (Lublin)</p> <p>23.02.2015 - III posiedzenie Rady ZIT</p> <p>03.03.2015 – IV posiedzenie Rady ZIT (zatwierdzenie listy projektów podstawowych i rezerwowych)</p> <p>30.03.15 – V posiedzenie Rady ZIT (podpisanie Porozumienia zgodnie z art. 74)</p>	<p>listopad/grudzień 2014 – warsztaty w 16 gminach LOF – Analiza studiów uwarunkowań gmin LOF pod względem planowania dróg i węzłów przesiadkowych.</p> <p>27-28.11.2014 – warsztaty Okuninka – Identyfikacja projektów komplementarnych oraz możliwość ich finansowania w nowej perspektywie</p> <p>26.01.2015 – spotkanie Biura ZIT dot. stanu prac nad strategią ZIT</p> <p>02.02.2015 – spotkanie Biura ZIT dot. alokacji.</p> <p>09.02.2015 – spotkanie Biura ZIT dot. projektów do strategii ZIT</p> <p>14.04.2015 – spotkanie Biura ZIT z koordynatorami gminnymi</p> <p>03.06.2015 - spotkanie Biura ZIT z koordynatorami gminnymi</p> <p>03.07.2015 - spotkanie Biura ZIT z koordynatorami gminnymi</p>	<p>ZIT – Unia Metropolii Polskich</p> <p>23.04.2014 - spotkanie zespołu koordynacyjnego ZIT – Unia Metropolii Polskich</p> <p>13.05.2014- spotkanie z ekspertami JASPERS i UMWL - Lublin</p> <p>02.07.2014 – spotkanie z ekspertami JASPERS - Warszawa</p> <p>14.07.2014 – spotkanie zespołu koordynacyjnego ZIT – Unia Metropolii Polskich</p> <p>08.08.2014 – spotkanie w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego dot. przedsięwzięć priorytetowych do realizacji celów strategii rozwoju województwa, ZIT, kontrakt terytorialny</p> <p>29.09.2014 – spotkanie zespołu koordynacyjnego ZIT – UMP</p> <p>21.11.2014 – Konsultacje Strategii - MIR</p> <p>16.12.2014 – konferencja dot. ZIT - Rzeszów</p> <p>19-20.01.2015 - spotkanie w Zakopanem dot. wdrażania ZIT w Polsce, organizator MIR</p> <p>18.02.2015 – spotkanie w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego dot. projektów zgłoszonych przez gminy LOF</p> <p>19.03.2015 – spotkanie zespołu koordynacyjnego ZIT – UMP</p> <p>20.03.2015 – spotkanie w sprawie Strategii ZIT – UMWL i JASPERS</p> <p>23.04.2015 – spotkanie przedstawicieli Biura ZIT w UMWL</p>	<p>konsultacji dokumentu „Założenia Strategii ZIT”</p> <p>marzec 2014 – otrzymaliśmy uwagi z gmin LOF, oraz wydziałów i jednostek organizacyjnych UM Lublin</p> <p>kwiecień-czerwiec 2014 – zbieranie danych do Strategii, korespondencja mailowa z gminami LOF.</p> <p>24.06.2014 r. - III Posiedzenie Regionalnego Forum Terytorialnego Województwa Lubelskiego</p> <p>14.07.2014 – przekazanie dokumentu pod nazwą: „Opracowanie do strategii rozwoju Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (LOF) ze szczególnym uwzględnieniem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)” przygotowanego przez Panią Annę McCrea.</p> <p>lipiec/sierpień 2014 – zbieranie uwag gmin LOF do Strategii ZIT</p> <p>12.08.2014 – przekazanie Strategii ZIT do UMWL (mailowo)</p> <p>sierpień 2014 – umieszczenie Strategii ZIT na stronie internetowej: projekty.lublin.eu</p> <p>wrzesień 2014 – zbieranie propozycji projektów rekomendowanych do ZIT</p> <p>30.12.2014 – przekazanie dokumentu „Analiza Strategii ZIT pod kątem wykonalności operacyjnej” przez Pana Artura Bartoszewicza</p> <p>10.03.2015 – przekazanie Strategii do UMWL</p> <p>13.04.2015 – konsultacje</p>
--	--	---	--

		<p>22.05.2015 – spotkanie w MIR ws. Trybu wyboru projektów do ZIT</p> <p>27.05.2015 – spotkanie w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego</p> <p>18.06.2015 – spotkanie w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego ws. kart SZOOP RPO WL</p>	<p>społeczne „Strategii ZIT” z przedstawicielami organizacji lubelskich przedsiębiorców</p> <p>14.04.2015 – konsultacje „Strategii ZIT” z przedstawicielami organizacji pozarządowych</p>
--	--	---	---

Źródło: Opracowanie własne.

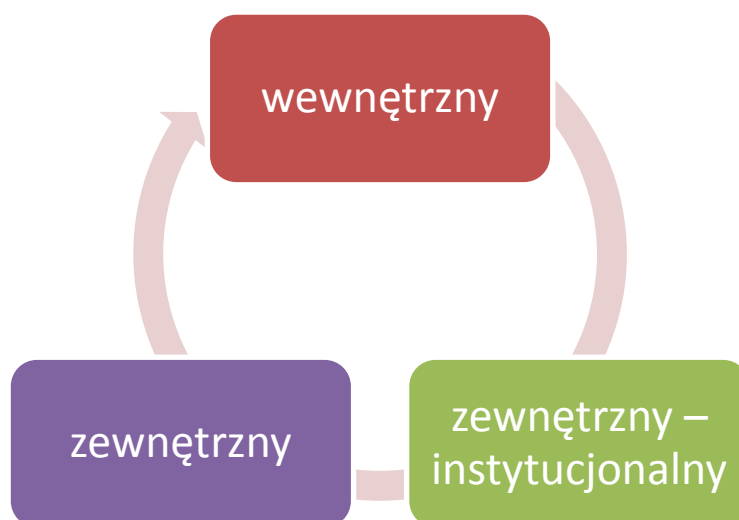
10.2 Sposoby włączenia lokalnych aktorów w realizację Strategii ZIT LOF

Strategia ZIT LOF jest dokumentem operacyjnym określającym obszary interwencji w ramach Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej przewidzianej do realizacji w ramach RPO WL 2014-2020. Określa również projekty komplementarne w ramach programów krajowych PO IŚ 2014-2020 oraz PO PW 2014-2020, w ramach priorytetów inwestycyjnych, dla których Instytucje Zarządzające przewidziały alokację na projekty komplementarne do ZIT.

W związku z powyższymi interesariuszami Strategii jest 16 Jednostek Samorządu Terytorialnego działających na mocy Porozumienia ZIT LOF z dnia 30 marca 2015 r. W pracach nad Strategią zwrócono szczególną uwagę na wspólnie przyjęte ogólne zasady konsultacji dokumentu, a mianowicie:

1. Informacja dotycząca planów na każdym etapie prac.
2. Sposób rozwiązania konkretnych problemów – analiza SWOT.
3. Określenie interesariuszy projektów w ramach ZIT i wymiana opinii – spotkania w poszczególnych urzędach gmin i miast z kluczowymi dla realizacji poszczególnych projektów osobami i grupami osób (w tym Rad Gmin).
4. Poszukiwanie wspólnych rozwiązań.
5. Podjęcie decyzji i poinformowanie wszystkich interesariuszy Porozumienia ZIT LOF.

Schemat 10 – Trzy wymiary konsultacji Strategii ZIT LOF

Źródło: Opracowanie własne.

Jako dokument operacyjny 16 Jednostek Samorządu Terytorialnego, które są bezpośrednimi beneficjentami i realizatorami projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF konsultacje przeprowadzono w trzech wymiarach:

- wewnętrznym: dokument został przygotowany i konsultowany przez ekspertów we współpracy z pracownikami Biura ZIT i UM Lublin oraz pracownikami Urzędów Gmin partnerów Porozumienia ZIT LOF,
- zewnętrznym–instytucjonalnym: przygotowany wspólnie dokument został przekazany do konsultacji i wstępnej weryfikacji do Instytucji Zarządzającej RPO WL 2014-2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (w tym weryfikacja zewnętrznego eksperta pracującego na zlecenie MliR oraz ekspertów inicjatywy JASPERS),
- zewnętrznym: projekt Strategii ZIT LOF publikowany był na stronie internetowej: <http://projekty.lublin.eu> celem prezentacji projektu dokumentu społeczeństwu.

Na etapie realizacji zintegrowanych projektów na obszarze funkcjonalnym, istotne jest partycypacyjne podejście. W procesie przygotowania Strategii ZIT LOF byli zaangażowani lokalni aktorzy. Poniżej przedstawiono podstawowe grupy interesariuszy, które planuje się zaangażować w proces realizacji Strategii ZIT LOF. Grupami docelowymi działań partycypacyjnych będą między innymi:

- lokalni liderzy,
- mieszkańcy LOF,
- radni gmin LOF,
- przedstawiciele administracji publicznej,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych,
- przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu,
- przedsiębiorcy,
- przedstawiciele innych znaczących instytucji działających na terenie LOF.

Podczas prac nad Strategią odbyły się spotkania konsultacyjne z grupami przedstawicieli organizacji pozarządowych, uniwersytetów i grup przedsiębiorców z terenu LOF. Interesariusze przekazali swoje uwagi do projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz do poszczególnych projektów planowanych do realizacji. Biuro ZIT przekazało powyższe uwagi do poszczególnych koordynatorów gminnych.

W Gminie Lublin odbywają się również liczne spotkania i konsultacje społeczne dotyczące rewitalizacji Miasta i zagospodarowania przestrzeni, podczas których poruszane są również problemy dotyczące projektów przewidzianych do realizacji w ramach ZIT.

W celu zapewnienia transparentności i szerokiego zaangażowania lokalnych aktorów zarówno raport z przygotowania Strategii ZIT, jak i poszczególne wersje Strategii ZIT LOF zostaną udostępnione na stronie internetowej Lidera oraz Partnerów Porozumienia ZIT LOF.

Spis tabel:

Tabela 1 - Wymagane elementy Strategii ZIT	8
Tabela 2 – Podstawowe informacje o LOF (2011)	41
Tabela 3 - Wykaz gmin wchodzących w skład LOF z miastem głównym – Lublin	41
Tabela 4 – Identyfikacja i analiza SWOT na potrzeby ZIT LOF.....	50
Tabela 5 – Matryca pokazująca wpływ poszczególnych Priorytetów Rozwojowych i realizowanych w ich ramach projektów, na wybrane problemy z analizy SWOT.....	75
Tabela 6 – Matryca logiczna Strategii ZIT LOF	82
Tabela 7 – Kryteria oceny strategicznej zgodności ze strategią ZIT LOF	85
Tabela 8 – Kalendarium prac nad Strategią ZIT	94

Spis map:

Mapa 1 - Gminy wchodzące w skład LOF	42
--	----

Spis schematów:

Schemat 1 - Sposób definiowania kluczowych elementów Strategii ZIT	9
Schemat 2 – Zgodność Strategii ZIT LOF z innymi dokumentami	10
Schemat 3 – Układ celów Streteгии ZIT	61
Schemat 4 – Zastosowanie Celów i Priorytetów Rozwojowych dla rozwiązania przykładowych problemów wynikających z analizy SWOT.	64
Schemat 5 – Rodzaje projektów przewidzianych do realizacji w ramach ZIT	73
Schemat 6 – Tryby wyboru projektów	83
Schemat 7 – Procesy w systemie wyboru projektów	83
Schemat 8 – Uproszczony schemat systemu wdrażania ZIT	90
Schemat 9 – Schemat struktury organizacyjnej ZIT LOF	91
Schemat 10 – Trzy wymiary konsultacji Strategii ZIT LOF	96

Załączniki:

Załącznik I - Szczegółowa diagnoza obszaru wsparcia

Załącznik II – *Załącznik zostanie opracowany na dalszym etapie prac nad Strategią ZIT LOF*

Załącznik III - *Załącznik zostanie opracowany na dalszym etapie prac nad Strategią ZIT LOF*